

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มีนาคม 2551

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง

สุดชีวัน นันทวัน ณ อุรุยา

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2551

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

..... ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ

..... กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ไชยทิพย์

..... กรรมการ
รองศาสตราจารย์กาญจนา โชคถาวร

10 มีนาคม 2551

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้ คำปรึกษา แนะนำ
แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี จากศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ ประธานที่ปรึกษาการ
ค้นคว้าแบบอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ไชยทิพย์ กรรมการการค้นคว้าแบบอิสระ และ
รองศาสตราจารย์กาญจนา โชคถาวร กรรมการการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งผู้เขียนใคร่ขอกราบ
ขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความรู้ด้านต่างๆ และเปิดโลกทัศน์ในมุมมองใหม่ให้แก่ผู้เขียน
ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือประสานงานด้านต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงไป
ได้ด้วยดี ขอขอบคุณเพื่อนและพี่ร่วมชั้นเรียนเศรษฐศาสตร์การเมือง บุคคลในครอบครัวและเพื่อน
ที่ได้คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด ตลอดจนกราบขอบพระคุณคณะวิจิตรศิลป์
สาขาศิลปะไทย ที่ได้ส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้ศึกษารู้รักถึงคุณค่าแห่งวัฒนธรรมอันงดงามของ
ท้องถิ่นมากกว่าที่จะมองเป็นเพียงแค่ทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น

การค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนในการ
ร่วมกันรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและตระหนักถึงทรัพยากรท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น หากมีสิ่งใดที่ขาดตก
บกพร่องบ้าง ผู้เขียนขอน้อมรับในความผิดพลาดและขออภัยในความผิดพลาดดังกล่าวมา ณ ที่นี้

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง

สุดชีวัน นันทวัน ณ อุษยา

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

..... ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ

..... กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ไชยทิพย์

..... กรรมการ
รองศาสตราจารย์กาญจนา โชคถาวร

10 มีนาคม 2551

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง
ผู้เขียน นางสาวสุคชีวัน นันทวัน ฌ อยุธา
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร. มนต์ สุวรรณ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ไชยทิพย์	กรรมการ
รองศาสตราจารย์กาญจนา ไชคถาวร	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสภาพการณ์ สถานการณ์ และปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาถึงบริบททั่วไปของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 3) ศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการและผู้ที่มีอาชีพอันเกี่ยวข้องกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการของ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นได้นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี ทราบคิดว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมงานประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมากและภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

ในส่วนของสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ายังมีปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมบางประการ เช่น พิพิธภัณฑสถานตรีพื้นบ้าน และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจจัยดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบปัญหาทั้งทางด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีอยู่น้อยและไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านนโยบายและงบประมาณ คนในชุมชนและเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังคงเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวน้อย

จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้คือ 1) การกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ 2) คือการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐ จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น 3) เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมิน และที่สำคัญคือมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์และความต้องการของเจ้าของชุมชนและประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุกๆด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกกร่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้

Independent Study Title Cultural Tourism Management by Community Approach

Author Miss Sudcheewan Nantawan Na Ayudhaya

Degree Master of Arts (Political Economy)

Independent Study Advisory Committee

Professor Dr. Manat Suwan Chairperson

Associate Professor Dr. Prasert Chaitip Member

Associate Professor Kanchana Chokethaworn Member

ABSTRACT

The Study of Cultural Tourism Management by Community-Center Approach in the case study of Mueang District, Chiang Mai Province aims to; 1) Explore the present situation of cultural tourism in the area of Mueang District, Chiang Mai. 2) Study the general context of the community in cultural tourism cooperating in Mueang District, Chiang Mai. 3) Analyze and recommend the process of cultural tourism management by community-center approach in Chiang Mai.

This study collected data by mean of questionnaires which are given to 300 people in Chiang Mai and data from the interview with an expert and the dealers who are working related with 8 features of cultural tourism attractions of Mueang District, Chiang Mai. After that, the data was analyze both statistical and valued.

From the first example group, the result reveals that people in the age of 20-60 years old in Mueang District, Chiang Mai know clearly that tourist industry is the main income for Chiang Mai. It also provides employment and expands economy. People in this group think that lifestyle and local culture from the past until present are a lot changing from the origins. They also think that we should preserve the original culture, because preserving the original culture and tradition can promote tourism. Additionally, culture, tradition, festival, folk wisdom and historic places are all the important factors which attract tourists to community. However, the cooperation in tourism management among people in local area is very few and the government should emphasize on people cooperation.

For situation, problems and obstacles of 8 features of cultural tourism attractions of Mueang District, Chiang Mai, there are some attractive factors such as museum, traditional music

and local literature which are still not supported to be the aspects to attract tourists and to encourage cultural tourism in Mueang District, Chiang Mai. The problem which is found is about human resources. There is only a few officers who are experienced in this area and they are not supported both in terms of government policy and budget. Moreover, government, local people and young generation do not approve much important of this thing.

The results analyzed on this study can be concluded into recommendations to advise the process of cultural tourism management based on community-center which are as followings; Education policy specification of the government is the important tool in cultural conservation and it is also the tool to manage cultural tourism under the way of globalization. Next, tourism policy specification of the government needs to encourage community to cooperate in tourism management, in order to create consciousness in cooperation of local tourism management, to reinforce the community to be stronger and to open the area for people to join in and be one part to perform the procedure, make decision, evaluate and the most important is to be involved with the profit.

In cultural tourism promoting, government, organization involved and people in community should not aim to only the economical benefit. They should emphasize on needs of the host community and the benefit that the community will receive in every aspects, including quality of life, social security and the beauty of arts and culture in community. All of these are in order to protect the community from the decay of culture and natural resources which may possibly occur.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว	7
2.2 ความหมายของวัฒนธรรม	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	13
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	15
2.5 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	17
2.6 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม	21
2.7 บทสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 ระเบียบและวิธีวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
3.2 ข้อมูลและแหล่งของข้อมูล	25
3.3 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	26
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
3.5 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล	27
3.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา	29

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	70
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	70
4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	71
4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่	71
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว	73
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	75
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	76
4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆ	77
4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการท่องเที่ยว	78
4.10 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นที่มีต่อ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA	82
4.11 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของชุมชน ที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA	84
4.12 ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของชุมชน ที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA	86

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.13	ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของชุมชน ที่มีต่อความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA	88
4.14	ค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA	90

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันซึ่งบริบทแห่งสังคมโลกที่เชื่อมโยงกัน ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การเชื่อมโยงติดต่อสัมพันธ์เข้าถึงกันทำได้อย่างรวดเร็วไร้พรมแดน และย่นระยะทางในการรับรู้ข่าวสารแหล่งข้อมูลต่างๆทั่วโลกที่ห่างไกลให้ใกล้กันได้ในเวลาอันสั้น การซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมซึ่งกันและกันนั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก นอกจากนั้นยังเข้ามามีส่วนกำหนดวิถีชีวิตของผู้คนโดยไม่รู้ตัว โดยอาจผ่านทางสื่อต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายและเป็นไปด้วยความรวดเร็ว การแทรกซึมของวัฒนธรรมต่างถิ่นดังกล่าว ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นทุกวัน ครรลองของการดำเนินชีวิตตามอย่างประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต การแต่งกาย จนกระทั่งถึงจารีตประเพณีต่างๆ ที่เคยถือปฏิบัติ ก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับยุคสมัยและการกระชับต่อเวลาที่รีบเร่งแห่งโลกทุนนิยม

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ เติบโตขึ้นท่ามกลางกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจ ผสมกับผลจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่ผ่านมา ทำให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมากจากทั่วทุกมุมโลก ทว่าผลข้างเคียง คือ วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป นโยบายการท่องเที่ยวที่ละเลยมิติทางวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าของท้องถิ่น หรือการนำเอาวัฒนธรรมเหล่านั้นมาเป็นจุดขาย มองข้ามการอนุรักษ์และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มุ่งเน้นเพียงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความเจริญแต่เพียงทางวัตถุ สาธารณูปโภค และตัวสถาปัตยกรรม ราวกับลืมไปว่าวัฒนธรรมเหล่านี้เองที่เป็นทุนที่แท้จริงของเรา อีกทั้งยังเป็นทุนที่มีคุณค่าและมูลค่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาอีกด้วยเหตุผลประการสำคัญคือ ความต้องการสัมผัสวิถีชีวิตตามครรลองของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อหวังจะได้เห็นเมืองที่ร่ำรวยด้วยวัฒนธรรมอันเก่าแก่กว่า 700 ปี มิใช่แค่การท่องเที่ยวแต่เป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่างของชนชาติอื่นๆ เพื่อสร้างสมประสบการณ์ชีวิต ที่นอกเหนือจากการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางในรูปแบบที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้น วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่สะท้อนความเป็นไทยที่แท้จริงเพื่อให้ผู้มาเยือน ได้สัมผัส สิ่งจูงใจสำคัญ

ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือ ความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิต และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกัน Pigram(1993; 156-174)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ เนื่องจากเป็นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะตัวทางวัฒนธรรมอันสวยงามของท้องถิ่น อรรถาศัยไมตรีที่อ่อนหวานของผู้คน นอกจากนี้เชียงใหม่ยังมีภูมิประเทศที่สวยงาม อาจกล่าวได้ว่า เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ครบทั้งทางด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี ตลอดจนสินค้าหัตถกรรมจากภูมิปัญญาของคนท้องถิ่น ที่มีอัตลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันโดดเด่นของท้องถิ่น สิ่งต่างๆเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้เป็นการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ เป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แตกต่างจากการท่องเที่ยวของท้องถิ่นหรือจังหวัดอื่นๆ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนับว่ามีบทบาทที่สำคัญ ต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นบริการที่นำรายได้เข้าสู่จังหวัดอย่างมหาศาล อาจกล่าวได้ว่าเป็นสินค้าส่งออกสำคัญที่มองไม่เห็น แต่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอย่างมาก ตัวเลขในปี 2548 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) มีมูลค่า 103,276 ล้านบาท เป็นรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวนั้นมีมูลค่าสูงถึง 31,100.13 ล้านบาท¹ นอกเหนือจากตัวเลข ที่เกิดจากสินค้าบริการโดยตรงแล้วนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังทำให้เกิด การจ้างงาน การกระจายรายได้ เพราะการท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิต และการนำทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบการผลิตสินค้าพื้นเมือง หรือสินค้าของที่ระลึกของท้องถิ่น สินค้าท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเหล่านี้ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดการส่งออกสินค้าท้องถิ่นมากขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้เองที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดผลบวกต่อดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศ

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้คนในท้องถิ่นถูกเชื่อมโยงเข้ากับกระแสแห่งโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการในการดำเนินชีวิตตามแบบทุนนิยม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเริ่มถูกกลืนและจางหายไป บริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์ จึงตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่กำลังเสื่อมโทรมลงไปทุกขณะ เพราะชุมชนหรือเจ้าของวัฒนธรรมยังไม่มีภูมิคุ้มที่ดีกันต่อการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างถิ่น ขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง ดังนั้นนอกจากการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว การมองย้อนกลับมาให้ความสำคัญกับผู้คนเจ้าของท้องถิ่นและชุมชนต่างๆ หรือการกำหนดนโยบายโดยการให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้เจ้าของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและ

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2548

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวใดๆ เพื่อสร้างความตระหนักแก่ชุมชน เจ้าของท้องถิ่น ให้เกิดความรู้รักในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตต่างๆ มองโลกอย่างเชื่อมโยง และมองปัญหาอย่างเป็นองค์รวม ตลอดจนวางรากฐานจิตสำนึกให้กับเยาวชนคนรุ่นหลัง จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสิ่งเหล่านี้จะเป็นภูมิคุ้มกัน กระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังจะกลืนกินวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้คนในท้องถิ่น ได้เห็นถึงความสำคัญของ วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นของตน ว่าแท้จริงแล้ว สามารถแปรเปลี่ยนไปเป็น สินค้าที่มีราคาแต่ในทางตรงกันข้ามกลับมีต้นทุนน้อยมาก ภายใต้การจัดการการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมแบบยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารที่ดีก็จะสามารถใช้ทรัพยากรนั้น ได้โดยไม่ทำให้มันเสื่อมโทรมลง แม้ในสถานะที่การเมืองผันผวน และมีทิศทางที่ไม่แน่นอนในการ กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ จังหวัดเชียงใหม่ก็จะสามารถใช้จุดเด่นเหล่านี้เป็นพลัง ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืน ในทิศทางที่เหมาะสมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ พร้อม กับการรักษาความสามารถในการแข่งขันทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อสำรวจสภาพการณ์ สถานการณ์ และปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน ปัจจุบัน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน จังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 16 ตำบล อันได้แก่ ตำบลหายยา ตำบล ช้างม่วย ตำบลศรีภูมิ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์ ตำบลสุเทพบางส่วน ตำบล ป่าแดด ตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลหนองป่าคลั่ง ตำบลท่าศาลา ตำบลป่าตัน ตำบลหนองหอย ตำบล ช้างเผือก ตำบลแม่เหียะ และตำบลสันผีเสื้อ

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาถึงบริบททั่วไปของ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

- ข้อมูลสภาพทั่วไป อันได้แก่ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะประชากร

- ประวัติความเป็นมาของ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ สถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จากอดีตถึงปัจจุบัน โดยยึดหลักการศึกษาค้นคว้าประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ อันได้แก่

- พิพิธภัณฑ
- โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และซากผังเมืองในอดีต
- ศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้าน
- ประเพณี และเทศกาล
- ดนตรี และ มหรสพ
- ภาษาและวรรณกรรม
- ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
- ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

3. ศึกษาบริบททั่วไปของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเนื้อหาครอบคลุม

- จิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
- ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว
- ทักษะของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- ความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ความตระหนักในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรม

- ทักษะของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว

4. นำเอาสภาพการณ์จริงและปัญหาที่ได้จากการศึกษา มาเสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยเน้นให้เจ้าของชุมชนเป็นศูนย์กลาง ตามแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุ 20 -60 ปี โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน

2. ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกับ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ใน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ อันได้แก่

- พิพิธภัณฑ์ผ้าโบราณ
- ผู้ประกอบการที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณวัดพระธาตุคอกยสุเทพ
- ช่างฝีมือหัตถกรรมท้องถิ่นบ้านวัวลาย
- ผู้ประกอบการที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในบริเวณการจัดงานเทศกาลยี่เป็ง
- นักดนตรีพื้นบ้านล้านนา
- นักวรรณกรรมพื้นบ้านล้านนา
- ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องงานประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
- ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการแสดงวัฒนธรรมนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา

1.4 นิยามศัพท์ทั่วไป

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการ และการบริหารการท่องเที่ยวที่ดี เพื่อที่จะสามารถใช้พื้นที่ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำให้มันเสื่อมโทรมลง โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การวางแผนนโยบายใดๆโดยสอดคล้องกับความคิดเห็น และเหตุผลของคนในท้องถิ่น และคำนึงถึงผลกระทบในทุกๆด้าน รวมถึงการสร้างแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนตลอดไป การตอบสนองนั้นต้องไม่มีการกีดกันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้วย (เดชา โต้งสูงเนิน, 2548)

ชุมชนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งในด้านการค้นหาปัญหา สาเหตุ ตลอดจนการวางแผนและตัดสินใจดำเนินกิจกรรมใดๆ ทั้งนี้ต้องเป็นการจัดการภายใต้การคำนึงถึงชุมชนในบริบทที่ชุมชนมีวัฒนธรรม มีการเรียนรู้ มีความรู้สึกนึกคิด มีความรู้สึกผูกพันกันทางชาติพันธุ์และความเชื่อด้านศาสนาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเนื่องจากชุมชนอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์ทำขึ้น ดังนั้นการจัดการและบริหารทรัพยากรใดๆตามแนวคิดที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางนี้ จึงควรเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจและสังคม

วัฒนธรรม หมายถึง มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนความเชื่อ

ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุม และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ (สุพัตรา สุภาพ, 2528)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้ และความภาคภูมิใจ ทั้งนี้ผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมีจุดประสงค์มิใช่แค่การท่องเที่ยว แต่เป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่างของชนชาติอื่นๆ เพื่อสร้างสมประสบการณ์ชีวิต ที่นอกเหนือจากการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการเดินทางในรูปแบบที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่สะท้อนความเป็นไทยที่แท้จริงเพื่อให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสสิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือ ความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิต และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกัน (Pigram,1993 อ้างใน อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2542)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดฤดูกาลท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว
- 2.2 ความหมายของวัฒนธรรม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2.5 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.6 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม
- 2.7 บทสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว

ไพฑูรย์ พงสะบุตร และคณะ (2536) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งมิใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคล และเป็นการไปเยือนชั่วคราว โดยมิใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหรือหารายได้ นอกจากนี้ บุญผา คุมนานนท์ (2528) ยังได้กล่าวเสริมอีกว่า การท่องเที่ยวนอกจากเป็นการเดินทางไปแล้วกลับใช้เวลาเพียงชั่วคราว เพื่อพำนัก ณ จุดหมายปลายทางพร้อมกับแสวงหาความสุขสงบ ในระยะเวลาหนึ่งแล้วจะเดินทางกลับ อย่างไรก็ตาม นิคม جارุมณี (2536) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ

ความสำคัญของการท่องเที่ยว ปัจจุบันถือได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และมีความร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพต่างๆ ให้แก่คนในท้องถิ่นรวมทั้งการนำรายได้เข้าประเทศหรือเข้าท้องถิ่นนั้นๆ มีหลายประเทศที่มีรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศ ซึ่งก็รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ความสำคัญทางด้านสังคม การท่องเที่ยวทำให้เกิดการติดต่อระหว่างคนในประเทศหรือในท้องถิ่นต่างๆ กัน มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการนันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์และความรู้ให้แก่ผู้ที่มีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยว

ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวช่วยทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคนต่างชาติและคนต่างถิ่น จากการที่ได้มีโอกาสพบปะติดต่อกันและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังคำขวัญในปีการท่องเที่ยวสากลขององค์การสหประชาชาติเมื่อ พ.ศ. 2510 ว่า การท่องเที่ยว คือ หนังสือเดินทางที่นำไปสู่สันติภาพ (Tourism is the passport to peace) (ไพฑูริย์ พงศะบุตร และวิลาศวงศ์ พงศะบุตร, 2536)

นอกจากนี้ นิคม จารุมณี (2536) ได้สรุปบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเพิ่มเติมซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้อันดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกอื่นๆ

1. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราต่างประเทศ มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลภาพชำระเงิน เช่น ในปี พ.ศ. 2527 การท่องเที่ยวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 27,317 ล้านบาท รายจ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยเป็นเงินเพียงประมาณ 7,208 ล้านบาท ส่วนที่เกินดุลนี้จึงมีส่วนช่วยแก้ไขการขาดดุลในด้านอื่นได้เป็นอย่างมาก ซึ่งรายได้ส่วนนี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี และในปี 2539 การท่องเที่ยวทำรายได้ให้กับประเทศเป็นเงินถึง 219,364 ล้านบาท

2. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมายและเป็นการเสริมอาชีพด้วย อาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวเช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านหรือการผลิตอาหารไปป้อนตามเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ก็จะเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้เพิ่มได้เป็นอย่างดี หรือในเมืองท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นผู้นำท่องเที่ยว

3. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีบทบาทในการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างมากมาย และกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนในธุรกิจทางอ้อมอาจเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลาว่างมารับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์สูงสุด เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ใดก็จะต้องใช้จ่ายเป็น ค่าอาหาร ซื้อผลิตภัณฑ์พื้นเมือง หรือหากพักแรมก็ต้องใช้จ่ายเป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้จะไม่ตกอยู่เฉพาะกับโรงแรม แต่จะกระจายออกไปสู่เกษตรกรรายย่อยต่างๆ เมื่อหัตถกรรมพื้นเมืองขายเป็นของที่ระลึก ก็จะมีการนำวัสดุพื้นบ้านมาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิต หรือที่เรียกว่าผลของตัวทวีคูณ (Multiplier effect) ทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมาก เมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ

5. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย อาจเรียกได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ จากสถิติที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติของโลกได้มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เมื่อปี พ.ศ. 2502 นักท่องเที่ยวนานาชาติทั่วโลกมีจำนวนเพียง 81,340 คน/ปี และได้เพิ่มขึ้นเป็น 7,192,145 คน/ปี ในปี พ.ศ. 2539 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539)

6. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตรอื่นๆ ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายได้แก่นักท่องเที่ยวคือความสวยงามของธรรมชาติ หาดทรายชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศ และสิ่งที่มีมนุษย์ก่อสร้างขึ้น เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดวาอาราม โบราณสถาน อาคารบ้านเรือนในท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ตลาดน้ำ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

7. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่สืบเนื่องมาเป็นพันปีจึงมีวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

8. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติก็ยิ่งหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะได้ช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งก็จะต้องมีผู้ลงทุนในหลายๆ ลักษณะเป็นการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเหล่านั้น

9. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาตรฐานที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคง ให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา

10. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคม ได้พบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน สามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือ

1.1 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทภูมิอากาศ เป็นสถานที่ที่มีลักษณะอากาศที่เกิดขึ้นตามสภาพธรรมชาติของแต่ละภูมิภาคของโลก ซึ่งลักษณะอากาศที่ปรากฏในพื้นที่หนึ่งๆ มักประกอบด้วยองค์ประกอบเบื้องต้น 4 ชนิด คืออุณหภูมิ ความกด ลม และความชื้นในบรรยากาศ โดยภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ทั่วโลกจะแตกต่างกันไปตามที่ตั้งของเส้นละติจูด ความสูงของพื้นที่ กระแสน้ำ และพายุ จึงทำให้ประเทศต่างๆ มีความสวยงามของธรรมชาติตามลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันในแต่ละช่วงของฤดูกาล เป็นเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่เขตภูมิอากาศหนึ่งอยากเดินทางไปเยี่ยมเยือนภูมิอากาศเขตอื่น เพื่อสัมผัสกับภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

1.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภททิวทัศน์สวยงาม เป็นสถานที่ที่มีทิวทัศน์ทางธรรมชาติสวยงามแปลกประหลาด สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปเยี่ยมชม เช่นป่า เขา เกาะแก่ง ชายหาด ถ้ำ ทะเล แม่น้ำ ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ ถ้ำน้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน ทุ่งหญ้า ทุ่งดอกไม้ ลานหิน เนินดิน เส้าหิน ชARNน้ำแข็ง เป็นต้น

1.3 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทสัตว์ป่า เป็นสถานที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเช่นกัน เพราะนักท่องเที่ยวจำนวนมากมีความคิดว่าสัตว์ป่าเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติที่น่าศึกษาหาความรู้ และนับวันจะสูญหายหมดไป แต่ยังคงมีที่ให้ท่องเที่ยวศึกษาได้ตามแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและสวนสัตว์เปิด ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มกลับเห็นว่าสัตว์ป่าเป็นเกมส์ที่น่าตื่นเต้นในการล่า นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังถูกดึงดูดใจให้เดินทางไปชมแหล่งที่มีสัตว์อาศัยอยู่เองตามธรรมชาติเป็นจำนวนมาก เช่น เดินทางไปชมนกปากห่างที่วัดไผ่ล้อม เดินทางไปชมฝูงนกเพนกวินที่บริเวณทวีปแอนตาร์คติก เดินทางไปชมหมีขาวขั้วโลกในเขตอาร์คติก เดินทางไปชมสัตว์บางชนิดในฤดูอพยพ เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมขึ้น

ในสมัยปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่า ในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น สามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุออกเป็น 2 ประเภทย่อยที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

2.1 ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี เช่น ศาสนสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเมือง คูเมือง พระราชวัง พระตำหนัก บ้านโบราณ เมืองโบราณ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน มุมชนโบราณ เป็นต้น

2.2 ประเภทโบราณวัตถุ เป็นวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถานซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของวัตถุชิ้นนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละประเทศอาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือสถานที่เก็บแบบอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ และเป็นความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่น ภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน อาจแยกออกเป็นประเภทย่อยที่สำคัญได้ 3 ประเภทต่อไปนี้

3.1 ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาด ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง สินค้าพื้นเมือง ไร่สวน เหมือง วิถีชีวิต อัญมณีไมตรีของประชาชน เป็นต้น

3.2 ประเภทประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ ประเพณีโยนบัว ประเพณีอินทขิล เป็นต้น

3.3 ประเภทกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะเฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่หลายกิจกรรม เช่น การเดินป่า การศึกษา

ธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ การคูนก การพายเรือ การดำน้ำ การตั้งแคมป์ การล่องแพ การขี่ช้าง การถ่ายภาพ การขี่จักรยาน การไต่เขา การตกปลา การแสวงบุญ การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

2.2 ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า วัฒนธรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่ของพวกเขา”

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2542) ได้ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรมหมายถึง วิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น ตามที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด หรือความเชื่อจนมีการยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นวิธีการหรือแบบแผน และมีการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์”

Green (อ้างใน สการินทร์ โพธิวาสวริน, 2536) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรม คือกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมให้บุคคลเกิดความรู้ รู้จักวิธีปฏิบัติ มีความเชื่อ ตลอดจนเข้าใจผลผลิตทางศิลปะทั้งหลาย และดำรงรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ หรือเปลี่ยนแปลงไปในเวลาที่เหมาะสม”

Linton (อ้างในวิระพล วงษ์ประเสริฐ, 2536) นักมนุษยวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวว่า “วัฒนธรรม หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งมีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อๆ มา”

สรุป จากความหมายของวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของหมู่คณะ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกันยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา สามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน เป็นผลรวมของการตั้งสมมติสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอดและเจริญงอกงาม และวัฒนธรรมจะดำรงอยู่ยาวนานเพียงใดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของความคิด ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ การสร้างสรรค์ คือการต่อสู้ดิ้นรนค้นหาแนวทางใหม่ๆ โดยไม่สูญเสียรูปแบบดั้งเดิมของตนและสืบทอด การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Education) ของสมาชิก ดังนั้นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ชนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา

2.3 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ฐิติธิ์ ชูชาติ (2538) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเอาไว้ว่า หมายถึง การใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ธรรมชาติ โบราณสถาน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต พยายามลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร หรือทำให้กระทบต่อทรัพยากรน้อยที่สุด สงวนรักษาทรัพยากรให้คงอยู่สภาพเดิม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องสงวนรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้มีแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค
2. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น
3. ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. การใช้วัสดุและผลผลิตของท้องถิ่น
5. การกระจายรายได้
6. การจ้างงาน

นอกจากนี้ ฐิติธิ์ ยังได้กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมีอยู่ 5 ประการคือ

1. ควบคุมคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
3. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับพื้นที่
4. ดูแลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
5. ให้บริการนักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้แนวคิดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเอาไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการรักษาระบบนิเวศวิทยาที่มีอยู่เดิม ให้คงอยู่หรือดีขึ้น โดยเป็นการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการให้ชุมชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกส่วน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ฝ่าย คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังได้ให้ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า และความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติและวัฒนธรรม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในแหล่ง ท่องเที่ยว
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากร ท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) ได้ศึกษาและเสนอว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งพิจารณาได้จาก องค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ต้องดำเนินการในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มี ต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วน ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการ ท่องเที่ยวเท่าเทียมเสมอภาคกัน
4. ต้องขึ้นตามความต้องการของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

จากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็น การพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยมีการวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์จาก สิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีการจัดการที่เหมาะสมให้สิ่งแวดล้อมคงอยู่หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และเกิดรายได้เข้าสู่ชุมชน โดยคง ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับประโยชน์และมีการพัฒนาสืบ ต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Mcintosh and Goeldner (อ้างใน อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2542) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า “เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิต และความนึกคิดซึ่งกันและกัน”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้ และความภาคภูมิใจ

Pigram (อ้างใน อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2542) “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้น วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่สะท้อนความเป็นไทยที่แท้จริงเพื่อให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส สิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือ ความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิต และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันและกัน

World Tourism Organization (อ้างใน วาลิกา แสนคำ, 2545) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเอาไว้ว่า เป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

The European Center for Traditional and Religious Culture หรือ ECTARC (อ้างใน วาลิกา แสนคำ, 2545) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอันได้แก่

1. โบราณคดีและพิพิธภัณฑต่างๆ
2. สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต
3. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ
4. ความน่าสนใจทางดนตรี
5. การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
6. ภาษาและวรรณกรรม
7. ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

Coltman (อ้างใน อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2542) ได้ให้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากน้อยเพียงใด
3. วิธีการและความถี่ในการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดว่าท้องถิ่นนั้นๆ ต้องการนักท่องเที่ยวประเภทใด และจำนวนเท่าไร
4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ
5. ในการวางแผนการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วย เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่
6. เงินลงทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชนเจ้าของถิ่นเพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้
7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว
8. เรื่องราว และงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น
9. ก่อนที่จะลงมือพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพยายามขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

จากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น และแจ้งถึงระดับความต้องการในการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากคนในท้องถิ่น และเอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ชำนาญการ เพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจ อาจตอบสนองออกมาในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้การรับรู้ก็จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความรู้และประสบการณ์เดิม เป็นต้น

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ นั้น **บัณฑิต เมลจิตร (2540)** กล่าวว่าปัจจัยที่มีต่ออิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น

1. ปัจจัยทางกายภาพของการรับรู้ ได้แก่ ประสาทสัมผัสของผู้รับรู้ เช่น หู ตา จมูก ลิ้น และอวัยวะสัมผัสอื่นๆ
2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของผู้รับรู้ ได้แก่ ทักษะคิด อารมณ์ ค่านิยม ความต้องการ ความสนใจ ความพอใจ ความรู้ และประสบการณ์
3. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ลักษณะของสิ่งเร้า ความแตกต่างของสิ่งเร้า เช่น สิ่งเร้าที่มีความชัดเจน สิ่งเร้าที่มีการกระทำบ่อยๆ เป็นต้น

จากแนวคิดในเรื่องการรับรู้ จะเห็นว่าการรับรู้มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะได้ศึกษาถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสตรีในครัวเรือนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดการขยะของแม่บ้านในครัวเรือนได้

กล่าวได้ว่า หลักการสำคัญของทฤษฎีการรับรู้ คือ มนุษย์มีกระบวนการคิดจากอนุสติ โดยคิดได้อย่างมีเหตุผล สามารถรับรู้ผลของพฤติกรรม และจะพยายามทำให้เกิดผลดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทฤษฎีการรับรู้ มองว่าแรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายผลตอบแทนการทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2.5 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นแนวคิดที่ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประชาชนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้จักวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่ตนเองเป็นอยู่และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็น กระบวนการพัฒนาจะเกิดด้วยความสมัครใจปราศจากการบังคับ ประชาชนจะมีบทบาทหลักในการพัฒนา สามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ และผลแห่งการพัฒนาก็จะตกอยู่กับประชาชนในชุมชนนั้นๆเอง และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการปูพื้นฐานให้มีการสร้างประชาธิปไตยขึ้นในชุมชนอย่างมั่นคง

ประธาน สุวรรณมงคล (2535) ได้แบ่งลักษณะ (ขั้นตอน) ของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ได้กล่าวว่า ทิศทางและแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชน จะต้องมีการมุ่งมันไปสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ได้แก่

1. ระดับนโยบาย จะต้องมีการหาทางให้สมาชิกในชุมชนทุกคนทุกระดับรับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. ระดับแผนงานหรือโครงการ จะต้องหาทางให้ชุมชนเข้าใจแบบแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ชัดเจนทุกระดับแผน

3. ระดับปฏิบัติ ให้สมาชิกของชุมชนกลุ่มต่างๆ ทุกชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศึกษาแผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีปฏิบัติให้เข้าใจ จนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง มีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติจนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนทุกคน ทุกระดับดำเนินการไปได้ถูกทิศทางแล้ว

4. ระดับประเมินผล จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจการติดตามผลปฏิบัติงาน ตามแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้อย่างถูกต้อง และมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต้องมาจากความสมัครใจของชุมชน โดยเฉพาะการสมัครใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนจะมีส่วนสร้างผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมรัฐมักมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบด้านวัตถุและเงิน ซึ่งอาจมีความจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
- ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
- ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
- ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุดเพื่อส่วนรวม
- ร่วมบริหารงาน พัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงาน และทุนตามขีดความสามารถ
- รวมทั้งการควบคุม ติดตาม ประเมินผล และซ่อมบำรุงรักษาผล

สัมพันธ์ เตะชะอริก และคณะ (2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านควรมีลักษณะดังนี้

1. มีอุดมการณ์ร่วมกัน หมายถึง การมีทัศนคติต่อสังคม ต่อชุมชน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดเหนี่ยวทิศทางของการรวมกลุ่มเอาไว้ ถ้ากำหนดเป้าหมายระยะยาวจะทำให้ร่วมตัวกันได้ดียิ่งขึ้น
2. การมีเป้าหมายร่วมกันและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อจะได้ทราบว่าการทำกิจกรรมต่างๆต้องการสิ่งใด
3. มีผลประโยชน์ร่วมกัน ธรรมชาติของมนุษย์ต้องการผลประโยชน์ องค์กรจึงควรสร้างข้อมูลให้รับรู้ว่าการรวมตัวกันจะได้รับผลประโยชน์อะไร เพราะคนเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์กรซึ่งจะมีผู้ทำงานด้านต่างๆตามความรู้ ความสามารถ ได้แก่ผู้นำความคิดทางด้านศีลธรรมผู้นำทางด้านอาชีพ ผู้นำด้านการพูด ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าหมายเพื่อชาวบ้านได้
4. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ควรมีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้นำและสมาชิก โดยกำหนดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่แต่ละตำแหน่งมีการกำหนดกฎและกติการ่วมกัน เพื่อยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ และเพื่อก่อให้เกิดการเข้าใจ การร่วมมือจึงควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าว หรือการประชุมแกนนำองค์กร และการกระจายข้อมูลในกลุ่มย่อย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จในกิจกรรมต่างๆเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ **สัมพันธ์ เตะชะอริก และคณะ(2530)** ยังได้กล่าวถึงแนวทางพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านว่า ในแต่ละชุมชนจะมีปัญหาที่แตกต่างกัน แต่ต้องช่วยกันแก้ไขจึงทำให้แต่ละชุมชนมีความเข้มแข็ง สำหรับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนมีดังนี้

1. นโยบายของรัฐและกฎหมาย ต้องให้สิทธิและอำนาจแก่องค์กรชาวบ้านมากขึ้นในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการศึกษาของชุมชน การจัดเก็บภาษีท้องถิ่น การจัดตั้งงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่น
2. การกำหนดแผนงาน งบประมาณ และโครงการจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนต่างๆ เปลี่ยนมาเป็นการวางแผนงบประมาณ และโครงการ โดยองค์กรชาวบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน และให้ผู้นำชาวบ้านมีสิทธิและอำนาจในการดูแลงบประมาณการดำเนินงานและติดตามผลเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

3. การศึกษาเรียนรู้ชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม คือ การศึกษาโดยใช้ชาวบ้านที่สนใจ ปัญหาของชุมชนเข้าร่วมทำการศึกษาปัญหาของชาวบ้านในครอบครัวต่างๆร่วมกับเจ้าหน้าที่จากรัฐและเอกชน

4. การเรียนรู้และคิดค้นกิจกรรมแก้ปัญหา การอบรมศึกษาคุณานในรูปแบบการเรียนรู้จากพื้นที่และชาวบ้านที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มองเห็นช่องทางต่างๆในการแก้ปัญหา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมหลายๆอย่างประกอบกัน สิ่งที่สำคัญคือ แนวคิดในการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม และการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน

5. การพัฒนาผู้นำองค์กรชาวบ้าน ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จ คือ มีผู้นำที่ดี มีความรู้ กล้าตัดสินใจ เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน มีเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีการจัดการภายในองค์กรที่ดี ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน การบริหารจัดการควรมีการถ่ายทอดความคิดไปสู่ประชาชน

จากแนวคิดของ **Robert** (2545, อ้างใน วาติกา แสนคำ) เรื่อง Alternative Models Of Behavioral Change พบว่า ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงความรู้ไปสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการวิจัยครั้งนี้มีอยู่ 2 แบบ

1. ตัวแบบโครงสร้างของชุมชน (Community Level Structure Model) ซึ่งเป็นรูปแบบโครงสร้างที่สังคมกำหนดหมายถึงอิทธิพลของโครงสร้างสังคม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของนโยบาย กฎหมายของรัฐ ระบบวัฒนธรรม ความร่วมมือ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมสำหรับในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าโครงสร้างของสังคม ได้แก่ นโยบายของรัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาทำให้เกิดรายได้ ซึ่งชุมชนบ้านจิวเหนือมีการผลิตแกะสลักหินทราย โดยแกะสลักเป็นพระพุทธรูปและครกหิน ทำให้ชุมชนมีความตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การเข้าไปในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีมีบุคคลที่เป็นคนในพื้นที่นำนักท่องเที่ยวมาดูแลการดำรงชีพของคนในชุมชน

2. ตัวแบบสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (Cognitive Model) ผู้ศึกษาได้จำลองรูปแบบโครงสร้างทางความคิดของพีชเปียน ซึ่งอธิบายว่า ความรู้ความเข้าใจนำไปสู่ทัศนคติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมและเกิดพฤติกรรมขึ้น ในที่สุดความคาดหวังเป็นอีกตัวแปรหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมของบุคคลอันจะนำไปสู่ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมขึ้น

2.6 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า การสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

สมชาย สนั่นเมือง, 2541 (อ้างใน บุญณนิดา โสดา, 2544: 5-6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญมาก ทั้งนี้ความเกี่ยวข้องของชุมชนกับการท่องเที่ยวจะสามารถกำหนดได้ใน 2 ลักษณะ

1. ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับทางเศรษฐกิจคือ จะเกิดการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพการท่องเที่ยว เกิดระบบตลาด ระบบผลิตวัตถุดิบ เป็นแหล่งรายได้ และครอบครัวชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมและผลประโยชน์ทางสังคม คือ การพัฒนาทางสร้างสรรค์ในสังคม การติดต่อที่มีรูปแบบมากขึ้น มีการสร้างสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบแก่สังคม เช่น ความปลอดภัย และการมีระเบียบ อิสระของสังคมจะได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนทั้งทางบวกและลบ คือถ้าบวกจะมีผลทางเศรษฐกิจ สังคม ส่วนทางลบ คือ ความทรุดโทรมของสังคมที่เนื่องจากการจัดการไม่ดี โครงสร้างการบริหารชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไปเพราะสาเหตุมาจากการจัดการชุมชนไม่ดีเช่นกัน

พจนนา สวนศรี (2543) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวว่า คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บทบาทของโครงการการท่องเที่ยว เพื่อชีวิต และธรรมชาติ คือการเป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน บอกกล่าวคนที่เข้าไปเยี่ยมชุมชนให้เข้าใจในเรื่องราวของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยว กติกา ข้อปฏิบัติ เมื่ออยู่ในชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็มีการพูดคุยกับชาวบ้านให้ชัดเจนถึงเป้าหมายของการทำกิจกรรมนี้ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน บางแห่งมองว่าเป็นการเผยแพร่เรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรม ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน บางแห่งอาจมองว่านอกจากเผยแพร่แล้วน่าจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เราจึงต้องมองถึงข้อดีและข้อเสียและแนวทางป้องกัน ร่วมกันค้นหาเสน่ห์ของชุมชนซึ่งหมายถึงแหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

และยังได้กล่าวถึงการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทางเลือกที่สามารถตอบสนอง และพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมแบบยั่งยืนได้ ภายใต้มิติต่างๆดังนี้

1. มิติด้านสิ่งแวดล้อม ควรเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
2. มิติด้านการเมือง กิจกรรมนี้ควรเป็นกิจกรรมหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชน
3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมนี้ควรสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการทำทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน
4. มิติด้านเศรษฐกิจ คือการกระจายรายได้ ผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่ร่วมพัฒนาควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ภักดี รัตนผล, 2540(อ้างใน พจนานารถ กริ่งไกร, 2545: 12) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชนในทิศทางปัจจุบัน และอนาคต ควรเป็นไปในลักษณะที่ภาครัฐเป็นหน่วยงานสนับสนุน โดยให้ชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชนเป็นหน่วยดำเนินการบริหารจัดการภายใต้วัตถุประสงค์ร่วม คือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีเหตุผลสนับสนุน 4 ประการ คือ

1. ตามข้อบัญญัติรัฐธรรมนูญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความรู้สึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง
3. จากข้อกำหนดและแนวทางในการกระจายอำนาจในการจัดการงบประมาณ และการคลังจากส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ลงสู่ท้องถิ่น อันจะส่งผลให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง
4. จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่า คนในท้องถิ่นจะมีความรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของเขาเองมากกว่าคนอื่น

2.7 บทสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งมิใช่เป็นที่พำนักอาศัยของบุคคลหรือการเดินทางเพื่อเป็นการประกอบอาชีพ เป็นการไปเยือนชั่วคราวในระยะเวลาหนึ่งแล้ว

จึงเดินทางกลับ ทั้งนี้เป็นการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความสุขสงบ พักผ่อนหย่อนใจ และสัมผัสใน
สิ่งแวดล้อมที่แตกต่าง

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกัน
ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา สามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์
และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาช่วยให้นุชนในสังคมนั้นๆ อยู่รอดและเจริญงอกงาม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนต้องการสัมผัสถึงวัฒนธรรม
อันแท้จริง ความแตกต่างของวิถีชีวิต วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของท้องถิ่นที่ไปเยือน และการได้
แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกัน ระหว่างเจ้าของท้องถิ่นและผู้มาเยือน เช่น การเดินทาง
ท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปวัฒนธรรม หรือเข้าร่วมประเพณี เทศกาล ของท้องถิ่นที่ไปเยือน การ
เดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อ
ทางศาสนา เรื่องราว และงานเทศกาลที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อนให้เห็นถึง
ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น โดยเมืองที่จะเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้นั้นควรมีองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
อัน ได้แก่

1. พิพิธภัณฑ
2. สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากฝังเมืองในอดีต
3. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่างๆ
4. ดนตรีพื้นบ้าน
5. การแสดงละคร และมหรสพ
6. ภาษาและวรรณกรรม
7. ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ธรรมชาติ
โบราณสถาน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการ
นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบันและอนาคต สงวนรักษาทรัพยากรให้คงอยู่สภาพเดิม
และสงวนรักษาทรัพยากรไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาใดๆที่
จะเกิดขึ้นก็ต้องเป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และประชาชน
เจ้าของท้องถิ่นด้วย

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนใน
ท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวว่ามีผลต่อเศรษฐกิจในสังคมของตนเสียก่อน เพราะโดย

ธรรมชาติมนุษย์ย่อมคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้งเสมอ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จึงสำคัญยิ่ง เงินลงทุน แรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนเจ้าของถิ่นเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น หากสามารถสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชนได้ว่า การท่องเที่ยวและการบริการเป็นส่วนที่ทำให้เกิดรายได้แก่ท้องถิ่นมากที่สุด เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ทั้งในทางตรงและทางอ้อม การรักษาวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นไว้จะเป็นผลดีต่อการท่องเที่ยว จะทำให้คนในท้องถิ่นมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะสามารถสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรของแต่ละท้องถิ่นได้

ในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ทั้งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และสังคม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง ควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์แก่ผู้มาเยือนและให้ข้อมูลความเป็นมา ความสำคัญของวัฒนธรรม งานประเพณี และโบราณสถาน แก่ผู้มาเยือนเพื่อให้ผู้มาเยือนได้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติของที่ที่ไปเยือน เพื่อที่จะลดผลกระทบจากความแตกต่างของวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา สามารถรักษาวัฒนธรรม ค่านิยม และรูปแบบของงานประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่ได้ รวมทั้งควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถในการรองรับพื้นที่และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากน้อยเพียงใด

การมีส่วนร่วมของชุมชนต้องมาจากความสมัครใจของคนในชุมชน โดยเฉพาะการสมัครใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวหรือการเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน จะมีส่วนสร้างผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว ทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และการประเมินร่วมกันหลังทำกิจกรรมระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ และก่อผลกระทบแก่เจ้าของท้องถิ่นน้อยที่สุด

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม คือการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ในการศึกษานี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มประชาชนใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุ 20 -60 ปี
2. ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีอาชีพอันเกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ 1 ท่านต่อ 1 ปัจจัยดึงดูดใจ ทั้งนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นเป็นอย่างดี หรือผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ที่ประกอบกิจการในท้องถิ่นมานาน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มของประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี และอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 ตัวอย่าง โดยสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) จากจำนวนประชาชนเพศชายและเพศหญิงทั้งหมด 107,657 คน¹

3.2 ข้อมูลและแหล่งของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Dept Interview) แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้ คือ

- ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว ทำสนคดีและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว

- ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการหรือผู้มีอาชีพอันเกี่ยวข้องกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการณ์ สถานการณ์

¹ กรมการปกครอง, ทะเบียนราษฎร จำนวนประชากรจำแนกตามเพศในอำเภอเมือง จ.เชียงใหม่ ปี 2548

ในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อ.เมือง จังหวัด เชียงใหม่

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมจาก เอกสาร วรรณกรรม ตำรา บทความ งานวิจัย และงานเขียนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับ เรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ทราบถึง บริบททั่วไปของ จังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่ ประวัติความเป็นมาของจังหวัด ได้แก่ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะประชากร

3.3 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (Dept Interview) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวม ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการค้นหาคำตอบ ทั้งนี้ผู้สัมภาษณ์จำเป็นต้องมีความเข้าใจในภาษาท้องถิ่น ทางภาคเหนือ ที่ยังคงใช้กันอยู่ทั่วไปเป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับกิจกรรม อันเกี่ยวข้องกับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม 8 ประการ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามภาพการณ์จริงของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ในสิ่งดึงดูดใจ ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการนำเชื่อมโยงชุมชนกับการจัดการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2. การใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว จิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นใน บริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ทักษะคิดและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านปัญหา

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตอนที่ 5 ทักษะคิดของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมที่ชุมชนต้องการเสนอเพื่อการร่วมจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวใน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

3. การทบทวนเอกสาร วรรณกรรม ตำรา บทความ งานวิจัย และงานเขียนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมเอกสาร ผู้ศึกษาได้ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารต่างๆ รายงาน การศึกษาวิจัย รายงานและเอกสารของส่วนราชการต่างๆ หนังสือพิมพ์ ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา แล้วจึงรวบรวมสรุปเนื้อหาและประเด็นที่สำคัญ เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปโดยความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้

2. การใช้แบบสอบถามแจกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี จำนวน 300 คน จากจำนวน 107,657 คน²

3. การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องเตรียมและซักซ้อมการสัมภาษณ์และประเด็นสำคัญต่างๆเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรักษาเวลาได้ดี การสัมภาษณ์ควรเป็นไปอย่างตรงประเด็นและกระชับ ซึ่งการนัดหมายล่วงหน้าเป็นสิ่งสำคัญในการ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เช่นกัน โดยการสัมภาษณ์จะใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและจดบันทึก เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษาใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเพื่อทบทวนความเข้าใจ ในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งมาจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และนำข้อมูลมาแยกเป็นประเด็นคำถาม พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยดูจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา และกรอบแนวคิดในระหว่างที่ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละประเด็นคำถามว่าได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของผู้ทำการศึกษาหรือไม่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ประกอบการและผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับกิจกรรม อันเกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูดใจทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ผู้มีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ นำมาวิเคราะห์โดยการแยกเป็นหมวดหมู่และบรรยายสรุปโดยใช้เทคนิคเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

3. ข้อมูลจากประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และข้อคำถามเกี่ยวกับที่มาของรายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและ

² กรมการปกครอง, ทะเบียนราษฎร จำนวนประชากรจำแนกตามเพศในอำเภอเมือง จ.เชียงใหม่ ปี 2548

ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา เพื่อนำมา
 ลงรหัสและประมวลผลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ข้อมูลตอนที่ 2 ประมวลผลแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นของ
 กลุ่มตัวอย่างในด้านต่างๆ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นทางด้านความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม
 ท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว ทักษะคิดและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรม
 ท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของ
 ชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆ และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐ
 ในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ได้แบ่งระดับ
 ความคิดเห็นออกเป็น 6 ระดับ มากำหนดการให้คะแนนของแต่ละระดับความคิดเห็น ดังมี
 รายละเอียดต่อไปนี้

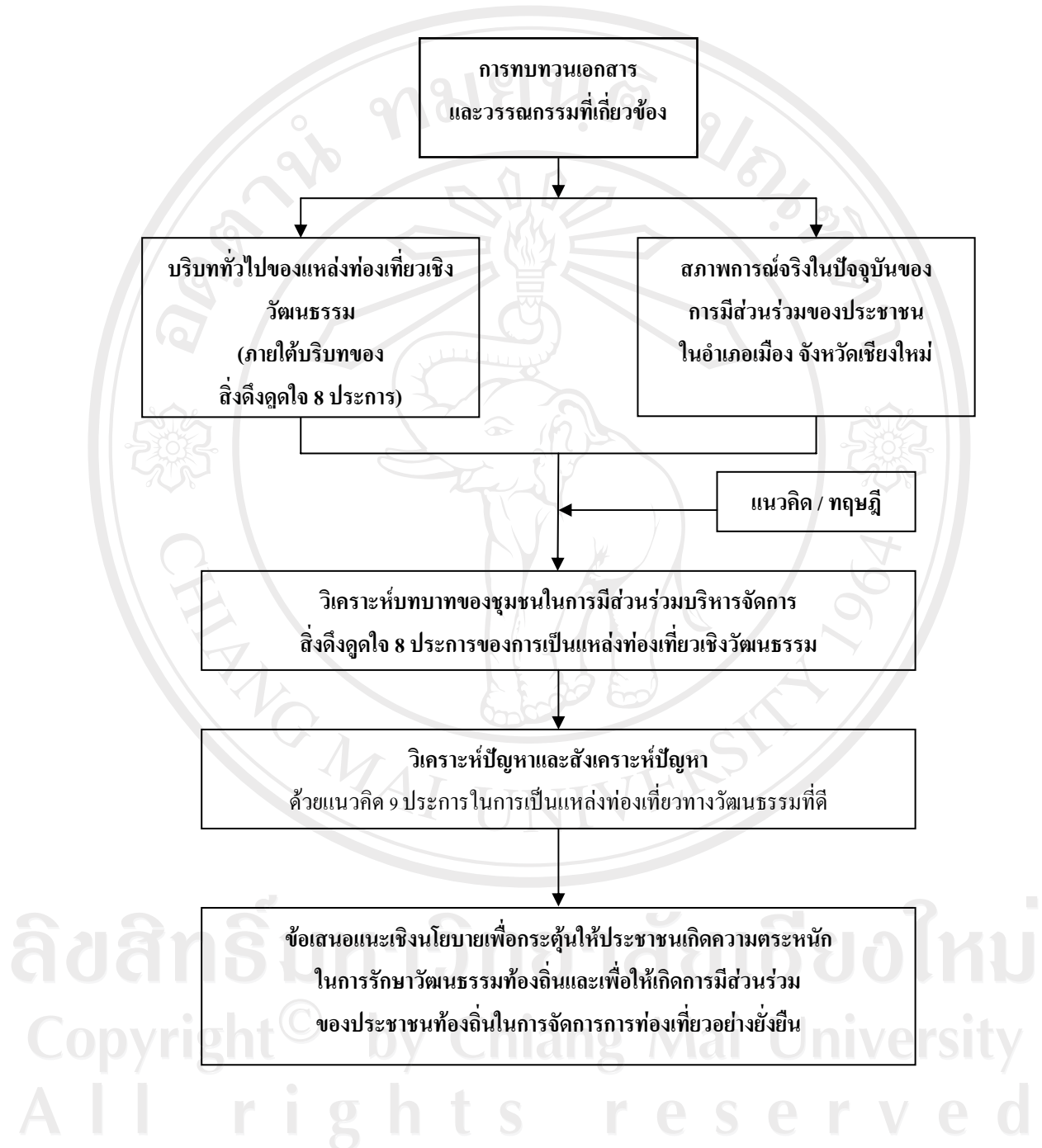
มากที่สุด	เท่ากับ 6 คะแนน
มาก	เท่ากับ 5 คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ 4 คะแนน
น้อย	เท่ากับ 3 คะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่มีเลย	เท่ากับ 1 คะแนน

นำข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน โดยใช้เกณฑ์การวัดของ
 คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 5.51-6.00	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.50	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยมาก
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่มีเลย

ข้อมูลตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ชุมชน
 ต้องการเสนอเพื่อการร่วมจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นำมา
 วิเคราะห์โดยการแยกเป็นหมวดหมู่และบรรยายสรุปโดยใช้ใช้เทคนิคเชิงพรรณนา (Descriptive
 Statistics)

3.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 ข้อมูลและสภาพทั่วไป

4.1.1 ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม

1. ที่ตั้ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัดเชียงใหม่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

2. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอสันทราย และ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3. ลักษณะทางกายภาพ

เชียงใหม่เป็น 1 ใน 17 จังหวัดภาคเหนือ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับกับที่ราบสูง ๆ ที่ราบดังกล่าวเป็นที่ราบขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนบน และเป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานชุมชนที่สำคัญในอดีตถึงปัจจุบัน

4. ลักษณะทางภูมิอากาศ

เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีสภาพอากาศค่อนข้างเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25.4 องศาเซลเซียส โดยมีค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.1 องศาเซลเซียสสภาพภูมิอากาศจังหวัดเชียงใหม่อยู่ภายใต้อิทธิพลมรสุม 2 ชนิด คือลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งภูมิอากาศออกได้เป็น 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

4.1.2 ประชากร

จำนวนประชากรในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ จำแนกตามเพศ ในอำเภอเมือง จ.เชียงใหม่ ปี 2548 รวม 242,974 เป็นชาย 114,406 เป็นหญิง 128,568

4.1.3 ลักษณะการปกครอง

อำเภอเมืองเชียงใหม่ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 ตำบล อันได้แก่ ตำบลหายยา ตำบลช้างม้อย ตำบลศรีภูมิ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์ ตำบลสุเทพบางส่วน ตำบลป่าแดด ตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลท่าศาลา ตำบลป่าตัน ตำบลหนองหอย ตำบลช้างเผือก ตำบลแม่เหียะ และตำบลสันผีเสื้อ แบ่งเป็น 78 หมู่บ้าน

ท้องที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 11 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลนครเชียงใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลศรีภูมิ พระสิงห์ หายยา ช้างม้อย ช้างคลาน วัดเกต และป่าตันทั้งตำบล และยังครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลช้างเผือก สุเทพ ป่าแดด หนองหอย ท่าศาลา หนองป่าครั่ง และฟ้าฮ่าม

- เทศบาลตำบลช้างเผือก ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลช้างเผือก (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่)

- เทศบาลตำบลแม่เหียะ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแม่เหียะทั้งตำบล

- เทศบาลตำบลแม่เหียะ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแม่เหียะทั้งตำบล

- เทศบาลตำบลท่าศาลา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าศาลาทั้งตำบล

- เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองป่าครั่ง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่)

- เทศบาลตำบลสุเทพ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสุเทพ (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่)

- เทศบาลตำบลป่าแดด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลป่าแดด (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่)

- เทศบาลตำบลหนองหอย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองหอย (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่)

- เทศบาลตำบลฟ้าฮ่าม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลฟ้าฮ่าม (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่)

- องค์การบริหารส่วนตำบลช้างเผือก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลช้างเผือกทั้งตำบล (เฉพาะนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่และเทศบาลตำบลช้างเผือก)

- องค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสันผีเสื้อทั้งตำบล

4.1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ในปี 2548 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) มีมูลค่า 103,276 ล้านบาท รายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวนั้นมีมูลค่าสูงถึง 31,100.13 ล้านบาท¹ ในปี 2548 พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 19,195 บาท/ปี โดยทั้งจังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 103,276 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาบริการมากที่สุด ถึงร้อยละ 27.32 คิดเป็นมูลค่า 28,220 ล้านบาท เป็นสาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 20.23 คิดเป็นมูลค่า 20,890 ล้านบาท และสาขาเกษตรกรรม ร้อยละ 13.36 คิดเป็นมูลค่า 13,797 ล้านบาท

4.2 ประวัติความเป็นมา

เชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ในตำนานแรกๆ ที่กล่าวถึงเชียงใหม่ อย่างตำนานว่าด้วยพระธาตุในล้านนา กล่าวถึง ลัวะ ว่าเป็นชนพื้นเมืองมาก่อน ตำนานมูลศาสนา ชินกาลมาลีปกรณ์และจามเทวีวงศ์ กล่าวเปรียบเทียบลัวะ ว่าเป็นคนเกิด ในรอยเท้าสัตว์ ด้วยเหตุที่ ลัวะถือเอารูปสัตว์เป็นสัญลักษณ์ ตำนานรุ่นหลังอย่างตำนานสุวรรณคำแดง หรือ ตำนานเสอาอินทจิล เล่าว่า ลัวะ เป็นผู้สร้าง เวียงเจ็ดลิน เวียงสวนดอก และเวียงนพบุรี หรือ เชียงใหม่ ลัวะ จึงน่าจะเป็นชนกลุ่มแรก ที่สร้างเมือง แต่ก่อนหน้านี้ ก็คงมีมนุษย์อาศัยอยู่ที่นั่นก่อนแล้ว แต่ยังไม่เป็นเมืองเต็มรูปแบบ

ในขณะเดียวกัน ที่ลำพูน ก็มีเมืองชื่อหริภุญไชย ตามตำนานการสร้างเมืองเล่าว่า พระนางจามเทวีวงศ์ ธิดากษัตริย์เมืองละโว้ เสด็จขึ้นมาครองหริภุญไชยใน พ.ศ.1310-1311 ครั้งนั้น พระนางได้พาบริวาร ข้าราชการบริวาร ที่เชี่ยวชาญ ในศิลปวิทยาการต่างๆ ขึ้นมาด้วย หริภุญไชยจึงได้รับเอาพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ละโว้ มาใช้ในการพัฒนาจนเจริญขึ้นเป็นแคว้นใหญ่ จวบจนประมาณปี พ.ศ.1839 พญามังราย ผู้สืบเชื้อสายมาจากปู่เจ้าลาวจก หรือ ลวจักราช เป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลาว ครองเมืองเงินยาง ซึ่งได้แผ่อำนาจครอบคลุมกลุ่มแม่น้ำกก และได้สร้างเวียงเชียงราย ขึ้นเป็นกองบัญชาการ ชองสุมไพรพล เพื่อยึดครองหริภุญไชย เนื่องจากหริภุญไชย เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญ และเป็นชุมทางการค้า พญามังรายได้เข้ายึดครองหริภุญไชย แล้วประทับอยู่เพียง 2 ปี ก็ทรงย้ายไปสร้างเวียงกุมกาม ใน พ.ศ.1837 ก่อนจะย้ายมาสร้าง เวียงเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 1839 โดยได้ร่วมกับพระสหายคือ พญาจางเมือง และพ่อขุนรามคำแหง สถาปนา “นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่” ขึ้น

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2548

พญามังรายได้พัฒนาเมืองเชียงใหม่ ทั้งการก่อสร้างวัดวาอาราม มีการตรากฎหมายที่เรียกว่า “มังรายศาสตร์” รวมถึง รับเอาพุทธศาสนานิกายลัทธิวาทศาสตร์ เข้ามาเผยแพร่ ในอาณาจักร ซึ่งทำให้พระภิกษุ ในล้านนา สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก สมัยพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์องค์ที่ 9 อาณาจักรล้านนา ได้ขยายออกไปอีกอย่างกว้างขวาง พร้อมกับได้ผูกสัมพันธ์ไมตรี กับสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งในสมัยของพระเจ้าติโลกราชนี้เอง ที่ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎก ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

อาณาจักรล้านนาเริ่มเสื่อมลง ปลายสมัยพญาเมืองแก้ว เนื่องจากทำสงครามกับเชียงตุง พ่ายแพ้เสียชีวิตไพร่พลเป็นอันมาก ประกอบกับเกิดอุทกภัย กระทบถึงความมั่นคงของอาณาจักร เมื่อในการปกครองเริ่มตีตัวออกห่าง พ.ศ.2101 ในสมัยมหาเทวีจिरประภา กษัตริย์องค์ที่ 15 พม่าได้ยกกองทัพมาตีเชียงใหม่ เพียง 3 วันก็เสียเมือง และกลายเป็นเมืองขึ้นของพม่ายาวนานถึง 216 ปี ต่อมาในปี พ.ศ.2317 พญาอ่าบ้านและพระเจ้ากาวิละ ได้ร่วมกันต่อต้านพม่า และอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี ยกทัพมาขับไล่พม่าพ่ายแพ้ไป ต่อมาในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงแต่งตั้งพระเจ้ากาวิละ ขึ้นครองเมือง ในฐานะเมืองประเทศราช พระเจ้ากาวิละ ได้ฟื้นฟูเชียงใหม่จนมีอาณาเขตกว้างขวาง การค้าขายรุ่งเรือง ขณะเดียวกันก็ได้จัดส่งบรรณาการ ส่งสิ่งของและอื่นๆ ให้แก่กรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งยังมีอำนาจในการแต่งตั้งตำแหน่งเจ้าเมืองและขุนนางระดับสูง ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่ออิทธิพลตะวันตกแผ่เข้ามาในเมืองไทย มีการปฏิรูปการปกครอง โดยผนวกดินแดนล้านนาเข้ามาเป็นมณฑลพายัพ แต่ก็ยังเป็นเมืองประเทศราช ในอาณาจักรอาณาจักรสยาม ตรงกับรัชสมัยของเจ้าอินทวิชยานนท์ และรัชกาลที่ 5 ได้ทรงขอเจ้าดารารัศมี ธิดาของเจ้าอินทวิชยานนท์ ไปเป็นชายา ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองอาณาจักรใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เมื่อมีการสร้างทางรถไฟขึ้นในเวลาต่อมา ส่งผลให้เมืองเชียงใหม่ ขยายตัวยิ่งขึ้น และใกล้ชิดกรุงเทพฯ มากขึ้น ในปี พ.ศ.2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มณฑลเทศาภิบาลถูกยกเลิก เชียงใหม่มีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง หลังจากนั้นเชียงใหม่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนมีความสำคัญรองจากกรุงเทพฯ เท่านั้น

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นใจกลางความเจริญมาตั้งแต่ในอดีต จะเห็นได้จากกำแพงเมืองรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ตั้งอยู่ใจกลางอำเภอเมือง กำแพงเมืองเชียงใหม่มีมุมเมืองทั้งสิ้นชื่อเรียกตามคำเมืองว่า แจ่ง ได้แก่ แจ่งศรีภูมิ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แจ่งกะด้า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ แจ่งกู่เอื้อง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ แจ่งหัวริน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือมีประตูเมืองทั้งหมดห้าประตู โดยมีประตูเมืองหลักสี่ประตู ตั้งอยู่กึ่งกลางกำแพงเมืองในแต่ละด้าน ภายในกำแพงเมืองมีวัดจำนวนทั้งสิ้น 101 วัด สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตและวัฒนธรรมอันเก่าแก่และมีอัตลักษณ์เฉพาะของเมืองเชียงใหม่

4.3 บริบทของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง” จำเป็นต้องศึกษาถึง บริบททั่วไปของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของ อ.เมือง จังหวัด เชียงใหม่ ข้อมูลดังกล่าวได้มาโดยใช้การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (Dept Interview) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและผู้ประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 8 ประการ อันได้แก่

พิพิธภัณฑน์ ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ นายอัครเดช นาคบัลลังก์ เจ้าของพิพิธภัณฑน์ผ้าโบราณสบันงา ผู้เก็บสะสมผ้าเก่ามานานยี่สิบปี และก่อตั้งพิพิธภัณฑน์ผ้าโบราณขึ้นเนื่องจากความต้องการที่จะถ่ายทอดและแบ่งปันความงามของ วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนและผู้มาเยือน ภายใต้นแนวคิดที่ว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑน์ท้องถิ่น จะทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ นอกเหนือจากห้องเรียน

โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และซากฝังเมืองในอดีต ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจาก วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ นางสาวจิรปริยา ทองแดง เจ้าของร้านค้าของที่ระลึก บริเวณวัดพระธาตุคอกสุเทพ โดยครอบครัวของนางสาวจิรปริยาได้เปิดร้านขายของที่ระลึกแก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนวัดพระธาตุคอกสุเทพนี้มานานกว่า 50 ปี จึงมีความเข้าใจในการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเห็นการเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและ สภาพแวดล้อมของโบราณสถานในยุคสมัยต่างๆ เป็นอย่างดี

ศิลปหัตถกรรม พื้นบ้าน ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและ การสัมภาษณ์ นางสาวอุไรวรรณ จิโนรส เจ้าของร้านวัลลายศิลป์ ตั้งอยู่บนถนนวัลลาย ประกอบ กิจการจำหน่ายเครื่องเงินทุกชนิด โดยใช้ช่างฝีมือและวัสดุในท้องถิ่นมานานกว่า 60 ปี นางสาว อุไรวรรณ จึงมีความคุ้นเคยในการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวทั้งในยุคก่อนและปัจจุบัน เห็นการ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ดนตรีพื้นบ้าน ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการ สัมภาษณ์ นายธิตพล กันติวังศ์ อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้เป็นทั้งนักดนตรีพื้นเมือง ผู้ศึกษาดนตรี เครื่องดนตรีพื้นบ้าน และการ ประยุกต์ ทั้งยังเป็นผู้นำในการรวมกลุ่มนักดนตรีพื้นบ้านล้านนา นายธิตพลเป็นผู้ที่ศึกษาดนตรีทั้ง ในท้องถิ่นและภูมิภาคเอเชียและมีการแลกเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาดนตรีพื้นบ้านกับนักดนตรีใน ภูมิภาคเสมอ จึงเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติของดนตรีได้เป็นอย่างดี ทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ ดนตรี และรสนิยมของผู้ฟังดนตรี

ประเพณี และเทศกาลต่างๆ ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ นางอรพันธ์ นัตตระกุลชัย เจ้าของร้านนัตตราภรณ์ ประกอบกิจการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าฝ้ายทอมือมานานกว่า 60 ปี โดยการจำหน่ายส่วนใหญ่เพื่อเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาร่วมงานเทศกาลและงานประเพณี ร้านนัตตราภรณ์ ตั้งอยู่บนถนนท่าแพ ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่มาช้านาน และยังเป็นถนนที่ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ในช่วงงานเทศกาลและงานประเพณีเสมอตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น งานเชียงใหม่ งานสงกรานต์ งานไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งงานเทศกาลเหล่านี้มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในช่วงเวลาการจัดเทศกาลได้เป็นจำนวนมาก นางอรพันธ์ เป็นทั้งคนในชุมชนที่เข้าร่วมงานเทศกาลและเป็นทั้งเจ้าของห้างร้านในบริเวณที่จัดงานเทศกาลที่ให้ความร่วมมือในการตกแต่งหน้าร้านตามเทศกาลอยู่เสมอ

ภาษาและวรรณกรรม ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ นายวิลักษณ์ ศรีป่าซาง อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นายวิลักษณ์เป็นนักอนุรักษ์วรรณกรรมและผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา ทั้งยังทำการศึกษาด้านภาษาท้องถิ่นล้านนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาผ่านการสอนในสถาบันต่างๆ ทั้งนี้ นายวิลักษณ์เชื่อว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจะสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่

ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ นายสุทธิพันธ์ เหรา อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นายสุทธิพันธ์เป็นผู้ที่ทำการศึกษาด้านประเพณีและความเชื่อของล้านนา และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีปู้สะฮ่าสะ งานสืบชะตาเมือง นายสุทธิพันธ์เป็นผู้ที่พยายามทำการศึกษางานประเพณีรูปแบบดั้งเดิม ความสำคัญ และที่มา เพื่อปรับปรุงรูปแบบงานประเพณีให้มีขั้นตอนที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์แบบดั้งเดิม แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความเหมาะสมตามยุคสมัยมากขึ้น ภายใต้แนวคิดที่ว่าหากไม่มีการจัดการพัฒนารูปแบบและให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่ชาวบ้านและผู้เข้าร่วมงาน ในอนาคตงานประเพณีความเชื่อทางศาสนาเหล่านี้จะสูญหายไป

ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้ข้อมูลจากการรวบรวมจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ นายมานพ มานะแชน อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นายมานพเป็นทั้งนักแสดงศิลปะพื้นบ้านและอาจารย์สอนศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นผู้ที่พยายามปรับปรุงรูปแบบการแสดงให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ และผู้ชมอยู่เสมอ ซึ่งนายมานพมักจะเป็นผู้ได้รับ

มอบหมายให้จัดการแสดงเพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่สำคัญอยู่เสมอ ภายใต้แนวคิดที่ว่า การแสดงศิลปวัฒนธรรมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิต ย่อมมีการพัฒนา เติบโต ไปตามยุคสมัยและกาลเวลา

การศึกษาริบททั่วไปของปัจจัยเชิงคุณการท่งที่วทางวัฒนธรรม 8 ประการ ยึดหลักการศึกษองค์ประกอบของแหล่งท่งที่วทางวัฒนธรรมของ The European Center for Traditional and Religious Culture หรือว่า ECTARC (อ้างใน Richards, 1995) เน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงคุณการท่งที่วทางวัฒนธรรม 8 ประการ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ

- สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของปัจจัยเชิงคุณการท่งที่วทางวัฒนธรรม
- ทิศทางในอนาคตของปัจจัยเชิงคุณการท่งที่วทางวัฒนธรรม
- ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับปัจจัยเชิงคุณการท่งที่วทางวัฒนธรรม
- ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยเชิงคุณการท่งที่วทางวัฒนธรรม
- การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่งที่ว

4.3.1 พิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ หมายถึง สถานที่ แหล่ง ที่ตั้ง ปรการ ที่แสดงศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ และสิ่งของอื่น ๆ เป็นที่เก็บรวบรวมสมบัติทางสติปัญญา ทั้งเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หลักฐานทางประวัติศาสตร์ การพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อเป็นหลักฐานในการค้นคว้าอ้างอิง วิจัยสรรพศาสตร์ วิทยาการในแขนงต่าง ๆ

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของพิพิธภัณฑ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พิพิธภัณฑ์ เป็นสิ่งที่แสดงถึงประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของจังหวัดหรือชุมชนหนึ่งๆ ซึ่งการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ผ้า พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ผู้เข้าชมจะได้รับการถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน และลักษณะทางวัฒนธรรม จนกระทั่งถึงวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ในอดีต ในจังหวัดเชียงใหม่แม้ว่าจะเป็นเมืองใหญ่และมีอดีตความเป็นมาทางวัฒนธรรมที่ยาวนาน แต่ก็นับได้ว่ามีพิพิธภัณฑ์น้อยแห่ง และมีพิพิธภัณฑ์ที่จัดได้ถูกต้องตามหลักการแสดงของพิพิธภัณฑ์น้อยมาก

ในอดีตนั้น วัด จะเป็นสถานที่รวบรวม และจัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ มีการจัดแสดงเท่าที่มีคนนำมาถวายวัด หรือเป็นวัตถุโบราณที่ทางวัดมีและสืบทอดกันมาจากอดีต ซึ่งพระในวัดจะเป็นผู้จัดแสดง ลักษณะการจัดแสดงอาจเป็นไปอย่างเรียบง่าย โดยอาจใส่ตู้กระจกล็อกกุญแจไว้ เป็นต้น เนื่องจากพระไม่ได้มีความรู้ในการจัดวางตามหลักพิพิธภัณฑ์ แต่มีความตั้งใจที่จะ

เก็บรักษาโบราณวัตถุไว้ให้ลูกหลานและผู้มาเยือนต่างถิ่นได้เห็นถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความ เป็นมาของชุมชนของตน ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไปคือ การโจรกรรมทรัพย์สิน และโบราณวัตถุในวัด

ต่อมาเมื่อประมาณ สิบกว่าปีที่ผ่านมามีการจัดแสดงโบราณวัตถุต่างในรูป พิพิธภัณฑสถานมากขึ้น เช่น พระตำหนักคาราภิรมย์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสำนักงาน เขตภาคเหนือ ซึ่งนับว่าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสำนักงานเขตภาคเหนือเป็น พิพิธภัณฑสถานที่มีมาตรฐานสูงและในจังหวัดเชียงใหม่ในยุคหลัง นอกเหนือไปจากแต่ก่อนซึ่งมีเพียง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เนื่องจาก เจ้าของพิพิธภัณฑสถานเป็นหน่วยงานที่มีทุนทรัพย์ในการจัดหา และ รวบรวมของแสดง จึงนับว่าการก่อตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสำนักงานเขต ภาคเหนือเป็นการทำให้แนวคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานอื่นๆตามมาอีก เช่น พิพิธภัณฑสถาน วัฒนธรรมของเทศบาลนครเชียงใหม่ พิพิธภัณฑสถานผ้าโบราณสบันงา และพิพิธภัณฑพระพิศเนศ เป็น ต้น

ในปัจจุบัน จังหวัดเชียงใหม่มีพิพิธภัณฑสถานที่ขึ้นทะเบียนไว้ 99 แห่ง แต่เมื่อเข้าไปดูรายละเอียดของพิพิธภัณฑสถานต่างๆ แล้วจะพบว่า มีทั้งวัด โรงเรียน และพิพิธภัณฑสถานส่วนตัวที่ใช้ บ้านของผู้เก็บสะสมเป็นสถานที่จัดแสดง พบว่ามีพิพิธภัณฑสถานที่มีมาตรฐานในการจัดแสดงตามหลัก พิพิธภัณฑสถานเพียงไม่กี่ราย การจัดแสดงเกิดจากความรักในการเก็บสะสมของเจ้าของพิพิธภัณฑสถานเอง และความต้องการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังหรือผู้มาเยือนจากต่างถิ่นได้เห็นถึงความเป็นมาอัน ยาวนานของบ้านเกิดของตน เช่นที่คุณอัครเดชจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานผ้าโบราณสบันงาขึ้น นั่นก็เกิดขึ้น ภายใต้นโยบายที่ต้องการแบ่งปันให้ผู้อื่นได้เห็นถึงความงดงามของวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้ง โบราณวัตถุต่างๆที่มีแม้จะเป็นผู้ซื้อหามาด้วยตนเอง แต่ยังคงคิดว่าโบราณวัตถุเหล่านี้เป็นสมบัติของ ชาติ ของท้องถิ่น ดังนั้นการเก็บสะสมไว้ชื่นชมเพียงผู้เดียวจึงจะเป็นการเห็นแก่ตัว จึงได้นำสิ่งที สะสมไว้มานำมาจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานอื่นๆก็เกิดขึ้นภายใต้นโยบายเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากมี งบประมาณไม่มากนัก และขาดการช่วยเหลือด้านงบประมาณจากรัฐ จึงทำให้พิพิธภัณฑสถานใน จังหวัดเชียงใหม่ขาดการพัฒนา รูปแบบการจัดแสดงให้เป็นมาตรฐานขึ้น

ทิศทางในอนาคตของพิพิธภัณฑสถานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

แม้พิพิธภัณฑสถานในจังหวัดเชียงใหม่จะมีทั้งพิพิธภัณฑสถานที่จัดขึ้นโดยใช้ที่พักอาศัย หรือบ้านของผู้เก็บสะสมเป็นสถานที่จัดแสดง แต่ก็มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ เข้าชมได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานจะสามารถจัดรอบเข้าชมได้ โดยการ จัดแสดงอาจจัดแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนจัดแสดงพิพิธภัณฑสถาน และส่วนภายนอกห้องแสดงที่อาจ จัดเป็นสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก การจัดสวน การจัดแสดงภาพถ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความ

เป็นมาของพิพิธภัณฑ์เป็นต้นความสามารถของพิพิธภัณฑ์ในการรองรับนักท่องเที่ยวนั้นจึงไม่มีข้อจำกัด

ในอนาคตนั้นอาจมีการเกิดขึ้นของพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น เนื่องจากกระแสการหันมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม โบราณวัตถุต่างๆ พิพิธภัณฑ์ที่จะเกิดใหม่ อาจเกิดจากการสะสมของผู้มีทุนทรัพย์ หรือหน่วยงานเอกชนมากขึ้น แต่ในส่วนของพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม ยังคงจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณหรือทุนทรัพย์ส่วนตัวในการบริหารจัดการต่อไป เนื่องจากภาครัฐยังคงขาดนโยบายในการให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณ การให้ความรู้ในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน การโฆษณา เป็นต้น

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์

การสร้างความตระหนักให้ชุมชน โดยเฉพาะเยาวชน ได้เห็นถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ในแง่ที่เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้นอกห้องเรียน และทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและ ตระหนักถึงรากเหง้าของตน อาจทำได้โดยสถาบันการศึกษาต่างๆ พานักเรียนเข้าชม โดยทางพิพิธภัณฑ์ต่างๆนั้นเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงมีอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับนักเรียนนักศึกษาที่ต่ำมาก หรือในพิพิธภัณฑ์ของรัฐบางแห่งนั้นไม่คิดค่าเข้าชม สิ่งดังกล่าวนี้ทำให้คนในชุมชน และเยาวชน ได้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อการกระตุ้นให้ภาครัฐได้เห็นถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑ์มากขึ้นด้วย แต่กลับปรากฏว่านโยบายทางการศึกษานั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการออกนอกสถานที่ เนื่องจากทางโรงเรียนอาจมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณในการเดินทางพาเด็กนักเรียนของตนมาดู หรือ ในส่วนของเด็กโต คือเด็กมัธยมซึ่งเป็นเยาวชนที่กำลังจะเติบโตขึ้นเป็นอนาคตของชาติ การเรียนในยุคปัจจุบันสอนให้มีวิชาการที่อัดแน่น การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนจึงถูกจัดให้เต็มวันแล้ว นักเรียนที่เดินทางมาชมจึงเป็นนักเรียนที่อยู่ในระดับประถม ยกที่จะทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคของพิพิธภัณฑ์ในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปัญหาแรกที่พบของพิพิธภัณฑ์ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ก็คือคนในท้องถิ่นเองขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์จึงทำให้เกิดการถ่ายทอดทั้งสู่ลูกหลานและนักท่องเที่ยวอีกทั้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์และการท่องเที่ยวขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ แก่นักท่องเที่ยว จึงจะมีแต่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์จริงๆเท่านั้นที่จะทราบว่าพิพิธภัณฑ์ที่ตนต้องการชมอยู่ที่ไหน นโยบายการ

ท่องเที่ยวที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสำคัญกับพิพิธภัณฑ์อาจเนื่องมาจากสาเหตุว่า พิพิธภัณฑ์มิได้เป็นกิจกรรมที่ทางหน่วยงานของรัฐจะสามารถหารายได้ ได้มากเช่นกิจกรรม หรือปัจจัยการท่องเที่ยวอื่นๆ แม้แต่ผู้จัดทัวร์ที่เป็นบริษัทเอกชนเอง ก็ให้ความสำคัญน้อย เนื่องจากพิพิธภัณฑ์มีอัตราค่าเข้าชมต่ำ ค่านายหน้าที่จะได้จากการจัดทัวร์ก็น้อยตาม ต่างจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ชันโดก เครื่องเงิน ซึ่งบริษัทเอกชนที่เป็นผู้จัดทัวร์ จะได้รับค่านายหน้าในอัตราที่สูงกว่า เมื่อมีแขกเหมาหรือมีแขกซื้อของซึ่งมีราคาสูง

ปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ ปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งอย่างที่กล่าวมาแล้วว่า พิพิธภัณฑ์ที่มีเจ้าของเป็นเอกชนหรือผู้มีใจรักในการสะสมแล้วจึงก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้นนั้น ต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายในการดูแลที่สูงแต่ผู้เข้าชมน้อย เนื่องจากขาดการโฆษณา ถึงแม้จะทราบถึงปัญหาแต่เจ้าของพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ ยังขาดงบประมาณในด้านการโฆษณา ทำให้ประสบกับสถานะการขาดทุนอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนารูปแบบพิพิธภัณฑ์ให้มีความเป็นมาตรฐานและมีความทันสมัยมากขึ้น แม้จะมีการรวมกลุ่มของเจ้าของพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ก็พบว่าปัญหาในด้านงบประมาณนั้นเป็นปัญหาที่แก้ได้ยากหากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นพบว่าการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน อยู่ในระดับที่น้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย

4.3.2 โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และซากผังเมืองในอดีต

โบราณสถาน หมายถึง หมายถึง สถานที่ที่เป็นของโบราณ เช่น อาคารสถานที่ที่มีมาแต่โบราณ แหล่งโบราณคดี เช่น เมืองโบราณ วังโบราณ คู่มเก่า เจดีย์ ฯลฯ แทบทุกจังหวัดในเมืองไทยมีแหล่งโบราณสถานที่น่าศึกษาน่าเรียนรู้เพื่อสืบทอดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและความสามารถของบรรพบุรุษ เช่น เวียงกุมกามที่เชียงใหม่ แหล่งโบราณสถานที่บ้านเชียง พระนครคีรีที่จังหวัดเพชรบุรี พระเจดีย์ยุทธหัตถี พระเจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งกิจกรรมที่สำคัญต่างๆ พระราชวังและพระตำหนักโบราณ ฯลฯ ในโบราณสถานแต่ละแห่งอาจมีโบราณวัตถุที่มีคุณค่า เช่น เครื่องใช้ต่างๆ เครื่องถ้วยชาม อารูช เครื่องสักการบูชา ฯลฯ ในท้องที่ต่างๆ อาจมีสิ่งที่เป็นโบราณวัตถุ เช่น เรือโบราณ บ้านโบราณ รูปสลักหรืองานศิลปกรรมที่มีมาแต่โบราณ หรืองานที่ศิลปินแต่โบราณได้สร้างสรรค์ไว้ เครื่องใช้ที่เคยใช้มาแต่โบราณบางอย่างกลายเป็นสิ่งที่ล้ำสมัยในปัจจุบันก็อาจจัดเป็นโบราณวัตถุที่มีค่า เช่น หินบดยา เครื่องใช้ในการอยู่ไฟของแม่ลูกอ่อน เครื่องสี่ข้าวแบบโบราณ จับปิ้ง กำไล ปิ่นปักจุก อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพแต่โบราณ ฯลฯ

ทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นสมบัติวัฒนธรรมที่มีค่าของชาติ คนไทยทุกคนจึงมีหน้าที่ดูแลรักษา ทะนุบำรุงให้คืนสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงความเจริญของชนชาติไทยแต่โบราณมา

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญหลายแห่ง บางแห่งอาจจะมีอายุการสร้างมากกว่าเมืองเชียงใหม่หรือมากกว่า 700 ปี โบราณสถานและโบราณวัตถุส่วนใหญ่เป็นสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับแรงศรัทธาแห่งพุทธศาสนา เช่น การสร้างวัด เจดีย์ วิหาร พระพุทธรูป กำแพงเมือง เป็นต้น โดยได้รับอิทธิพลจากอาณาจักรหริภุญชัยและอาณาจักรสุโขทัย

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของโบราณสถาน

เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองแห่งพุทธศาสนาอีกทั้งเจ้าเมืองในอดีตยังเป็นองค์อุปถัมภ์ในพุทธศาสนาตลอด โบราณสถานและสิ่งปลูกสร้างต่างๆจึงถูกสร้างขึ้นด้วยจิตศรัทธาของชาวบ้าน โบราณสถานทางศาสนาในอดีตถูกใช้เป็นแหล่งรวมพบปะของชาวบ้านที่เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันเสมอ ทั้งกิจกรรมทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ เป็นต้น การดูแลรักษาจึงเป็นสิ่งที่ชุมชนเอาใจใส่และทำร่วมกันมาช้านาน เนื่องจากวัดเป็นเสมือนศูนย์รวมใจและกิจกรรมของชาวบ้าน ต่อมาเมื่อ ประเทศไทยมีการคมนาคมที่ดีขึ้น คนไทยมีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้น ก็มีผู้คนจากต่างถิ่น ต่างจังหวัดเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น ทั้งที่มาเพื่อชมความงามแห่งสถาปัตยกรรมที่แตกต่าง และมาบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆด้วย จึงนับได้ว่าโบราณสถานของจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวมาแต่ช้านาน ต่อมาจึงเริ่มมีการเดินทางเข้าของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากขึ้น เนื่องจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น การเข้าถึงที่สะดวก โบราณสถานจึงมักเป็นปัจจัยแรกๆในการตัดสินใจมาเยือนเมืองเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยว แม้ในปัจจุบันคนในชุมชนก็ยังคงเห็นคุณค่าของโบราณสถานในชุมชนของตน ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนและบ้านเกิดของตนมีคุณค่า

ทิศทางในอนาคตของโบราณสถาน

โบราณสถานมักถูกปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโดยผู้ที่ขาดความรู้ อาจมีทั้งเจตนาและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ในอนาคตหากภาครัฐและผู้เชี่ยวชาญไม่เข้ามาดูแลในปัญหาดังกล่าว สิ่งปลูกสร้างและโบราณสถานต่างๆอาจจะถูกปรับเปลี่ยนไปโดยไม่หลงเหลือคุณค่าความงามได้ อีกทั้งการมีสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ ถนนหลวงใกล้โบราณมากขึ้นในอนาคตจะทำให้เกิดการพังทลายของซากสถาปัตยกรรมที่มีอายุเก่าแก่นับหลายร้อยปีได้

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับโบราณสถาน

ชุมชนที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในชุมชนของตนต่างตระหนักดีว่าโบราณสถานเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ แม้เยาวชนคนรุ่นหลังแม้จะมีได้สนใจประกอบกิจกรรมทางศาสนาหรือเข้าไปเยี่ยมชมโบราณสถานต่างๆ แต่ก็ยังคงทราบถึงความสำคัญและเรื่องราวความเป็นมาของโบราณสถานต่างๆในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคของโบราณสถานในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ยังมีโบราณสถานวัดร้างอยู่เป็นจำนวนมาก และถูกบุกรุกทำลายไปแล้ว ไม่หลงเหลือหลักฐานการสร้างหรือแอบซ่อนอยู่ในที่ต่างๆ โดยขาดการดูแลเอาใจใส่ ที่ผ่านมามีวัดร้างเหล่านี้ถูกปล่อยให้รกร้าง ขาดการดูแล และแทบทั้งหมดทางราชการ โดยสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้เปิดให้มีการเช่าอยู่อาศัยและทำประโยชน์ โดยมีได้ไม่คำนึงถึงประวัติความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งศูนย์รวมศรัทธาของบรรพชนในอดีต มีหน้าซ้ำพบการสร้างอาคารเบียดบังทับซ้อนหลายแห่งถูกไถทิ้งเพื่อสร้างศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ หอพัก และบ้านจัดสรร ปัญหาที่พบคือ การรुक้าโบราณสถานเหล่านี้โดยความรู้ และการบูรณะโบราณสถานโดยผู้ที่ขาดองค์ความรู้และขาดรากฐานทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และปัญหาการแต่งกายและการประพฤติตัวไม่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมโบราณสถานต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นศาสนสถาน และผู้ที่มิหน้าทีดูแลโบราณสถานเหล่านี้ยังขาดการกำหนดกฎเกณฑ์ให้แก่ผู้มาเยือน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โบราณสถานในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นพบว่าผู้ดูแลและเจ้าของชุมชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในระดับปานกลาง คือสามารถเก็บค่าเข้าชม หรือการบริจาค และคนในชุมชนก็มีรายได้มาจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนของตน ทั้งการขายของที่ระลึกและการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง เพราะยังขาดเจ้าหน้าที่ที่จะให้ความรู้และช่วยเหลือในด้านการจัดการอย่างจริงจัง

4.3.3 ศิลปหัตถกรรม พื้นบ้าน

ศิลปหัตถกรรม พื้นบ้าน หมายถึง งานช่างหรืองานฝีมือของชาวบ้าน ที่ประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ไม้สอยภายในบ้าน ใช้เป็นของขวัญของฝากความเชื่อถือทางด้านประเพณี

ศาสนา เช่น เป็นเครื่องบูชา ใช้เพื่อความสวยงามสนองความสุขทางจิตใจและเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ผลงานอันเกิดจากการกระทำด้วยฝีมือมนุษย์ โดยนำวัตถุดิบที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน งานหัตถกรรมจะมีการพัฒนารูปแบบไปตามการพัฒนาฝีมือของช่าง ที่สั่งสมประสบการณ์ และสืบทอดความรู้ ความชำนาญ จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาและทักษะ ส่งผลให้งานหัตถกรรมมีความงามและมีคุณค่าทางศิลปะ งานหัตถกรรมจึงกลายเป็นงานศิลปหัตถกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันจนไม่อาจแยกออกจากกันได้ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีมากมายได้แก่

เครื่องเงิน ในสมัยพญาเม็งรายนั้น ได้มีการรวบรวมช่างเงินมาจากแคว้นพุกาม อังวะ แต่ภายหลังที่เชียงใหม่ตกเป็นของพม่า ผู้คนกระจัดกระจายไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ จนกระทั่งเชียงใหม่เป็นอิสระจากพม่า พระยาภาวดีละจึงได้ฟื้นฟูเชียงใหม่ พร้อมทั้งรวบรวมช่างฝีมือมาที่เชียงใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยจัดให้พักอาศัยอยู่แถบริมกำแพงเมืองด้านในสำหรับกลุ่มช่างเงินนั้น ได้มาตั้งรกรากอยู่ใกล้กับไทเงิน และตั้งชื่อหมู่บ้านของตนว่า “ว้าลาย” หรือ “จ้าวลาย” ตามรัฐฐานที่ตนจากมา และการทำเครื่องเงินในระยะแรก ทำขึ้นเพื่อเป็นส่วยตามความต้องการของเจ้านาย ภายหลังที่เศรษฐกิจขยายตัวขึ้นและมีการติดต่อค้าขายกับชาติอื่น เช่น พม่า และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เครื่องเงินจึงกลายเป็นสินค้าแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายกับสินค้าจำเป็นอื่น ๆ และสามัญชนเริ่มใช้เครื่องเงินได้ ด้วยเหตุที่เจ้านายเริ่มเปลี่ยนไปใช้เครื่องทองแทน เครื่องเงินว้าลายนี้โบราณนิยมทำกันเพียงบางชนิด เช่น สลุง พาน ถาด เขียนหมาก เป็นต้น แต่ภายหลังที่รัฐบาลได้รณรงค์ให้ข้าราชการ ประชาชน แต่งชุดไทย จึงได้มีการทำเป็นเครื่องประดับของสตรี เพิ่มขึ้นจากรูปแบบเดิม ปัจจุบันชุมชนที่เป็นผู้ผลิตเครื่องเงินคือ ชุมชนบ้านว้าลาย

เครื่องเงิน ในสมัยพระยาภาวดีละไทเงินได้อพยพมาอยู่บริเวณใกล้กับวัดนันทาราม และบริเวณประตูเชียงใหม่ เดิมชาวไทเงินไม่เพียงแต่ทำเครื่องเงินเพื่อใช้ในครัวเรือน หากยังใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นที่ไม่สามารถผลิตเองได้ เช่น เกลือ เครื่องปั้นดินเผา และยังใช้เป็นส่วยแก่เจ้านาย ทั้งเชียงใหม่และเจ้าเชียงใหม่ภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2430 ทำให้เจ้านายต้องยึดครองที่นา มาเป็นส่วนตัว ชาวบ้านไม่ต้องส่งเป็นส่วยเป็นสิ่งของ แต่เปลี่ยนมาเป็นเงินแทน รวมทั้งชาวยุโรปเริ่มเข้ามาพร้อมกับมีสินค้าอุตสาหกรรมแปลกใหม่มาขาย เมื่อชาวบ้านไม่สามารถผลิตข้าวได้เพราะถูกยึดที่นา และจำเป็นต้องส่งส่วยเป็นตัวเงิน ชาวไทเงินจึงต้องผลิตเครื่องเงินเพื่อค้าขายเครื่องเงินเป็นภาชนะทำจากไม้ไผ่สาน เป็นรูปทรงต่าง ๆ ตามต้องการ เคลือบด้วยน้ำรักสีดำ ถ้าต้องการสีแดง ทาเคลือบด้วยชาด ซึ่งทางเชียงใหม่เรียกว่า สีหาง หากเป็นของเจ้านายจะประดับ

ผ้าทอมือ ในล้านนาและเชียงใหม่ แม้จะทอผ้ากันได้เกือบทุกครัวเรือน แต่ทุกท้องถิ่นก็ไม่สามารถปลูกฝ้ายได้ จะปลูกกันเฉพาะที่ราบก่อนข้างแห้งแล้งเท่านั้น เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนค้าหรือข้าว รวมทั้งนำมาทอเป็นผ้าใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ผ้าซิ่น ผ้าปูที่นอน ผ้าขาวม้า ยาม หรือผ้าทอที่ใช้ทำบุญ เช่น ทอและข้อมผ้าสบง จีวร ตุง ผ้าห่อคัมภีร์ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่จะเป็นผ้าพื้น ไม่มีลวดลาย หรืออาจเป็นลายง่าย ๆ เช่น ลายตาราง ส่วนการทอผ้าที่มีลวดลายสวยงาม ส่วนใหญ่เป็นลายเฉพาะของกลุ่มคน เช่น ลายน้ำไหล ของไทลื้อ ซิ่นลัวะ ซิ่นยาง เป็นต้น ทำให้ผ้าทอของเชียงใหม่มีหลากหลาย จนยากที่จะกำหนดว่าผ้าแบบใด ลายอย่างไรเป็นเอกลักษณ์ที่แท้จริงของเชียงใหม่

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของศิลปหัตถกรรม

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีหัตถกรรมมากมายหลายอย่าง ซึ่งล้วนแต่ใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น หัตถกรรมส่วนใหญ่มีทั้งที่คิดทำขึ้นเพื่อใช้งานในชีวิตประจำวัน และงานที่ประณีตบรรจงด้วยฝีมือเชิงช่างอย่างที่เราเรียกกันว่า หัตถศิลป์ เช่น งานไม้แกะสลัก ซึ่งเป็นงานที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนตามโลกทัศน์ของสังคมนั้น ๆ โดยในอดีตขึ้นอยู่กับความอุปถัมภ์ของเจ้านาย ส่วนงานหัตถกรรมของชาวบ้านนั้นสร้างขึ้นสนอง ความต้องการของชาวบ้าน โดยเฉพาะ เช่น ผ้าทอ หม้อดินเผา หรือเครื่องจักรสานเนื่องจากเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนามาช้านาน จึงมีงานศิลปหัตถกรรมมากมาย ทั้งด้านงานศิลปและงานช่าง อีกทั้งมีช่างฝีมือจากที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากมาตั้งรกรากอยู่บริเวณรอบกำแพงเมือง งานฝีมือด้านต่าง ๆ ของเชียงใหม่จึงรุ่งเรืองและอยู่ในความอุปถัมภ์ของเจ้านาย คຸ່ມหลวง เมื่อเจ้านายหมดอำนาจ งานช่างฝีมือก็อ่อนแอตามไปด้วย ปัจจุบันงานด้านหัตถกรรมของเชียงใหม่ บางแห่งยังคงสร้างขึ้นตามแบบเดิมในอดีต ส่วนใหญ่แม้ยังใช้พื้นฐานของเทคนิคและวิธีการผลิตเก่า แต่ในปัจจุบันเครื่องใช้เพื่องานพิธีกรรมทางศาสนาก็ลดลงจนทำให้ช่างฝีมือต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาทั้งรูปแบบทางศิลปะ กระบวนการผลิต และการจัดการให้เข้ากับกลไกตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งงานด้านหัตถกรรมของเชียงใหม่ ที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับมีอยู่หลายชนิด เช่น เครื่องเงิน เครื่องเงิน ไม้แกะสลัก ผ้าทอตีนจก ผ้าไหมสันกำแพง เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

ในอดีตเมื่อมีการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเทศกาลงานประเพณี หรือการเดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมและสักการะศาสนสถานก็ตาม ผู้มาเยือนมักจะเข้ามาในชุมชนที่เป็นเจ้าของงานหัตถกรรมเพื่อซื้อเก็บไว้ใช้ในโอกาสต่างๆเช่น สลุงเงินใช้ในงานเทศกาลสงกรานต์ หรือใช้เพื่อไปวัด เป็นต้น แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปงานหัตถกรรมท้องถิ่นก็ได้กลายมาเป็นสินค้าที่ระลึกที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นและความปราณีต

ของช่างฝีมือ ที่ผู้มาเยือนซื้อติดไม้ติดมือ ไปเป็นที่ระลึกกว่าเคยได้มาเยือนและสัมผัสสถานที่ที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมแล้ว กล่าวได้ว่าศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้าน ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเชียงใหม่มีศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้านอันหลากหลายราคาไม่แพง และผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนเป็นสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาเฉพาะของท้องถิ่นมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก

ทิศทางในอนาคตของศิลปหัตถกรรม

ศิลปะหัตถกรรมท้องถิ่นจะถูกรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามความต้องการของตลาดมากขึ้น แต่จะยังคงใช้วัสดุ ทรัพยากร และเทคนิคดั้งเดิมอยู่ การสร้างงานที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดนั้นมีความจำเป็นเป็นอย่างมากในอนาคต เพราะจะทำให้ผู้ผลิตงานหัตถกรรมเหล่านี้สามารถมีงานมากพอที่จะเลี้ยงชีพและคนงานของตนได้ หากจะรอแต่การมาเยี่ยมชมถึงที่ร้านเช่นในอดีตอาจไม่เพียงพอ การออกงานแสดงสินค้าจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้อัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้ถูกถ่ายทอดออกสู่สายตาชาวต่างชาติมากขึ้น ผลพลอยได้ที่ตามมา ก็จะเป็นความรู้ถึงความต้องการที่จะมาเยือนแหล่งผลิตหัตถกรรม หรือการท่องเที่ยวในที่สุด

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรม

ชุมชนที่มีการผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเหล่านี้ ต่างตระหนักดีว่าศิลปะหัตถกรรม พื้นบ้านเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ แก่คนในท้องถิ่น โดยคนในชุมชนได้มีความพยายามที่จะรักษาภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ โดยมีการรวมกลุ่มผู้สร้างงานศิลปหัตถกรรมขึ้นอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคของศิลปหัตถกรรมในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ศิลปหัตถกรรม พื้นบ้านนั้นต้องการช่างฝีมือที่มีความปราณีต ความเชี่ยวชาญ และที่สำคัญคือการเห็นค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน แต่ในปัจจุบันพบว่า การหาช่างฝีมือที่มีความละเอียดอ่อนเช่นในอดีตได้ยาก คนรุ่นหลังมีความต้องการที่จะสืบทอดศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้านในท้องถิ่นของตนน้อย ซึ่งคนรุ่นหลังเห็นว่าการประกอบอาชีพโดยการขายงานหัตถกรรมจะเป็นงานที่ไม่มั่นคง ไม่ชัดเจนหาตลาดทางสังคม ทำให้งานหัตถกรรมท้องถิ่นขาดบุคลากรยุคใหม่ที่จะมาเป็นผู้พัฒนารูปแบบและช่องทางการเข้าสู่ตลาด ผู้ที่ดำเนินการอยู่ก็เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น หากยังไม่มีการแก้ปัญหาและสร้างค่านิยมใหม่ให้เยาวชน ในอนาคตงานศิลปหัตถกรรมเหล่านี้อาจสูญหายไป

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิตงานหัตถกรรมในชุมชนต่างๆ พบว่ามีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในระดับมาก คืองานหัตถกรรมต่างๆเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนโดยตรง และโดยทางอ้อมคือคนในชุมชนก็มีรายได้มาจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนของตนด้วยเช่นการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง เพราะความไม่แน่นอนชัดเจนทางการเมืองในสมัยต่างๆ กระทบกับความช่วยเหลือของภาครัฐที่ให้แก่กลุ่มผู้ผลิตหัตถกรรม

4.3.4 ประเพณี และเทศกาลต่างๆ

ประเพณี หมายถึง กิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อสังคม เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคม รับเอาแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็น วิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัฒนาอารามต่างๆ ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย และชี้ให้เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพุทธศาสนาด้วยศิลปกรรมที่งดงามเพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล เป็นต้น

เทศกาล หมายถึง ช่วงเวลาที่กำหนดไว้เพื่อจัดงานบุญและงานรื่นเริงในท้องถิ่น เป็นการเน้นไปที่การกำหนดวัน เวลา และโอกาสที่สังคมแต่ละแห่งจะจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลอง โดยมีฤดูกาลและความเชื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเทศกาลและงานประเพณีประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพุทธศาสนา พิธีกรรมทางศาสนาจึงแทรกอยู่ในเทศกาลและงานประเพณีเป็นส่วนใหญ่ เริ่มตั้งแต่พิธีกรรมในแต่ละขั้นตอนของชีวิต พิธีกรรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพทางเกษตรกรรมและอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ได้กลายเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของประเพณี และเทศกาล เชียงใหม่นับว่าเป็นเมืองที่มีงานเทศกาล และงานประเพณีเกือบตลอดทั้งปี โดยในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ มีงานเทศกาลประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมา ดังนี้

งานประเพณีสงกรานต์ เทศกาลสงกรานต์นี้ชาวล้านนาเรียกว่า หรือ ”ป้าเวณีปีใหม่” ประชาชนจะหยุดงานทั้งสิ้นเพื่อเฉลิมฉลองวาระนี้ทั้งในแง่ศาสนาและพิธีกรรมโดยตลอด เทศกาลสงกรานต์ตามปฏิทินโหราศาสตร์ของชาวล้านนานั้น จะถือเอาวันที่พระอาทิตย์เคลื่อนจาก

ราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษเป็น วันสังกรานต์ล่อง หรือวันมหาสงกรานต์ ซึ่งจะไม่ตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายน ตามประกาศของทางการเสมอไป แต่ปัจจุบันนี้จะยึดตามประกาศของทางการ เทศกาลนี้จะมีวันต่าง ๆ และมีพิธีกรรมและการละเล่นหลายอย่างที่ วันมหาสงกรานต์ ซึ่งออกเสียงแบบล้านนาว่า “สังขาน” นี้คือวันที่พระอาทิตย์โคจรไปสู่ราศีมีนจะย่างเข้าสู่ราศีเมษ ตามความเชื่อแบบล้านนากล่าวกันว่าในตอนเช้ามีคของวันนี้ “ปู่สังกรานต์” หรือ “ย่าสังกรานต์” จะนุ่งห่มเสื้อผ้าสีแดงสยายผมล่องแพไปตามลำน้ำ ปู่หรือย่าสังกรานต์นี้จะนำเอาสิ่งซึ่งไม่พึงปรารถนาตามตัวมาด้วย จึงต้องมีการยิงปืนจุดประทัดหรือทำให้เกิดเสียงดังต่าง ๆ นับว่าเป็น “การไล่สังกรานต์” และถือกันว่าเป็นที่ใช้ยิงขับปู่หรือย่าสังกรานต์นั้นจะมีความขลังมาก

ตั้งแต่เช้าตรู่ของวันนี้จะมีการปิดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด มีการซักเสื้อผ้า เก็บกวาดและเผาขยะมูลฝอยต่าง ๆ มีการดำหัวหรือสระผมเป็นกรณีพิเศษ คือเมื่อสระผมแล้วก็ต้องงยหน้าไปตามทิศที่กำหนดไว้และตัดดอกไม้ที่เป็นนามของปีของแต่ละปี นุ่งห่มเป็นเสื้อผ้าใหม่ ฝ่ายพ่อบ้านก็จะนำเอาพระพุทธรูปพระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังต่างๆ มาชำระหรือสงด้วยน้ำอบน้ำหอมหรือ เปลี่ยนดอกไม้บูชาพระในแจกันใหม่ด้วย ในวันสังกรานต์ล่องนี้ ตามประเพณีโบราณแล้ว กษัตริย์แห่งล้านนาจะต้องทำพิธีสงฆ์ตามทิศที่ ไท่หลวงกำหนดไว้ และจะลงไปทำพิธีลอยเคราะห์ในแม่น้ำเช่น ในแม่น้ำปิง แม่น้ำวัง เป็นต้น ในวันนี้บางท่านก็จะเรียกลูกหลานมาพร้อมกล่าวคำมงคลแล้วใช้น้ำส้มป่อยลูบศีรษะตัวเองหรือลูกหลานทุกคน และบางท่านจะให้ ลูกหลานเอาฟักเขียวหรือฟักทองไปปลูกและใช้มูลควายตากแห้งเป็นปุ๋ยโดยบอกเด็กว่า ปู่ย่าสังกรานต์พึงใจที่ได้เห็น ลูกหลานปลูกฟัก บ้างว่า ผู้ที่ปลูกฟักนั้นก็จะมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดด้วย สำหรับในเมืองใหญ่เช่นเชียงใหม่ นิยมจัดขบวนแห่พระพุทธรูปสำคัญประจำเมืองเช่นพระพุทธรูปสิหิงค์และพระเสด็จมณี ไปตามถนนสายต่าง ๆ แล้วนำไปประดิษฐานไว้เพื่อให้ประชาชนได้เข้านมัสการสงฆ์พระพุทธรูปดังกล่าวด้วย ในปัจจุบันวันมหาสงกรานต์ มีขบวนแห่พระพุทธรูปสิหิงค์ และขบวนแห่นางสงกรานต์ โดยเริ่มจากวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร แห่ไปรอบเมืองเชียงใหม่แล้วมีพิธีสงฆ์พระ ก่อพระเจดีย์ทราย รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ และเล่นสาดน้ำกัน

งานประเพณีเป็ง จัดขึ้นในช่วงวันเพ็ญ เดือน 12 ของทุกปี หรือเดือนยี่ของทางเหนือ ซึ่งตรงกับเดือนพฤศจิกายน ตามตำนาน พงศาวดาร โยนกและจามเทวี ได้กล่าวไว้ว่า ได้เกิดอหิวาตกโรคขึ้น ในแคว้นหริภุญไชย ทำให้ชาวเมือง ได้อพยพหนี ไปอยู่เมืองหงสาวดี เป็นเวลาประมาณ 6 ปี จึงเดินทางกลับมา ยังบ้านเมืองเดิม พอถึงวันครบรอบเวลาที่ได้จากบ้านเมืองไป จึงได้ทำเป็นกระถาง ใส่เครื่องสักการะบูชา รูปเทียนลอยตามน้ำไป เพื่อให้ไปถึงญาติพี่น้อง และบรรพบุรุษ ที่ล่วงลับในหงสาวดี และเรียกการลอยกระทง นี้ว่า ลอยโคมค หรือลอยไฟ ประเพณีเป็งเป็นประเพณีที่ชาวเชียงใหม่ถือปฏิบัติมาช้านาน ในอดีตชาวบ้าน จะนำเอาถ่านมะพร้าว ดัน

กล้วย อ้อย ดอกไม้ มาทำเป็นซุ้มประตู ที่หน้าบ้าน ตามประเพณี เรียกว่าประตูป่า และทำความสะอาด บ้านเรือน เมื่อถึงตอนเช้า วันยี่เป็ง ก็จะมีการทำบุญ มีการถวายข้าวมธุปายาสแด่พระพุทธเจ้า จากนั้นชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาถวายแด่พระสงฆ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ และนำข้าวปลาอาหาร ถวายพระสงฆ์ เพื่ออุทิศ ส่วนกุศล ให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เรียกว่า ตานขันข้าว ฟังเทศน์ธรรม พอหัวค้ำก็จะนำ กระถางเทียน หรือ จี๋ผึ้ง เรียกว่า ผางปะตี๊บ มาจุดเรียงไว้หน้าบ้าน หรือตามรั้วบ้าน หรือ จุดโคมแขวน ไว้ตามหน้าบ้าน และ จะมีการจุดโคมลอยหรือลอยโคม (ลอยกระทง) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการปลดปล่อยความทุกข์โศกหรือสิ่งไม่ดีต่างๆ ออกไป และเพื่อเป็นการบูชาพระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ รวมทั้งยังถือเป็นการทำทานด้วย เพราะชาวบ้านนิยมใส่สิ่งของ เงินลงไปด้วย ปัจจุบันนิยมการจุดดอกไม้ไฟ มีการประกวดกระทง และขบวนแห่นางนพมาศ ไปตามถนน

งานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับ จัดขึ้นเดือนกุมภาพันธ์ จุดเริ่มแรกของงานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับ ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาอย่างจริงจังว่าเริ่มได้อย่างไร เมื่อใด และมีความเป็นมาอย่างไร รู้แต่เพียงว่า ชาวเชียงใหม่นิยมปลูกไม้ดอกไม้ประดับกันมาก เพราะเป็นพื้นที่แถบที่สูง อากาศชื้น ทั้งยังสืบเนื่องมาจากโครงการตามพระราชดำริ ที่มุ่งให้ชาวเขาหันมาปลูกพืชผลอื่นแทนการปลูกฝิ่น จึงนิยมที่จะปลูกดอกไม้และผลไม้เมืองหนาวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และพอถึงฤดูหนาวเป็นช่วงที่ ดอกไม้บานสะพรั่ง อดคิดสันทามกลางแสงแดดในยามเช้า และไอหมอกยามเย็น น่าจะเป็นที่มาของบรรยากาศแห่งการเฉลิมฉลอง และประเพณีของคนเมืองที่ชื่นชมความงามของดอกไม้มาแต่โบราณ ก่อให้เกิดการจัดงานเพื่ออนุรักษ์ชาติขึ้น อย่างเป็นเรื่องเป็นราวในเชียงใหม่ ในแต่ละปี มหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ทั่วจังหวัดเชียงใหม่ โดยจะมีหน่วยงานต่าง ๆ จัดขบวนแห่ธูปผาชาติเข้าร่วมประกวดกันอย่างมากมาย แข่งขันกันทั้งในประเภทสวยงาม และประเภทความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งขบวนธูปผาชาติแต่ละขบวนต่างก็ถูกตกแต่งและประดับประดาด้วยดอกไม้หลาก ปัจจุบันในงานจัดให้มีการประกวดสวนหย่อมพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ภาคเช้าของงานจะจัดให้มีขบวนธูปผาชาติ และนางงามบุปผชาติ แห่จากบริเวณหน้าสถานีรถไฟ ผ่านสะพานนวรัฐไปสู่สวนสาธารณะหนองบวกหาด

ประเพณีและงานเทศกาลต่างๆของ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น บ้างก็มาจากความเชื่อทางศาสนา บ้างก็มาจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ถูกสืบทอดปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นงานประเพณีอันยิ่งใหญ่ที่มีผู้คนต่างถิ่นมาเข้าร่วมมากมาย เกิดเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการเลือกช่วงเวลาเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว จนกลายเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัด

เชียงใหม่ในปัจจุบัน การจัดงานประเพณีและงานเทศกาลต่างๆในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานท้องถิ่นหรือเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยทุกปีที่จัดกิจกรรมขึ้น คนในชุมชนจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คนในท้องถิ่นเองยังคงเป็นผู้ที่เข้าชมและร่วมงานเทศกาลเหล่านี้ และมีทั้งที่ออกมาให้บริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่นการขายอาหาร เครื่องดื่ม และขายของที่ระลึก อีกด้วย บริเวณที่จัดงาน ลานกิจกรรม หรือบริเวณที่มีชบวนแห่ต่างๆ ผ่าน เช่น ถนนท่าแพ ซึ่งเป็นถนนแห่งการค้าการลงทุนมาช้านาน ก็ยังคงเป็นเส้นทางหลักที่คนในชุมชนสามารถออกมาเข้าร่วมกิจกรรมหรือนำสินค้าออกมาขายแก่นักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มีกิจกรรม แต่ในอดีตบนเส้นทางหลักเหล่านี้จะมีการสัญจรไปมาของผู้คนอย่างคึกคัก เนื่องจาก บริเวณการจัดงานจะมีร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกพื้นเมืองตั้งอยู่ อีกทั้งในอดีตนั้นนักท่องเที่ยวชาวไทยจากต่างถิ่น ที่เดินทางเข้ามาร่วมงานเทศกาลจะพักแรมที่วัดต่างๆ ที่กระจุกอยู่ในบริเวณที่จัดงาน ในยามค่ำคืนผู้คนจึงออกมาเดินชมเมือง และจับจ่ายใช้สอยกัน ร้านค้าต่างๆก็จะปิดบริการดีกว่าปัจจุบัน อีกทั้งในสมัยก่อนยังไม่ต้องกังวลเรื่องความปลอดภัยของร้านค้าและนักท่องเที่ยวอีกด้วย จึงสร้างความคึกคักให้กับชุมชนตลอดทั้งวันทั้งคืน อีกทั้งปัจจุบันถนนมีความจำเป็นที่จะถูกใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมา จะถูกปิดเฉพาะช่วงเวลาที่มีกิจกรรม ดังนั้นนอกเหนือจากช่วงเวลากิจกรรม ผู้คนและนักท่องเที่ยวจะไม่สามารถเดินเที่ยวชมเลือกซื้อของได้สะดวกเช่นในอดีต

ทิศทางในอนาคตของประเพณี และเทศกาลต่างๆ

ในอนาคตนั้น คนในชุมชนจะยังคงให้ความสำคัญกับเทศกาลงานประเพณีต่างๆ และจะยังคงเป็นเสมือนแบบแผนในการปฏิบัติที่สืบทอดกันต่อไปในอนาคต แต่รูปแบบกิจกรรมย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่นงานสงกรานต์ที่แต่เดิมใช้เพียงขันน้ำรดลงที่มือ หรือไหล่ แต่ปัจจุบันมีการละเล่นสาดน้ำกันด้วยความรุนแรง หรืองานลอยกระทงที่มักมีการเล่นประทัดที่มีเสียงดัง ผิดเพี้ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเข้ามาของผู้คนต่างถิ่นมากมาย หลากหลายวัฒนธรรมและ เจ้าของชุมชนเอง ก็ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา หรือการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มาเยือนตั้งแต่แรก ในแต่ละปี ก็มีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวทราบมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้ามามีส่วนดูแลในเรื่องนี้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมเป็นไปตามธรรมชาติของสังคม ที่เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ประเพณีและเทศกาลต่างๆก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย การเปลี่ยนแปลงหาควบลู่ไปกับการจัดการที่ดีจึงมิใช่สิ่งเลวร้ายเสมอไป

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับประเพณี และเทศกาลต่างๆ

ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี และเทศกาลเป็นประจำทุกปี และต่างตระหนักดีว่าประเพณี และเทศกาลของท้องถิ่นเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้

นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ แก่คนในท้องถิ่นอย่างมหาศาล อีกทั้งคนในชุมชนทุกช่วงอายุก็มีความสนใจที่จะร่วมงานและกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและกิจกรรมไปบ้าง แต่ประชาชนก็ทราบถึงความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของงานต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคของประเพณี และเทศกาลต่างๆในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนที่มีการจัดงาน ได้แก่ปัญหาขยะหลังการจัดกิจกรรมต่างๆ ปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาของมิชชันนารีในรูปแบบต่างๆ เหตุเกิดจากนักท่องเที่ยวไปเยือนในแต่ละปีจำนวนมาก นอกเหนือจากงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ปัจจุบันยังมีกิจกรรมตามมาอีกมากมาย เช่นจัดงานขายของประเภท “ถนนคนเดิน” หรือริมข้างทางเป็นประจำทุกเทศกาลโดยไม่มีจัดการที่ดีพอ เนื่องจากเจ้าหน้าที่รับผิดชอบคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป ซึ่งจุดที่จัดงานบ่อยๆ ก็คือ สวนสาธารณะหนองบัวหาด ช่วงประตูท่าแพ และตัวเมืองบริเวณเขตกำแพงเมืองชั้นใน ซึ่งแนวถนนที่จัดงานนั้น จะเลียบกกำแพงเมืองเมื่อมีการจัดงานใกล้โบราณสถานสำคัญเช่นนี้ ย่อมมีผลกระทบเกิดขึ้นทั้งผู้ที่มาเที่ยวงาน ทั้งคนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวต่างถิ่น เมื่อเดินเที่ยวเหนื่อยแล้วก็จะมานั่งพักกันตามริมกำแพง บ้างก็ปูเสื่อนั่งริมคูเมือง ซื้องนม ของกินมาทานแล้วทิ้งเศษขยะ เศษถุงพลาสติก บางทีปีนขึ้นไปนั่งเล่นบนกำแพง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลสงกรานต์ซึ่งมีวัยรุ่นทั้งสาวน้อยสาวใหญ่หนุ่มน้อย ขึ้นไปเดินชั้ววนตามจังหวะเพลง วัยรุ่นชายนั่งกินเหล้าตามริมกำแพงเมือง ทิ้งขวดเหล้า ก้นบุหรี่เกลื่อนไปทั่วบริเวณ โดยไม่มีความเกรงใจ วิญญาณบรรพบุรุษผู้เสียชีวิตปกป้องเมืองนครเชียงใหม่ที่สิงสถิตอยู่ ณ บริเวณกำแพง กำแพงเมืองเชียงใหม่ อายุมากกว่า 700 ปี ทำหน้าที่ปกป้องชาวเชียงใหม่ปกป้องภัยจากศัตรูมาอย่างองอาจผ่านแดดฝนมานับครั้งไม่ถ้วน หากเจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดกวดขัน หรือคนในชุมชนไม่มีการรณรงค์ให้ความรู้กับลูกหลานอย่างจริงจังประวัติศาสตร์ โบราณสถาน กำแพงเมือง และประเพณีที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ยาวนาน ก็จะผิดเพี้ยนสูญหายไป

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนต่างๆ ในการจัดกิจกรรมและเทศกาล พบว่าชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในระดับมาก จากทั้งทางตรงและโดยทางอ้อมคือคนในชุมชนก็มีรายได้มาจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนของตนด้วยเช่นการ ให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ขายของที่ระลึก เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีการสำรวจความคิดเห็นและแจ้งข่าวสารแก่

เจ้าของบ้านหรือร้านค้าที่เป็นสถานที่จัดกิจกรรมเสมอ เช่นแจ้งการปิดถนน แจ้งการขอความร่วมมือให้ร่วมตกแต่งห้างร้านสถานที่ต่างๆตลอดแนวที่ขบวนผ่าน เป็นต้นแต่การมีส่วนร่วมในการประเมินยังพบว่ามือน้อย เมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานมีการกลับมาประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้จัดงานเจ้าของชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยมาก จึงทำให้การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อคิดหาแนวทางป้องกันในครั้งต่อไปมีน้อย

4.3.5 คนตรีพื้นบ้าน

คนตรีพื้นบ้าน หมายถึง คนตรีที่สะท้อนถึงขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ความอุดมสมบูรณ์ ความแห้งแล้ง โดยภาพสะท้อนเหล่านี้จะดูได้จาก สำเนียงเพลง บทเพลง ลักษณะของเครื่องดนตรีได้อย่างชัดเจน ซึ่งคนตรีของแต่ละภาคจะมีลักษณะโดยเฉพาะของตนเอง จะมีสำเนียงเพลง ภาษา เอกลักษณ์ และลักษณะเครื่องดนตรีแตกต่างกันออกไปตามลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เช่น ทางภาคเหนืออากาศหนาวเย็น และเจียบ คนทางภาคเหนือก็จะทำอะไรซ้ำ ๆ แม้กระทั่งคำพูดคำจาของทางภาคเหนือก็จะซ้ำ ๆ เนิบ ๆ พูดเสียงเบา ซึ่งเป็น ผลสะท้อนทำให้เครื่องดนตรีทางภาคเหนือเป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะการเล่นการบรรเลงอย่างช้า ๆ และเครื่องดนตรีก็มีเสียงค่อนข้างเบา ฟังดูเยือกเย็นและอ่อนหวาน ซึ่งมีผลสะท้อน ที่สอดคล้องเช่นเดียวกับภาษาที่ใช้ทางภาคเหนือ และแต่ละลักษณะของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มนั้น ๆ โดยอาศัยสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศเป็นเกณฑ์ และไม่มีขอบเขตที่ตายตัวและแน่นอน เครื่องดนตรีทางภาคเหนือมีลักษณะงดงาม เพราะคนทางภาคเหนือมีเวลาที่จะประดิษฐ์คิดค้นรูปร่างของเครื่องดนตรีต่าง ๆ มากมายเห็นได้ว่าคนตรีพื้นบ้านจะมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวโดย เกิดจากภูมิปัญญาของคนแต่ละท้องถิ่น โดยลักษณะของเครื่องดนตรีจะเกิดขึ้นกับแต่ละท้องถิ่น ไม่เหมือนกัน

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของคนตรี

คนตรีพื้นบ้านนั้นลักษณะโดยทั่วไปทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเป็น มหรสพ ซึ่งหมายถึงการจะทำให้เกิดรายได้ที่มาจากคนตรีพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องที่ยาก เช่นหากเราย้อนอดีตไป การสร้างสรรค์คนตรีพื้นบ้านนั้นมีขึ้นเพื่อตอบสนองความเชื่อในเรื่องศาสนาและพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นคนตรีที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความบันเทิง ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีต้นกำเนิดมาจากวัด

ต่อมามีการนำคนตรีมาใช้ประกอบกิจกรรมพิเศษประเภท เช่นนำคนตรีหน้าพาทย์ที่ใช้ในพิธีทางศาสนาประกอบงานเพื่อความบันเทิง เป็นต้น สาเหตุดังกล่าว มาจากการกำหนดนโยบายของรัฐบาล เนื่องจากการปลุกกระแสชาตินิยมในยุคสมัยก่อน เช่นการปลุกฝั่ง

ค่านิยมว่า “เรารักวัฒนธรรมไทย” แต่กลับปรากฏว่าประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรมน้อย ทั้งการกำหนดนโยบายยังมีแบบแผนให้เป็นอย่างส่วนกลาง คือไทยภาคกลาง ทั้งที่ ในความเป็นจริงแล้ว คนไทยในแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองที่แตกต่างออกไปจาก ภาคกลาง คนตรีก็มีเครื่องดนตรีและเอกลักษณ์ของถ่วงทำนองที่แตกต่างกันออกไป แต่เมื่อมีการ กำหนดนโยบายสร้างชาติ ด้วยเหตุผลทางการเมืองและการปกครองก็ได้มีการวางแบบแผนว่าดนตรี ไทยคือ เพลงไทยภาคกลาง หรือวงปี่พาทย์เป็นมาตรฐาน ต่อมาเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยุคใหม่ เติบโตก็กลับกลายเป็นว่ารัฐบาลหันมาสร้างนโยบายแบบท้องถิ่นนิยม เพื่อเป็นการสร้างจุดขายของ แต่ละท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะดนตรีไทยภาคกลางมีชื่อจำกัดในด้าน ความคิด ความเชื่อของฮินดู เป็นดนตรีที่มีครูเป็นเทพ การสร้างสรรค์พัฒนาถ่วงทำนองใหม่ๆจึงเป็น สิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้นศิลปะดนตรีพื้นบ้านของท้องถิ่นจึงกลายมาเป็นสิ่งที่ถูกนำมาเป็นจุดขายใหม่ ของรัฐ

ทิศทางในอนาคตของดนตรี

ศิลปะดนตรีพื้นบ้าน จำเป็นต้องอาศัยศิลปินคนตรีในการสร้างสรรค์ผลงาน คนตรีตามพื้นฐานของความเชื่อและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน ดังนั้นในอนาคตหากต้องการ อนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน จึงจำเป็นต้องอาศัยศิลปินคนตรีพื้นบ้านเหล่านี้ แต่กลับปรากฏว่าในอนาคตมี แนวโน้มที่ศิลปินคนตรีพื้นบ้านเหล่านี้จะลดลง ทั้งเยาวชนรุ่นใหม่ที่จะออกมาสร้างสรรค์งานดนตรีแม้ จะยังพอมืออยู่บ้าง แต่คนรุ่นหลังยังขาดพื้นฐานทางดนตรีและพื้นฐานความรู้ทางวัฒนธรรมของตน อาจเนื่องมาจากนักดนตรีรุ่นหลังเกิดท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง เพราะการจะพัฒนาศิลปะ ดนตรีพื้นบ้านที่แท้จริง จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะความชำนาญ การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และ ที่สำคัญคือต้องเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนสร้างงานดนตรีและคนเสพงาน กล่าวคือเมื่อศิลปิน คนตรีสร้างสรรค์งานดนตรีออกมาแล้ว ผู้ฟังต้องมีความรู้สึกซาบซึ้งชื่นชอบในบทเพลง เป็นดนตรี ที่รับใช้สังคม แต่ปัจจุบันกลับกลายเป็นว่าผู้สร้างงานดนตรีออกมา ถูกมองว่าเป็นเพลงที่ฟังไม่รู้เรื่อง ฟังแล้วไม่ได้อะไร หรือในทางตรงกันข้ามผู้สร้างสรรค์งานอาจมองว่าคนฟังในยุคปัจจุบันเป็นผู้ไม่ มีรสนิยม มีนิสัยหยาบชู้ไม่ละเอียดละออ การสร้างสรรค์งานจึงไม่จำเป็นที่ผู้สร้างจะต้องปราณีต กับงาน เป็นต้น

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับดนตรี

นอกเหนือจากการพยายามส่งเสริมการศึกษาด้านดนตรีพื้นบ้านของหลาย สถาบันแล้ว ในรูปแบบของวิถีชีวิตในชุมชนต่างๆ ค่านิยมในโลกยุคที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็น ตะวันตก จะทำให้ลูกหลานศิลปินเกิดความอาย ไม่ภาคภูมิใจในการเป็นทายาทที่จะถ่ายทอดศิลปะ ดนตรีพื้นบ้าน ต่างจากการขึ้นประจวบคณเวทอย่างสมัยใหม่เช่น อเคิลมีแฟนเทเชีย คนรุ่นใหม่จะ

คิดว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้ตนกลายเป็นศิลปินเป็นที่เชิดหน้าชูตาทางสังคม ตรงกันข้ามกับการเป็นศิลปินพื้นบ้าน

นอกเหนือจากปัญหาดังกล่าวแล้ว การเรียนดนตรีมีอุปสรรคในเรื่องของความคิดและค่านิยม กล่าวคือแม้ว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่มีความสนใจที่จะเลือกเรียนทางดนตรี แต่กลับได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ผู้ปกครองน้อย เนื่องจากมีค่านิยมว่า การเข้าเรียนในสาขาดนตรีเมื่อจบออกมาแล้ว ลูกหลานของตนจะหางานทำยาก มีอาชีพที่ไม่แน่นอน ไม่มั่นคง จึงหันไปส่งเสริมให้เรียนในสาขาอาชีพที่คิดว่าจบออกมาแล้วจะสร้างงาน สร้างรายได้ เช่น หมอ วิศวกร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ทำให้คนในท้องถิ่นขาดความตระหนักที่จะรักษาดนตรีและมรดกพื้นบ้านของตนไว้

ปัญหาและอุปสรรคของดนตรี ในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดไปเป็นอย่างสมัยใหม่ แต่วิถีชีวิตโดยพื้นฐานกลับยังอยู่แบบเดิมคือเป็นแบบเกษตรกรรม เรียบง่ายไม่มีการเข้มงวด หรือระเบียบแบบแผนที่ตายตัว ศิลปินที่เกิดขึ้นมาใหม่มีความเป็นมาตรฐานต่ำ จึงมีการสร้างสรรค์งานแบบไม่แน่นอน แต่การที่จะนำดนตรีพื้นบ้านมาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหรือพัฒนารูปแบบขึ้นให้มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ นั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดจัดระเบียบเสียใหม่เพื่อให้ดนตรีพื้นบ้านอย่างสังคมเกษตรกรรมดำรงอยู่สอดคล้องกับสังคมทุนนิยม กล่าวคือ การที่จะสนับสนุนวงดนตรีพื้นบ้านอาศัยให้อยู่ได้นั้น เรื่องค่าใช้จ่ายและงบประมาณก็เป็นสิ่งจำเป็น การว่าจ้างที่เกิดขึ้นอาจมีเรื่องของสัญญาว่าจ้างเข้ามาเกี่ยวข้อง นักดนตรีจำเป็นต้องปรับตนเองให้เป็นมาตรฐานเพื่อให้คุณภาพงานเหมาะสมกับราคาว่าจ้าง เป็นต้น

นอกจากปัญหาดังกล่าว การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐก็เป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวในปัจจุบันจะทำให้เกิดการกระจายรายได้จริง แต่เป็นไปในรูปแบบที่เน้นการค้าเป็นสำคัญ แม้จะมีการประชาสัมพันธ์ว่าเราต้องอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือท้องถิ่นนี้มีวัฒนธรรมที่เก่าแก่ แต่การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ออกมา ก็มักจะมองข้ามการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมเสมอ กล่าวคือมีการเน้นขนาด เน้นสีต้นความตระการตาเป็นหลัก สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่แท้จริงจึงไม่ถูกนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในเกิดเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของนักดนตรีพื้นบ้านนั้นเป็นไปในลักษณะของการว่าจ้าง มีการกำหนดรูปแบบของดนตรีให้เป็นไปตามที่ผู้จ้างต้องการ ผู้จ้างนี้หมายรวมทั้งภาครัฐและ

บริษัทเอกชน ที่เป็นผู้จัดให้มีการแสดงดนตรี หรืองานเทศกาลต่างๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านักดนตรีที่บ้านมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในระดับปานกลาง แต่ขาด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน

4.3.6 ภาษาและวรรณกรรม

ภาษาหมายถึง เครื่องมือในการสื่อความหมายซึ่งใช้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการของตนให้ผู้อื่นทราบ ไม่ว่าจะเป็นเสียงพูด ถ้อยคำ กิริยาอาการ หรือ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ภาษาในโลกนี้ ถ้าจะแบ่งเป็นประเภทใหญ่ได้เพียง 2 ประเภท คือ ภาษาประเภทที่ใช้ถ้อยคำ เรียกว่า วจนภาษา (Verbal Language) หมายถึง ถ้อยคำต่าง ๆ ในภาษาทั้งถ้อยคำที่เป็นคำพูด และถ้อยคำที่เป็นตัวหนังสือและอีกประเภทหนึ่งเป็นภาษาที่แสดงออกทางสัญลักษณ์ต่างๆ แทนถ้อยคำ เรียกว่า อวจนภาษา (Nonverbal Language) หมายถึง ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำแต่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกเพื่อสื่อความหมายแทนคำพูดอาจแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นบุคลิกภาพของมนุษย์

ภาษาล้านนา หรือคำเมือง เป็นภาษาประจำราชอาณาจักรล้านนามาเป็นระยะเวลานาน ตามประวัติศาสตร์ล้านนา มีหลักฐานจารึกอักษรล้านนาเมื่อประมาณ 500 กว่าปีที่ผ่านมา แต่ตามความเป็นจริงสันนิษฐานว่า ภาษาล้านนาเป็นภาษาที่เกิดขึ้นมานานนับพันปีเลยทีเดียว ภาษาล้านนามีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ในสมัยโบราณการบันทึกสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ จะมีการประดิษฐ์อักษรใช้แตกต่างกัน ภาษาล้านนาเป็นภาษาที่มีฐานกลมป้อม คล้ายอักษรมอญ มีเสียงสระภายในตัว ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในอดีต ภาษาล้านนาเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ ความเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่

วรรณกรรมหมายถึง ภาษาโดยการพูดและการเขียนของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่น เช่น วรรณกรรมพื้นบ้านภาคเหนือ วรรณกรรมพื้นบ้านภาคอีสาน วรรณกรรมพื้นบ้านภาคใต้ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็จะใช้ภาษาพื้นบ้านในการถ่ายทอดเป็นเอกลักษณ์วรรณกรรม

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของภาษาและวรรณกรรม
 ประชาชนพื้นบ้าน และประชาชนุราชสำนักที่สามารถอ่านออกเขียนได้ มีการให้การสนับสนุนการเรียนภาษาล้านนาทั้งฝ่ายอาณาจักร และฝ่ายศาสนจักร สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตพื้นบ้าน ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเมืองในอดีต กฎหมายต่าง ๆ วรรณกรรมพื้นบ้าน ตำรายาสมุนไพร การรักษาโรค โหราศาสตร์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ได้ถูกบันทึกไว้ลงบนใบลาน พับสา ข่อย ศิลาจารึก ฝาผนังภาพโบราณที่ต่าง ๆ วรรณกรรมต่าง ๆ ที่มีการบันทึกเป็นภาษาล้านนา เช่น จามเทวี

วงศ์ สิหิงคนิทาน พงสาวดาร โยนก ดำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ จักรวาทที่ปณี มังคลัตถที่ปณี นิราศหริ
 ญชัย (กะโลงเมิงเป้า) ซึ่งเป็นนิราศอายุเก่าแก่ที่สุดในเมืองไทย ลิลิตพระลอ ปัญญาสชาดก นิทาน
 พื้นบ้านที่แต่งโดยปราชญ์พื้นบ้าน เป็นชาดกหลาย ๆ เรื่อง เช่น อุสาบารส หงษ์หิน กินรี สุวรรณ
 สาม อมราพิทวัส ฯ กฎหมายมังรายศาสตร์ อวหาร25 กฎหมายเข่านา ที่มีความยิ่งใหญ่ที่สุดคือ การ
 ที่มีการใช้อักษรล้านนาจารึกพระไตรปิฎกในการสังคยานาพระไตรปิฎกครั้งที่ 8 ของโลก ในปี
 พุทธศักราช 2020 ณ วัดมหาโพธาราม (วัดเจ็ดยอด)

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชมหาราช แห่งราชวงศ์มังราย ช่วงนั้นถือว่าเป็นยุคทองของภาษาและวรรณกรรมล้านนาเป็นอย่างมาก หลังจากที่ทำสังคยานาเสร็จสิ้นลง ได้
 แจกจ่ายใบลานพระไตรปิฎกเผยแพร่ไปยังที่ต่าง ๆ เช่น เมืองสิบสองปันนา เมืองหลวงพระบาง
 และหัวเมืองต่าง ๆ ของอาณาจักรล้านนา นอกจากนั้นในสมัยต่อ ๆ มา มีการเรียนรู้วรรณกรรมกัน
 อย่างแพร่หลาย ตามพื้นบ้านล้านนามีศิลปินชาวบ้าน พุคคฺย ทักทายกันด้วยสำเนียงภาษาที่มี
 ระเบียบระบบ เช่น คำขอ กาย์ เจี้ย จ้อย กะโลง ฯลฯ ภาษาล้านนา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **อักษร
 ธรรม** สร้างนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงมากมาย เช่น พระสิริมังคลาจารย์ พระโพธิธรรมิ พระรัตนปัญญา
 เถระ สามเณรใหญ่ แสนเมืองมา ศรีวิชัยไข้ พระยาพรหมโวหาร (กวีเอกแห่งล้านนา) ผู้แต่งคำวกำ
 จ่มพระยาพรหม ปู่สอนหลาย ย่าสอนหลาน ฯลฯ ความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของชาวล้านนาตั้งแต่
 อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาษาล้านนามีความสำคัญในบทบาทที่หลากหลาย คุณค่าทางภาษา ที่
 สะท้อนวิถีชีวิตในอดีต เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะเป็นบทเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตของอนุชน
 คนรุ่นหลังในปัจจุบัน ดังนั้น เราควรที่จะเรียนรู้ และสืบสานสิ่งที่ดีงามโดยปรับนำมาใช้ให้
 เหมาะสม เพื่อให้มรดกวัฒนธรรมทางภาษาคงอยู่ตราบนานเท่านาน

ภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งที่จะทำให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า
 ของวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ เพราะชนเผ่าที่มีอารยะเท่านั้นที่จะมีภาษาพูดและ
 ภาษาเขียนเป็นของตนเอง ดังนั้นเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และวรรณกรรม
 พื้นบ้านเป็นของตนเอง คนในท้องถิ่นจึงควรตระหนักและอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้ ทั้งนี้ภาษาไม่ได้
 หมายความว่าเฉพาะภาษาพูด หรือภาษาเขียนเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง ภาษาที่เป็นอวัจนภาษา
 อีกด้วย อวัจนภาษานี้สะท้อนออกมาให้รูปของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตต่างๆของคนในท้องถิ่น เช่น
 การแต่งกาย โบราณสถาน สถาปัตยกรรม บ้านเรือน พิธีกรรม งานประเพณี และรวมถึงต้นไม้ต่างๆ
 ด้วย ตัวอย่างเช่น หากคนต่างถิ่นมาเยือน มาเห็น โบราณสถาน ผู้คนที่มีอัธยาศัย สิ่งเหล่านี้ ก็จะ
 ถ่ายทอดถึงภูมิหลังความเป็นมา และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆได้ เป็นต้น

แต่เดิมในสมัยก่อนอวัจนภาษาต่างๆ ได้รับการดูแลทำนุบำรุงโดย ชาวบ้าน
 และ พระภิกษุเป็นสำคัญ ทั้งสองสิ่งนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้ภาษา อวัจนภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นดำรง

อยู่มาได้ โดยศรัทธาของศาสนิกชนช่วยกันทำนุบำรุงวัด คูแลโบราณสถานต่างๆ ซึ่งต่างเห็นว่าเป็นสมบัติส่วนรวม พระภิกษุเมื่อได้รับศรัทธาจากชาวบ้าน ก็นำปัจจัยอันจำเป็นมาดูแลทำนุบำรุงวัด สิ่งเหล่านี้ก่อรูปให้เห็นเป็นความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ประเพณีทางศาสนา และศาสนาสถานที่งดงามตามอย่างล้านนา ซึ่งผู้มาเยือนที่พบเห็นสิ่งเหล่านี้ ต่างสัมผัสได้ถึงวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของเชียงใหม่ โดยเจ้าของท้องถิ่นอาจไม่จำเป็นต้องเอื้อนเอ่ยวลีใดๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้เชียงใหม่กลายเป็นเมืองที่มีผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอยู่เสมอตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ภาษาเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมอื่นๆ การที่ท้องถิ่นใด ยังคงใช้ภาษาท้องถิ่นที่เป็นของตนเอง ก็ย่อมแสดงให้เห็นว่าคนในท้องถิ่นนั้นๆ ยังคงมีความตระหนักถึง คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเรายังคงพบว่า ในชีวิตประจำวันชาวเชียงใหม่ ยังคงมีการสื่อสารกันด้วยภาษาท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มิถิ่นกำเนิดในจังหวัดเชียงใหม่ แม้ได้กรุ่นหลังจะมีอัตราการพูดภาษาท้องถิ่นน้อยลง แต่ก็สามารถเข้าใจภาษาพูด และสื่อสารได้เป็นอย่างดี การเปลี่ยนแปลงของเยาวชนรุ่นหลังนี้สืบเนื่องมาจาก นโยบายการศึกษาสมัยใหม่ ที่มีการกำหนดมาจากส่วนกลาง ทั้งตำรา หลักสูตร และวิธีการศึกษา ถูกกำหนดให้เป็นอย่างภาคกลางและสากล ทั้งอวัจนภาษาต่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น มีความเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมเช่นกัน พระภิกษุสงฆ์ผู้ดูแลโบราณสถานขาดความรู้ในการบูรณะ และจัดการ โบราณสถานต่างๆ มุ่งเน้นความใหญ่โต ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มักจะมีการตกแต่งเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นความสวยงามและสะดุดตาเป็นหลัก มิได้มาจากรากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น นิทานพื้นบ้าน ชาดก คำกลอน พบว่าถูกละเลยที่จะนำมาถ่ายทอดหรือบอกเล่าสู่ลูกหลาน แต่วรรณกรรมในปัจจุบันนั้นมิได้หมายถึงนิทานพื้นบ้าน บั๊สสา กลอน หรือภาพวาดบนจิตรกรรมฝาผนัง วรรณกรรมท้องถิ่นในปัจจุบันหมายรวมถึงงานเขียนต่างๆ ที่ผู้คนในท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของท้องถิ่นในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น วรรณสารท้องถิ่น วรรณสารเพื่อการท่องเที่ยว และเวปไซด์ เป็นต้น ทั้งนี้แม้ผู้เขียนจะเจตนาหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปเมื่อวรรณกรรมต่างๆ นี้ถูกสืบค้นดู ผู้อ่านก็จะสามารถทราบถึงเรื่องราว และวิถีชีวิตของคนในยุคหนึ่ง

ทิศทางในอนาคตของภาษาและวรรณกรรม

ในอนาคตนั้นวรรณกรรมและภาษาท้องถิ่นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะภาษาเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิต คือมีการเกิดขึ้น เจริญเติบโตและตายไป มิเช่นนั้นเรายังคงพูดภาษาพ่อขุนรามคำแหงกันเป็นภาษาภาคกลางหรือภาษาราชการ ภาษาที่มีชีวิตจะบอกเล่าเรื่องราวของผู้คนท้องถิ่น บริบทรอบข้าง และบอกเล่าเรื่องราวในแต่ละยุคสมัย เช่นลักษณะภาษาใต้ที่มีเสียงสั้น เร็ว

และคง ก็สะท้อนให้เราเห็นถึงความเป็นอยู่ อากาศของคนท้องถิ่นได้ ว่าอาจมีนิสัยคล่องแคล่ว อากาศในท้องถิ่นอาจมีอากาศร้อน ตรงกันข้ามกับเชียงใหม่ เป็นต้น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของ ภาษาตามยุคสมัยจึงถือเป็นธรรมชาติทางภาษา แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นๆต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน ค่านิยม วัฒนธรรมท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่นเชียงใหม่ในอนาคตจึงจะคงมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ แม้ จะมีรูปแบบต่างไปจากยุคก่อนก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีผู้คนต่างถิ่นอพยพเข้ามาเพื่อตั้งถิ่นฐานมากขึ้น การผสมผสานทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้น โดยธรรมชาติ มิใช่เรื่องน่าวิตกแต่อย่างใด

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรม

พบว่าคนในท้องถิ่น โดยทั่วไปยังคงใช้ภาษาท้องถิ่นอยู่ และมีความตระหนักดีว่าภาษาและวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์พิเศษที่ทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวและมีผู้ต้องการมาเยือนเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมเหล่านี้อยู่เสมอ แต่พบว่าวรรณกรรมท้องถิ่นดั้งเดิมนั้น มีน้อยคนนักที่ทราบและเห็นถึงความสำคัญจึงทำให้วรรณกรรมพื้นบ้านดั้งเดิมไม่ได้ถูกถ่ายทอดสู่ลูกหลานหรือนำมาเป็นสิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยว เราจำเป็นต้องผู้ที่มีองค์ความรู้ในเรื่องของวรรณกรรมท้องถิ่นดั้งเดิม และอาศัยวิวัฒนาการและเทคโนโลยีใหม่ๆเพื่อนำวรรณกรรมพื้นบ้านมาถ่ายทอดในรูปแบบใหม่ เช่นการ์ตูน แอนิเมชัน หรือละครเวที เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้วรรณกรรมพื้นบ้านเข้าถึงผู้ชมได้ง่ายขึ้น เพราะวรรณกรรมนั้นต้องมีทั้งผู้สร้างสรรค์และผู้ชม แม้ว่าผู้สร้างสรรค์จะทำไว้ดีเพียงใด แต่หากขาดผู้ชมวรรณกรรมนั้นก็ย่อมไร้ความหมายและจะสาบสูญไปในที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคของภาษาและวรรณกรรมในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปัญหาของภาษาท้องถิ่น "ไม่ได้อยู่ที่การไม่พูดภาษาท้องถิ่น แต่อยู่ที่คนรุ่นหลังขาดจิตสำนึก และความตระหนักที่จะรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ คนรุ่นใหม่จะเกิดความอยุ่ที่จะพูดภาษาพื้นบ้าน จะมีความรู้สึกที่ไม่ทันสมัย แม้ว่าเด็กเหล่านี้จะเกิดและโตในจังหวัดเชียงใหม่ก็ตาม เมื่อขาดจิตสำนึกก็อาจเป็นสาเหตุที่จะทำให้ในอนาคตอีกชั่วอายุคน สิ่งเหล่านี้อาจสาบสูญและตายไปได้ สาเหตุหนึ่งของปัญหานี้มาจากนโยบายทางการศึกษาที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทำให้เกิดข้อจำกัดของพ่อแม่ผู้ปกครองในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นแก่ลูกหลาน

ปัญหาของอวัจนภาษาคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการต่างๆ ทั้งวัด โบราณสถาน ถนนหนทาง และภูมิทัศน์ต่างๆ ขาดกระบวนการคิดอย่างคนท้องถิ่น ขาดความความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และขาดองค์ความรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แท้จริง กล่าวคือ การบูรณะดูแลโบราณสถาน หรือ ภูมิทัศน์ต่างๆรอบเมืองที่เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น

แก่ผู้มาเยือนนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย แต่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ อาจไม่ใช่คนในชุมชน หรืออาจทำเพื่อผลกำไรจึงไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องและสวยงาม ทำให้สิ่งแวดล้อมต่างๆเปลี่ยนแปลงไป ต่างจากประเทศเพื่อนบ้านเช่น พม่า เวียดนาม ที่เพิ่งเปิดประเทศจึงยังคงความงามของวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมไว้ ทำให้นักท่องเที่ยวอาจมีความสนใจที่จะเดินทางไปเยือนประเทศเหล่านี้เพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมดั้งเดิมมากกว่าจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยอำนาจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อที่จะดูแลรักษา อนุรักษ์ภาษาเหล่านี้ให้เป็นภาพสะท้อนแห่งวัฒนธรรมที่งดงามของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

มัคคุเทศน์ มีหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของท้องถิ่นให้แก่ผู้มาเยือนโดยตรง เนื่องจากนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนมีเวลาน้อยในการซึมซับและรับรู้เรื่องราวในเชิงลึกต่างๆ ของท้องถิ่น การถ่ายทอดดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้มัคคุเทศน์ในการถ่ายทอด ในปัจจุบันจึงพบว่ามัคคุเทศน์ก็เป็นปัญหาอีกสำคัญประการหนึ่งที่ถูกมองข้าม ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่ามัคคุเทศน์นำเที่ยวส่วนใหญ่ ขาดมาตรฐานความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาหาองค์ความรู้เพิ่มเติม อีกทั้งการสอบใบอนุญาตมัคคุเทศน์นั้นให้ความสำคัญเพียงการสื่อสารได้หลายภาษา และทดสอบความรู้พื้นฐานเพียงเล็กน้อย ซึ่งพื้นฐานเรื่องราวต่างๆเหล่านั้น นักท่องเที่ยวสามารถหาได้จากวรรณกรรมท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงเว็บไซต์ต่างๆอยู่แล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ มัคคุเทศน์ควรมีการให้ความรู้และสร้างมาตรฐานมัคคุเทศน์ให้สูงกว่านี้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ปัญหาและอุปสรรคของการถ่ายทอดวรรณกรรมพื้นบ้านดั้งเดิมของท้องถิ่นนั้น อยู่ที่บุคลากรที่มีองค์ความรู้เรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านี้ขาดองค์ความรู้ในการหาวิธีนำเสนอในรูปแบบใหม่ๆ กล่าวคือวรรณกรรมเหล่านี้อาจพัฒนารูปแบบในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เช่น นิทานพื้นบ้าน อาจถูกนำมาทำเป็นการ์ตูน สมุดนิทาน ละครเวที และละครโทรทัศน์ เป็นต้น หากมีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการนำเสนอได้ คนรุ่นหลังและคนต่างถิ่น ก็จะสามารถเข้าถึงและชื่นชมวรรณกรรมเหล่านี้ได้ หากมีการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ได้และมีการถ่ายทอดออกไปอย่างกว้างขวาง ผู้คนต่างวัฒนธรรมก็จะเกิดความชื่นชมและอยากมาเยือนมาสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของท้องถิ่นนั้นๆ และเกิดเป็นผลดีกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในที่สุด

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของนักวรรณกรรมพื้นบ้านและผู้อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่พบว่าขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน

4.3.7 ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ประเพณีเป็น วิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด นับจากอดีต ชีวิตของชาวล้านนาผูกพันอยู่กับพุทธศาสนา ซึ่งจะเห็นได้จากการดำเนินชีวิต และสถาบันทางศาสนาในชุมชน รวมทั้งระบบหัววัด ซึ่งมีการรวมกลุ่มของวัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะใกล้หรือไกลกัน และคนในชุมชนหนึ่งชักชวนคนอีกชุมชนหนึ่งมาทำบุญที่วัดของตน เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กันขณะที่พุทธศาสนามีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตของคนเมืองอย่างลึกซึ้ง วัดวาอารามต่างๆ ในท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมและชี้ให้เห็นว่าชาวเชียงใหม่ให้ความสำคัญในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล เชียงใหม่เป็นเมืองแห่งพุทธศาสนามาช้านาน มีประเพณีที่เกิดขึ้นจากความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนาอยู่มากมาย ทั้งประเพณีความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผีปู่ย่าและผีเสื้อเมือง ผีเจ้าเมืองมีปะปนอยู่ จนแยกกันไม่ออก ชาวล้านนาสามารถนำทั้งสองอย่างมาผสมผสานกันได้ อย่างกลมกลืน ในงานพิธีและประเพณีต่าง ๆ ซึ่งจะพบได้ในปัจจุบัน ประเพณีทางศาสนาที่สำคัญของชาวเชียงใหม่มีอยู่มากมาย โดยในพื้นที่ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีประเพณีที่เกิดขึ้นจากความเชื่อทางศาสนา ดังนี้

ประเพณีบูชาเสาอินทขิล เสาอินทขิลหรือแปลว่า เสาที่พระอินทร์ประทานให้ คือเสาหลักเมืองของเมืองเชียงใหม่ เป็นเสาหลักบ้านหลักเมืองคู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่ เป็นที่เคารพสักการะ และนับถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่รวม วิญญาณของชาวเมือง และบรรพบุรุษในอดีต เป็นปูชนียสถานสำคัญของเมืองเชียงใหม่ ในสมัยก่อนได้มีการทำพิธี สักการบูชา เสาอินทขิลเป็นประจำทุกปี ในอดีตวันเริ่มพิธีนั้น พวกชาวบ้านชาวเมืองทั้งเฒ่าแก่ หนุ่มสาว จะพากันนำเอาดอกไม้ธูปเทียน น้ำมันส้มป่อยใส่พาน หรือภาชนะ ไปทำการ สรรเสริญสักการบูชา

ประเพณีบูชาอินทขิล ในสมัยที่เชียงใหม่ยังเป็นนครเอกราชกับปัจจุบันนี้แตกต่างกันมาก ในอดีตเจ้าผู้ครองนครจะเริ่มพิธีด้วยการเช่นสังเวทพยาดาอารักษ์ ผีบ้าน ผีเมือง และบูชากุมภภัณฑ์ พร้อมกับเชิญผีเจ้านายลงทรง เพื่อถามความเป็นไปของบ้านเมืองว่าจะดีจะร้ายอย่างไร ฟ้าฝนจะอุดมสมบูรณ์หรือไม่ หากคนทรงทำนายว่าบ้านเมืองชะตาไม่ดี ก็จะทำพิธีสืบชะตาเมือง เพื่อแก้ไขปัดเป่าให้เบาบางลง นอกจากนี้ยังมีการขอและการฟ้อนดาบ เป็นเครื่องสักการะถวายแด่วิญญาณบรรพบุรุษด้วย พิธีกรรมนี้ทำสืบต่อมาจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงหยุดไป ปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ดำเนินการสืบทอดประเพณีอินทขิล โดยมีพิธีทางพุทธศาสนาเข้ามาผสมผสาน ในวันแรกของการเข้าอินทขิล มีการแห่พระเจ้าฝนแสนห่า หรือพระพุทธรูปคันธารราษฎร์รอบตัวเมือง เพื่อให้ประชาชนสรงน้ำและใส่ขันดอก เพื่อเป็นสิริมงคลกับชีวิต ส่วน

ภายในวิหารอินทิล พระสงฆ์ 9 รูป จะทำพิธีเจริญพระพุทธมนต์บูชาเสาอินทิล ซึ่งฝังอยู่ใต้ดิน ภายใต้นุ้บบกที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูป เมื่อเสร็จพิธีจะมีพรสพสมโภชตลอดงาน

ปัจจุบันชาวเชียงใหม่ทราบว่า ทุกๆ ปีจะต้องมีพิธีสักการะบูชาเสาอินทิล เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ให้แก่ชาวเมือง รวมทั้งผู้ที่ทำเกี่ยวกับเกษตร โดยการ เพาะปลูก โดยพิธีจะเริ่มจากการจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้วทำพิธีสงฆ์บูชาพระพุทธรูป สักคี่สิทธ์สงฆ์บูชาอินทิล ใส่ขันดอก แล้วทำพิธีสักการะพระพุทธรูปและหลักอินทิล โดย อัญเชิญพระพุทธรูปโบราณ “พระฝนแสนห่า” เป็นองค์ประธาน อันเป็นพระพุทธรูปที่บันดาลให้ ฝนตกมาขึ้นประดิษฐานบนรถบุษบกซึ่งตกแต่งอย่างสวยงามตามแบบล้านนา เป็นประธานใน ขบวนแห่และมีการสวดคาถาอินทิลของหมู่สงฆ์ด้วย ชาวเชียงใหม่จะทำพิธีบูชาอินทิลในตอน ปลายเดือน 8 ต่อเดือน 9 หรือระหว่างเดือนพฤษภาคมต่อเดือนมิถุนายน โดยเริ่มในวันแรม 3 ค่ำ เดือน 8 เรียกว่า วันเข้าอินทิล ซึ่งปีนี้ตรงกับวันที่ 24 พ.ค. การเข้าอินทิลจะมีไปจนถึงในวันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 9 ซึ่งเป็นวันออกอินทิล จึงเรียกว่า เดือน 8 เข้า เดือน 9 ออก

ประเพณีตานก๋วยสลาก หรือสลากภัตต์ การกินก๋วยสลาก คือ ประเพณีทาน สลากภัตต์ พิธีเริ่มราวเดือนเพ็ญ 12 เหนือ สิ้นสุดในเดือนเถิงดับ โดยก่อนวันทำพิธี 1 วัน เรียกว่า “วันดา” เป็นวันเตรียมสิ่งของต่างๆ เครื่องไทยทาน ผู้ชายทำหน้าที่สาน “ก๋วย” ฝ่ายหญิงจะเตรียม สิ่งของเครื่องไทยทาน เช่น ข้าวสาร พริก หอม ฯลฯ มากน้อยตามกำลังทรัพย์ จัดของลงในก๋วยกรู ด้วยใบตอง ปักด้วยยอดซึ่งเป็นธนบัตรผูกติดไม้เรียวก วันรุ่งขึ้นเป็นวันตานก๋วยสลาก แต่ละครัวเรือน จะจับจองที่ของตนเองโดยเด็กจะปูเสื่อที่ลานวัดหรือศาลา เอาก๋วยสลากวางไว้ หากกระดากหรือใบ ลานเขียนชื่อตัวเองติดไว้ที่ก๋วยสลาก และบอกว่าอุทิศส่วนกุศลถึงใครด้วย เสร็จแล้วนำก๋วยสลากไป รวมไว้ยังพระประธานหน้าวิหาร มรรคทายกจะเป็นผู้จัดการแบ่งก๋วยสลากออกตามจำนวน พระภิกษุสามเณร ที่เหลือเป็นของพระประธาน แล้วลูกศิษย์วัดเป็นผู้ตระโกนหาเจ้าของสลาก เมื่อ เจ้าของได้ยินก็หิ้วก๋วยสลากไปถวายพระภิกษุ ปัจจุบันประเพณีตานก๋วยสลากยังคงมีการจัดกันเป็น ประจำทุกปี แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามยุคสมัยและการเลือกวันเวลาที่คนในชุมชน สะดวก

ประเพณีไหว้ผีปู่แสะย่าแสะ หรือ ประเพณีเลี้ยงดง พิธีกรรมที่มีการกล่าวขวัญ กันอย่างกว้างขวางและวิพากษ์วิจารณ์กันไปมากมายถึงความสยดสยองของการกินเลือดและเนื้อ ควบสดๆ ของร่างทรงปู่แสะ กล่าวกันว่าเป็นพิธีที่ชาว ต.แม่เหียะ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ สืบทอดกันมา หลายร้อยปี โดยพิธีบวงสรวงปู่แสะ ย่าแสะ หรือประเพณีเลี้ยงดงนั้น จะจัดขึ้นในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 7 ของทุกปีโดยพิธีกรรมเริ่มขึ้นที่ศาลปู่และย่าแสะ ที่เชิงเขาวัดดอยคำ เพื่ออัญเชิญพระบฏ หรือภาพเขียนพระพุทธเจ้าและดวงวิญญาณปู่แสะย่าแสะผ่านร่างทรงที่เรียกว่า “ม้าจี่” ไปยังสถานที่

จัดพิธีเลี้ยงคง บริเวณป่าเชิงเขาทางทิศตะวันออกของวัดพระธาตุคอกคำ สำหรับเรื่องราวของปู่สะ
 ย่าสะนั้น เล่าสืบต่อกันมาว่า ปู่สะย่าสะคือยักษ์ 2 คนที่อยู่ในตำนาน เป็นยักษ์นิสัยดุร้าย ชอบกิน
 เนื้อคนและสัตว์เป็นอาหาร เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จโปรดสัตว์ ทราบความเข้าจึงห้ามยักษ์สองคน
 ไม่ให้กินคน ยักษ์จึงต่อรองขอกินสัตว์หยาบแทนและเมื่อละเว้นการฆ่าคน ได้ พระพุทธเจ้าจึงให้
 ยักษ์ 2 คน เป็นผู้ดูแลรักษาคอกคำและคอกสุเทพให้ผู้คนที่อยู่อาศัยอยู่บนคอกนั้นอยู่เย็นเป็นสุข
 ต่อมาในสมัยของพระเมกุฏิ เจ้าเมืองเชียงใหม่ ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนทุกข์เข็ญอย่างมาก จึง
 เชื่อกันว่าเพราะเจ้าเมืองไม่มีการทำพิธีเซ่นไหว้ปู่สะ ย่าสะ

กระทั่งในสมัยของเจ้าแก้ววรัฐ ผู้ครองเมืองเชียงใหม่องค์สุดท้าย ในราวปี
 พ.ศ.2452-2482 จึงได้มีการฟื้นฟูประเพณีเลี้ยงคงหรือ พิธีบวงสรวงปู่สะย่าสะ ขึ้นอีกครั้งทำให้
 บ้านเมืองมีความเจริญ และปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน พิธีดังกล่าว จะใช้เครื่องเซ่นไหว้ คือ
 ควายรุ่น เขาเพียงหู กีบเท่าสีน้ำผึ้ง กล่าวคือยังไม่เคยลงไถคราดดิน มาฆ่าและเอาเครื่องในออกและ
 นำตัวมานอนแผ่ไว้ในคอก โดยพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์จะเริ่มขึ้นเมื่อถึงผ้าพระบฏหรือภาพวาด
 พระพุทธเจ้าที่มีอายุกว่าร้อยปีขึ้นสู่ต้นไม้อะแ้วไปมา ทั้งนี้มาจากตำนานที่เล่าไว้ว่า พระพุทธเจ้า
 เคยตรัสไว้กับยักษ์ปู่สะย่าสะว่า ตราบใดที่เราตลาคดขังเคลื่อนไหวอยู่ ห้ามยักษ์นั้นกินเนื้อมนุษย์
 และทำร้ายมนุษย์ จากนั้นเมื่อปู่สะลงร่างทรง ร่างทรงปู่สะก็จะลงมากินเนื้อควายสดๆ และดื่ม
 เลือดควายอย่างเอร็ดอร่อย พร้อมเดินไปรอบๆ เนื้อตัวเประเปื้อนไปด้วยคราบเลือดและเศษเนื้อ
 ควาย นอกจากนี้ยังพูดคุยเสียงดังด้วยภาษาพื้นเมือง ซึ่งใจความว่า มนุษย์พวกนั้น ที่มันอยู่ที่นี้ แล้ว
 เอาที่ไปขายกิน มันจงพินาศนิพพาน จะไปกินมัน นอกจากนั้นร่างทรงปู่สะยังตั้งสอนเตือนสติ
 ชาวบ้านให้ประกอบแต่กรรมดีและรู้จักรักและหวงแหนผืนป่า ปัจจุบันความเชื่อดังเดิมเริ่ม
 เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตของชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับการเกษตรกรรมซึ่งต้องพึ่ง
 ฝนฟ้าอีกต่อไป การลงทรงผีปู่สะย่าสะมีการอัญเชิญเจ้าอื่นมาเข้าทรง หรือมีการขอบริจาคเงินค่า
 บูชาครู แลกกับคำทำนายโชคชะตาส่วนตัวแทน ซึ่งนับว่าจะกลายเป็นรูปจากพิธีกรรมเป็นการแสดง
 ไปแล้ว

งานประเพณีเป็ง จัดขึ้นในช่วงวันเพ็ญ เดือน 12 ของทุกปี หรือเดือนยี่ ของ
 ทางเหนือ ซึ่งตรงกับเดือนพฤศจิกายน ตามตำนาน พงสาวดาร โยนกและจามเทวี ได้กล่าวไว้ว่า ได้
 เกิดอหิวาตกโรคขึ้น ในแคว้นหริภุญไชย ทำให้ชาวเมือง ได้อพยพหนี ไปอยู่เมืองหงสาวดี เป็นเวลา
 ประมาณ 6 ปี จึงเดินทางกลับมา ยังบ้านเมืองเดิม พอถึงวันครบรอบเวลา ที่ได้จากบ้านเมืองไป จึง
 ได้ทำเป็นกระถาง ใส่เครื่องสักการะบูชา รูปเทียนลอยตามน้ำไป เพื่อให้ไปถึงญาติพี่น้อง และ
 บรรพบุรุษ ที่ล่องลับในหงสาวดี และเรียกการลอยกระถาง นี้ว่า ลอยโคมด หรือลอยไฟ ประเพณี
 เป็งเป็นประเพณีที่ชาวเชียงใหม่ถือปฏิบัติมาช้านาน ในอดีตชาวบ้าน จะนำเอาถ่านมะพร้าว ดัน

กล้วย อ้อย ดอกไม้ มาทำเป็นซุ้มประตู ที่หน้าบ้าน ตามประเพณี เรียกว่าประตูป่า และทำความสะอาด บ้านเรือน เมื่อถึงตอนเช้า วันยี่เป็ง ก็จะมีการทำบุญ มีการถวายข้าวมธุปายาสแด่พระพุทธเจ้า จากนั้นชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาถวายแด่พระสงฆ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ และนำข้าวปลาอาหาร ถวายพระสงฆ์ เพื่ออุทิศ ส่วนกุศล ให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เรียกว่า ตานขันข้าว ฟังเทศน์ธรรม พอหัวค้ำก็จะนำ กระถางเทียน หรือ จี๋ผึ้ง เรียกว่า ผางปะตี๊บ มาจุดเรียงไว้หน้าบ้าน หรือตามรั้วบ้าน หรือ จุดโคมแขวน ไว้ตามหน้าบ้าน และ จะมีการจุดโคมลอยหรือลอยโคม (ลอยกระทง) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการปลดปล่อยความทุกข์โศกหรือสิ่งไม่ดีต่างๆ ออกไป และเพื่อเป็นการบูชาพระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ รวมทั้งยังถือเป็นการทำทานด้วย เพราะชาวบ้านนิยมใส่สิ่งของ เงินลงไปด้วย ปัจจุบันนิยมการจุดดอกไม้ไฟ มีการประกวดกระทง และขบวนแห่นางนพมาศ ไปตามถนน ประเพณียี่เป็งนับว่าเป็นประเพณีที่เกิดมาจากความเชื่อทางศาสนาและกลายมาเป็นแบบแผนการถือปฏิบัติจนกลายมาเป็นงานเทศกาลประจำปีในที่สุด

ประเพณีสืบชะตาดำเมือง การสืบชะตาดำเมืองของเชียงใหม่มีมาแต่โบราณ เพื่อให้บ้านเมืองประสบความสุข ความเจริญรุ่งเรือง อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร โดยเชื่อว่าเทพดาอารักษ์ ซึ่งอยู่เบื้องบนจะช่วยอำนวยความสุขให้สัมปรารภสถานที่ทำพิธี ได้แก่บริเวณกลางเวียงเชียงใหม่ คอยหลวงเชียงดาว บูชาช้างที่ประตูช้างเผือก บูชาท้าวทั้งสี่ บูชาประตูเมือง บูชาหอเสื่อเมืองบริเวณแจ่งเมือง 4 แจ่ง เป็นต้น มีการนิมนต์พระสงฆ์ตามวัดต่างๆ ที่มีชื่อเป็นมงคล เช่น วัดเชียงมั่น วัดเชียงยืน วัดชัยมงคล วัดดับภัย เป็นต้น อาราธนาพระพุทธรูปเสด็จมณี (พระแก้วขาว) วัดเชียงมั่น เป็นประธาน มีการเทศน์พร้อมกันที่มณฑปกลางเวียง ใช้สายสิญจน์เวียนรอบทั้งเวียง เมื่อพระสงฆ์ทำพิธีสวดมนต์แล้วก็เอาน้ำพระพุทธรูปมนต์ปะพรมให้คนทั่วไป ปัจจุบันประเพณีสืบชะตาดำเมืองยังคงมีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยการจัดการขององค์ภาครัฐ และคนในชุมชน ยังคงมีความสนใจที่จะเข้าร่วมในพิธีกรรมนี้เนื่องจากความเชื่อที่ว่าเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

กล่าวได้ว่าประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของจังหวัดเชียงใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก และผู้คนเจ้าของท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรีดีเปิดไม่ปิดกั้นที่จะให้ผู้คนต่างวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณีประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วมประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ทิศทางในอนาคตของประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ในอนาคตแม้ว่าสังคมและการดำเนินชีวิตของชาวเชียงใหม่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแต่ประเพณีทางศาสนาต่างๆจะยังคงอยู่เนื่องจากความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชน อาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้างตามความเหมาะสมของยุคสมัยและความสะดวกสบายของผู้จัดงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ในวัตถุประสงค์

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นประจำทุกปี และต่างตระหนักดีว่าประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของท้องถิ่นเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตนเนื่องจากการต้องการเข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและความเชื่อที่แตกต่าง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและกิจกรรมไปบ้าง แต่ประชาชนก็ทราบถึงความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของงานประเพณีต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคของประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปัญหาที่พบในปัจจุบันของงานประเพณีทางศาสนาคือปัญหาการแต่งกายและการประพฤติตัวไม่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาต่างๆ ซึ่งผู้มาเยือนเหล่านี้มาจากหลากหลายที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ และการให้ความรู้ถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพิธีกรรมแก่ผู้ที่เข้าร่วมมากพอ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต่างๆมีการจัดการไม่ดีพอ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนต่างๆ ในการจัดงานประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาของชุมชนและคนในชุมชนส่วนใหญ่ก็ล้วนเป็นพุทธศาสนิกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการสำรวจความคิดเห็นและแจ้งข่าวสารแก่ชุมชน ผู้แทนในชุมชนต่างๆจะมีการประชุมกันเพื่อร่วมแรงร่วมใจกันจัดพิธีเสมอ การมีส่วนร่วมในการประเมินยังพบว่ามีอยู่น้อย เมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานมีการกลับมาประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้จัดงาน เจ้าของชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยมาก จึงทำให้การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อค้นหาแนวทางป้องกันในครั้งต่อไปมีน้อย

4.3.8 ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (มานพ มานะแซม, 2550: สัมภาษณ์)

ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน หมายถึง งานสร้างสรรค์ของกลุ่มคนในชุมชนบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม โดยสะท้อนความคิดและความคาดหวังของชุมชนนั้น ตัวอย่างเช่น การแสดงพื้นบ้าน เรื่องเล่าพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นของอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่คือ การฟ้อนรำแบบล้านนา เป็นการฟ้อนรำในถ่วงทำที่อ่อนช้อย การแต่งกายงดงามแบบท้องถิ่น และดนตรีท้องถิ่น

สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
แต่ก่อนนั้นศิลปะศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือศิลปะการแสดงพื้นบ้านในจ. เชียงใหม่หรือล้านนานั้น ไม่ได้ทำเพื่อสนองการท่องเที่ยวแต่เป็นการฟ้อนรำหรือการแสดงเพื่อสนองต่อการประกอบพิธีกรรมความเชื่อและความศรัทธาในศาสนา เช่น การแห่ครัวตาน ซึ่งผู้ฟ้อนจะเชื่อว่าใครที่ได้ฟ้อนรำนำขบวนนั้นจะได้บุญและได้ขึ้นสวรรค์ เป็นนางฟ้าเทวดา หรือการฟ้อนผีเพื่อบูชาบรรพบุรุษ เรียกได้ว่าการมีศาสนาทำให้ความคิดของมนุษย์มีความละเอียดละออมากขึ้นจนเกิดการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงที่เกิดการจากศรัทธาในศาสนา ในยุคต่อมาที่เจ้าขุนมูลนายเรืองอำนาจก็เริ่มมีการแสดงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์คือการฟ้อนรำในราชสำนักนั่นเอง

เราเริ่มมีการแสดงเพื่อสนองต่อการท่องเที่ยวในยุคของ ไกรศรี นิมมานเหมินทร์ คหบดีที่มาอาศัยในเชียงใหม่ ประมาณปี 2500 ซึ่งเขาเป็นบุคคลที่กว้างขวางและมักจะมีแขกจากต่างบ้านต่างเมืองเสมอ จึงมีการคิดหาวิธีการต้อนรับแขกเพื่อให้เกิดความประทับใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ก็ได้มีการนำเอาขันโตกมาใช้ประกอบการตั้งสำรับอาหาร จนกลายเป็นการนั่งพื้นกินขันโตกแบบล้านนา ซึ่งแรกๆนั้นได้ถูกต่อต้านกลายหาว่าพยายามแยกประเทศ แบ่งวัฒนธรรมไม่เป็นอย่างภาคกลาง ต่อมาได้เริ่มมีการนำการฟ้อนรำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการกินขันโตกเพื่อการสร้างความประทับใจและความเพลิดเพลินให้แขกที่เข้ามา หลังจากนั้น การกินขันโตกจึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการจัดให้เป็นการต้อนรับแขกต่างบ้านต่างเมืองของเชียงใหม่ ในยุคต่อมายังมีการนำเอาพิธีผูกข้อมือ บายศรีสู่ขวัญอย่างทางเหนือ มาใช้เพื่อต้อนรับแขกด้วย จนกลายมาเป็นจุดเปลี่ยนของการใช้ศิลปะการแสดงเพื่อการท่องเที่ยว

แต่ก่อนนั้นช่างฟ้อนเป็นสิ่งที่สืบทอดทำตามกันมาตามอย่างศิลปะพื้นบ้านทั่วไปจะมีสำนักฝึกหัดอย่างจริงจังเป็นสำนักบ้างแต่ก็น้อยมาก ที่ซึ่งเป็นที่ผลิตบุคลากรเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ กุ่มเจ้าดารารัศมี แต่ก็เพื่อการแสดงในกลุ่มเจ้านายและการประกอบพิธีกรรมของราชสำนัก ต่อมาหลังจากการแสดงถูกใช้เพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองมาก

ขึ้น จึงเกิดวิทยาลัยนาฏศิลป์ขึ้นเพื่อรองรับและผลิตบุคลากรเพื่อการแสดงและแม่ครูต้นแบบ แต่ก็ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเพราะประชาชนยังมีความเชื่อว่า ลูกหลานตนควรได้รับการเรียนอย่างตะวันตกที่เริ่มเข้ามา การเรียนศิลปะการแสดงเป็นการเรียนที่มองเห็นอนาคตน้อยไม่มีเกียรติทางสังคม

ต่อมาเริ่มมีการนำการแสดงออกมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง เช่น งานสงกรานต์ ยี่เป็ง แต่ก็เป็นการนำเอาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านมาช่วยกัน โดยทางราชการที่เป็นผู้จัดงานไม่ได้มีการศึกษารูปแบบอย่างจริงจัง แต่ก็ทำให้เมืองเชียงใหม่เกิดมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้น แต่ก็ยังคงเป็นนักท่องเที่ยวในประเทศเป็นส่วนใหญ่

จุดเปลี่ยนต่อมาเกิดขึ้นเมื่อการก่อตั้งคณะจิตรศิลป์ ในปี 2526 มีการเริ่มศึกษาและสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น โดยการศึกษาจากหลักฐานต่างๆ โดยหลักวิชาการ ซึ่งต่างจากการศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์ที่เน้นการสร้างรูปแบบการแสดงของตนขึ้น ไม่ว่าจะป็นท่าทางการพ้อนรำหรือการแต่งกาย การอ้างอิงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าวัฒนธรรมดั้งเดิมที่แท้จริงมีน้อย คณะจิตรศิลป์ได้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการแต่งกายของท้องถิ่น และถ่ายทอดสู่สายตาของประชาชนละนักท่องเที่ยวมากขึ้น กลายมาเป็นรูปแบบที่ต่างไปจากแบบแผนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ซึ่งเป็นที่คุ้นตากันมาหลายปี สิ่งนี้ได้สร้างสีสันให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเชียงใหม่เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการงานไหว้สาแม่ฟ้าหลวงขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2527

จนต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2530 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเชียงใหม่เริ่มเติบโตขึ้นพร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นภาคบริการมากขึ้น จึงเกิดบริษัทเอกชนที่เข้ามาจัดการแสดงเพื่อสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขึ้นมากมาย รูปแบบการแสดงได้แตกรูปแบบความคิดออกไปพร้อมๆกับการประยุกต์ใช้เพื่อการพาณิชย์ เช่นการสร้างละครต่างๆ โดยบริษัทเอกชนจากกรุงเทพ เกี่ยวกับท้องถิ่นทางเหนือ ก็เกิดการนำเครื่องแต่งกายมาประยุกต์เพื่อให้สะดวกต่อการแสดง และเดิมสีสันทางการแต่งกายมากขึ้นเพื่อให้ละครดูมีสีสันเกินจริง เมื่อถ่ายทอดสู่สายตาประชาชนกลายเป็นละครหลังข่าว คนทั่วประเทศที่ไม่เคยได้มาเยือนเชียงใหม่ก็เกิดมโนภาพว่า การแต่งกายอย่างล้านนา หรือเชียงใหม่ต้องเป็นแบบในละครนี้ทำให้การซื้อถักถักของนักวิชาการมากมายถึงความถูกต้อง

ต่อมาจึงเกิดการศึกษาย่างจริงจังมากขึ้น โดยนักวิชาการต่างๆ ไม่ว่าจะป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏ เพื่อพัฒนารูปแบบ ในยุค พ.ศ. 2538 การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆที่นักวิชาการได้ถ่ายทอดออกมา ทำให้ผู้ชมหรือผู้บริโภคมีความรู้และวิจารณ์ญานมากขึ้น แยกแยะออกว่าอันไหนคือการแสดงเพื่อพาณิชย์ และอันไหนคือสุนทรียแห่งศิลปะพื้นบ้านที่แท้จริง

นักท่องเที่ยวหรือแขกสามารถแยกแยะหรือเลือกที่จะบริโภคได้ ซึ่งการแสดงแต่ละแบบย่อมมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันออกไป เช่นการเข้าชมการแสดงพร้อมการรับประทานอาหารขันโตก ก็จะได้รับชมการแสดงที่เป็นแบบการถ่ายทอดแบบดวน รายละเอียดและความงดงามอย่างศิลปะย่อมมีน้อย แต่ก็เหมาะกับการบรรจุสิ่งเหล่านี้ไว้ในโปรแกรมทัวร์ต่างๆเพราะมีราคาไม่สูงมากนัก และใช้เวลาสั้น ส่วนผู้ที่มีงบประมาณมาก หรือเป็นแขกสำคัญของบ้านเมือง ก็จะถูกจัดต้อนรับในอีกแบบหนึ่งซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นตามลำดับ รสนิยมของผู้บริโภคจึงกลายมาเป็นตัวตัดสินที่สำคัญของการเลือกที่จะรับชมศิลปะการแสดงที่บ้านเชียงใหม่ ทั้งปัจจุบันและอนาคต จะกระทบกับวัฒนธรรมการแสดงดั้งเดิมน้อย เพราะการศึกษาและองค์ความรู้ทางศิลปะการแสดงที่มากขึ้น

ทิศทางในอนาคตของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

การให้ความสำคัญต่อการศึกษาและองค์ความรู้ต่างๆเหล่านี้ มีความเห็นว่าจะ เป็นสิ่งที่ทำให้ต่อไปในอนาคตจะสามารถสร้างศิลปินพื้นบ้านรุ่นใหม่ ที่สามารถถ่ายทอดการแสดงอย่างดั้งเดิมพร้อมการประยุกต์ให้เข้ากับโลกแห่งโลกาภิวัตน์ที่ต้องแข่งขันกับเวลาได้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกของผู้บริโภค

ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ เป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมอยู่แล้ว ดังนั้นคนในชุมชนจะมีการปรับตัวกับการเข้ามาของคนต่างถิ่น หรือหลังไหลของวัฒนธรรมที่แตกต่างอยู่แล้ว จึงเป็นเมืองที่ค่อนข้างเปิดกว้างทางวัฒนธรรม แม้เด็กรุ่นใหม่จะเผชิญกับความหลากหลายของวัฒนธรรม แต่พ่อแม่ผู้ปกครองยังคงเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของท้องถิ่น ให้ความสำคัญและมีการถ่ายทอดความคิดพื้นฐานในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนไว้ได้อย่างต่อเนื่อง เพียงแต่ศิลปะการแสดงแบบดั้งเดิมอาจกลายมาเป็นเพียงตัวเลือกหนึ่งของเยาวชนยุคใหม่ ดังนั้นแม้มีประชาชนในท้องถิ่นความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมแต่ การไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์มีผลต่อความคิดของคนรุ่นใหม่อยู่น้อย

ปัญหาและอุปสรรคของประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในการเป็นปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ในแง่ของการศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จะมีอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณ เพราะอย่างที่กล่าวมาแล้วว่าการจัดการแสดงแบบดั้งเดิมนั้นจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าแบบพาณิชย์ ศิลปะทั่วไป ดังนั้นหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือในแง่ของธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้บริโภคไม่มีกำลังซื้อพอที่จะทำให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านแบบดั้งเดิมลดน้อยลงไป

การถ่ายทอดศิลปะการแสดงของท้องถิ่น ในปัจจุบันจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีใจรักอย่างแท้จริงด้วย ปัญหาดังกล่าวภาควิชาศิลปะไทย ได้มีการพยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมและทลายทศศิลป์พื้นบ้านเหล่านี้ไว้โดย ภาควิชาได้มีโครงการเปิดรับการเข้าศึกษาโดย “โครงการช่างเผือก” ซึ่งเป็นโควตาพิเศษให้ทลายทศศิลป์พื้นบ้านในแขนงต่างๆ เช่น การแสดงพื้นบ้าน ดนตรี ช่างฝีมือพื้นบ้าน เข้ามาศึกษาในภาควิชาศิลปะไทย โดยคัดเลือกจากการที่เด็กเหล่านี้มีเชื้อสายมาจากศิลปินพื้นบ้านจำนวน 9 คนต่อปี ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างปลูกฝังพื้นฐานความรู้ในการอนุรักษ์ ปรับตัว และพัฒนาศิลปะในแขนงของตน ให้เหมาะสมกับโลกยุคใหม่และเพื่อให้ศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้ได้มีผู้สืบทอดบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

ปัญหาการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันมีสูงขึ้น เนื่องจากการเปิดประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน ที่ยังคงมีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่สวยงามไม่แพ้กันกับจังหวัดเชียงใหม่ อาจมีผลกระทบต่อการค้าสินค้าเข้ามาของนักท่องเที่ยว เนื่องจากประเทศเหล่านี้ได้เห็นตัวอย่างการสุกก่อนทางวัฒนธรรมที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตเกินไป ประเทศเหล่านี้จึงน่าจะมีการเตรียมความพร้อมที่ดีกว่าเรา คือมีการป้องกันก่อนและจึงเปิดประเทศ ต่างกับเราที่เมื่อเกิดปัญหาจึงหาทางป้องกัน แต่อย่างที่ข้อได้เปรียบในเรื่องของนิสัยใจคอที่ประชาชนในท้องถิ่นมีไมตรีและความคุ้นเคยต่อการต้อนรับแขกต่างบ้านต่างเมืองมานาน ผลกระทบจากการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างถิ่น (Culture Shock) จึงมีน้อย ดังนั้นการกำหนดนโยบายของภาครัฐจะมีส่วนสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างมากเพื่อให้ไปกันได้ดีกับการอนุรักษ์

การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของนักแสดงพื้นบ้าน หรือผู้สืบทอดศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้าน นั้นเป็นไปในลักษณะของการว่าจ้าง มีการกำหนดรูปแบบของการแสดงให้เป็นไปตามที่ผู้จ้างต้องการ ผู้จ้างนี้หมายรวมทั้งภาครัฐและบริษัทเอกชน ที่เป็นผู้จัดให้มีการแสดง การเลี้ยงรับรองหรืองานเทศกาลต่างๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านักแสดงพื้นบ้าน มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในระดับปานกลาง แต่ขาด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมิน

4.4 สรุปบริบทของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

4.4.1 สภาพการณ์ สถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

พบว่าในปัจจุบันปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่ยังคงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมอันเก่าแก่ได้เป็นอย่างดี ปัจจัยต่างๆล้วนเป็นปัจจัยมีมาแต่เดิมและที่ถือปฏิบัติอยู่แล้วตั้งแต่ในอดีต มิได้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ ดังนั้นประชาชนในท้องถิ่นจึงมีความคุ้นเคยและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดี ซึ่งแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านรูปแบบและวิธีการไปบ้าง แต่โดยจุดมุ่งหมายต่างๆยังคงเป็นเหมือนเดิม เช่น เทศกาลงานประเพณี ศิลปะการแสดงพื้นบ้านดนตรี ที่ปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนรูปแบบไปบ้างตามความเหมาะสมของยุคสมัย ในส่วนของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ ได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อจุดประสงค์ในการร่วมกันอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้เอาไว้

4.4.2 ทิศทางในอนาคตของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ในอนาคตปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามยุคสมัยมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆเหล่านั้น มองว่าเป็นเรื่องธรรมชาติเพราะหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆเลย อาจทำให้ปัจจัยบางประการสูญหายไปเลยก็ได้ เช่น วรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งไม่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ วรรณกรรมพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งผู้คนเข้าถึง ได้ยากจนปัจจุบันแทบไม่หลงเหลือว่าเด็กยุคใหม่รู้จักวรรณกรรมพื้นบ้านของตน เป็นต้น ทั้งการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นจากการที่ประเทศเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมอันเก่าแก่เปิดประเทศมากขึ้น เช่น เวียดนาม ลาว หากในอนาคตจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่พัฒนาปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวเห็นว่ามีความโดดเด่นและมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างแล้วนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันได้

4.4.3 ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

พบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นอย่างดี พร้อมทั้งทราบดีว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมชุมชนของตน จนเกิดเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ขึ้น มีเพียงปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้นที่ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดความรู้เกี่ยวกับปัจจัยดังกล่าวว่าจะสามารถนำมาเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน

ของตนได้ ปัจจัยที่พบว่าประชาชนยังให้ความสำคัญน้อยได้แก่ พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน
วรรณกรรมพื้นบ้าน

4.4.4 ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของเยาวชนคนรุ่นหลัง ว่าวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญอย่างไรและมี
พื้นฐานที่มาจากอย่างไร สาเหตุเกิดจากนโยบายการศึกษาในปัจจุบันถูกกำหนดมาจากส่วนกลางและ
เป็นแบบสากลมากขึ้น โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ว่ามี
รากเหง้าและที่มาแตกต่างกัน ทั้งผู้ประกอบการยังมุ่งเน้นให้บุตรเรียนในสาขาอาชีพที่มีงานรองรับมาก
มุ่งเน้นการเรียนตามตำรา การศึกษานอกห้องเรียน เช่น การเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน การเข้าชม
โบราณสถาน เพื่อเรียนรู้ถึงที่มาของบรรพบุรุษจึงมีน้อยหรือแทบจะไม่มีบรรจุไว้ในหลักสูตรการ
เรียนการสอนเลย ปัญหาต่อมา คือ ปัญหาการขาดบุคลากร ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเพื่อปรับปรุง
และพัฒนาปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ เช่น โบราณสถานที่มีนักท่องเที่ยว
ซ่อมแซม โดยผู้ที่ขาดความรู้ทางสถาปัตยกรรมอย่างแท้จริง เป็นสาเหตุให้สิ่งก่อสร้างเก่าถูก
เปลี่ยนแปลงผิดรูปแบบไปจากเดิมโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และปัญหาสุดท้ายคือปัญหาการขาด
งบประมาณในการปรับปรุงพัฒนาปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ งบประมาณใน
การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง และขาดงบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
แม้ว่าผู้ที่เชี่ยวชาญปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆจะมีการรวมกลุ่มกันทั้งอย่าง
เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ก็ยังขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในการถ่ายทอดความรู้
ต่างๆสู่ชุมชนและเยาวชนในท้องถิ่น

4.4.5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น ต้องมีส่วนร่วมทั้งการตัดสินใจ การ
ดำเนินงานการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการประเมินผล แต่พบว่าผู้ที่เชี่ยวชาญและผู้ที่
เกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อน
ดำเนินงานและการประเมินผลหลังการจัดงานต่างๆ อยู่ในระดายน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย ส่วนการมี
ส่วนร่วมในผลประโยชน์นั้นพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เช่น โบราณสถาน และการจัด
งานเทศกาลต่างๆ ประชาชนที่อยู่ในบริเวณที่จัดงานจะได้รับประโยชน์ทั้งในทางตรงและทางอ้อม
เช่น การจำหน่ายของที่ระลึก การจำหน่ายอาหาร และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ
แต่พบว่า พิพิธภัณฑสถาน มีส่วนร่วมในด้านต่างๆน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย ส่วนดนตรี และ มหรสพ
ภาษาและวรรณกรรม ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน นั้นมีส่วนร่วมในเป็นลักษณะของการว่าจ้าง ส่วน
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและเข้ากิจกรรมงานเทศกาล งานประเพณีต่างๆ และงานประเพณี

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนานั้นพบว่า ประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญนั้น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานและเข้าร่วมงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนับถือศาสนาพุทธ จึงให้ความสำคัญในการจัดงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ

4.5 ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ผลจากการศึกษาวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

4.5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงผลการศึกษาวิจัยในรูปของตารางค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

4.5.2 ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการศึกษาวิจัยแสดงในรูปของตารางค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ

- ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว
- ทักษะและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ทักษะของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว
- ข้อเสนอแนะ

4.5.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	133	44.3
หญิง	167	55.7
รวม	300	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.7 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-25 ปี	54	18.0
26-30 ปี	86	28.7
31-35 ปี	46	15.3
36-40 ปี	31	10.3
41-45 ปี	45	15.0
46-50 ปี	23	7.7
51-55 ปี	7	2.3
56-60 ปี	8	2.7
รวม	300	100.0

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอยู่ระหว่างอายุ 26-45 ปี โดยมีจำนวนมากถึงร้อยละ 69.3 สามารถอธิบายได้ว่าการเก็บตัวอย่างครั้งนี้จะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่มิวุฒิภาวะในการตอบคำถามได้เป็นอย่างดีและเป็นช่วงวัยที่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของยุคอดีตและปัจจุบัน และมีกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.7 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ระหว่าง 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.7

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	9	3.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	2.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	25	8.4
อนุปริญญา/ปวส.	114	38.1
ปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป	144	48.2
รวม	299	100.0

ไม่ระบุคำตอบ จำนวน 1 คน

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. และมีระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 86.3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกข้อคำตอบในแบบสอบถามได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าว เป็นข้อมูลจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเพียงร้อยละ 13.7 เท่านั้น

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่

รายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรรม	54	18.1
การท่องเที่ยวและการบริการ	216	72.2
ภาคอุตสาหกรรม	3	1.0
การค้าขาย ค้าส่งและค้าปลีก	26	8.7
รวม	299	100.0

ไม่ระบุคำตอบ จำนวน 1 คน

จากตารางที่ 4 สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบเป็นอย่างดีว่ารายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่มาจากการท่องเที่ยวและการบริการ โดยคิดเป็นร้อยละ 72.2 รองลงมาเห็นว่ารายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่มาจากเกษตรกรรม โดยคิดเป็นร้อยละ 18.1 และมีความเห็นว่ารายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่มาจากการค้าขาย ค้าส่งและค้าปลีก เพียงร้อยละ 8.7 เท่านั้น

4.5.2 ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน อ.เมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดย ผลการศึกษาวิจัยแสดงในรูปของตารางค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งเป็น ข้อมูลเกี่ยวกับ

- ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว
- ทักษะและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ทักษะคิดของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว
- ข้อเสนอแนะ

- ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	5.17	.676	มาก
2. การอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้	5.29	.646	มาก
3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	5.21	.752	มาก
4. วัฒนธรรม งานประเพณี งานเทศกาลและภูมิปัญญาของท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน	5.13	.764	มาก
5. แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน	5.12	.772	มาก
6. ท่านต้องการให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณี	4.77	.914	มาก
7. ท่านเห็นว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณีให้ทันสมัยมากขึ้น	4.01	1.361	ปานกลาง
8. ชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณี	3.93	1.544	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	4.83	.516	มาก

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยวในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .516 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในประเด็นต่างๆ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้ โดยมีความเห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.29 และมีความเห็นว่าหากสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นไว้ จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีความเห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 5.21 เนื่องจากปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 5.17 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เพราะคนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรม งานประเพณี งานเทศกาล ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน โดยมีความเห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 5.13 และ 5.12 ตามลำดับ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นมีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณีบ้างในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นค่าเฉลี่ย 4.01 ทั้งนี้ อาจเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง และการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวจากต่างวัฒนธรรม ต่างภาษา ควรเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีของท้องถิ่น และเปิดให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยมีความเห็นด้วยในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.77 แต่พบว่าในปัจจุบัน ชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกา ของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณีในแค่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.93 (ตารางที่ 5)

- **ทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากหรือน้อย	4.89	.850	มาก
2.ความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น เช่น งานเทศกาลต่างๆ	4.83	.837	มาก
3.ชุมชนได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆของชุมชน	4.28	1.130	ปานกลาง
4.ชุมชนได้รับผลกระทบจากการล้นไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากในชุมชน	4.32	1.158	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	.281	มาก

ค่าสถิติตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .281 เมื่อพิจารณาในประเด็นต่างๆ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะเปิดรับให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมาก และยังสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน เช่น งานประเพณี งานเทศกาลต่างๆ โดยมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.89 และ 4.83 ตามลำดับ และพบว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากการล้นไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับปานกลาง โดยมีค่าความคิดเห็นเฉลี่ย 4.32 และ 4.28 ตามลำดับ

- ทักษะและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ชุมชนของท่านได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างแท้จริง	4.45	1.005	ปานกลาง
2.การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน	4.77	.980	มาก
3.ชุมชนของท่านได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการท่องเที่ยว เช่น การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของที่ระลึก	4.76	.987	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.66	.149	มาก

การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีทัศนคติต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับที่ดีมาก โดยความเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .149 เมื่อพิจารณาในประเด็นต่างๆ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นด้วยเป็นอย่างมาก ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน โดยความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย 4.77 และยังเห็นว่าชุมชนของตนได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการท่องเที่ยว เช่น การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของที่ระลึกในระดับมาก ความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย 4.76 แต่เห็นว่าชุมชนได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างแท้จริงเพียงในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 4.45 (ตารางที่ 7)

- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆ

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.69	1.293	ปานกลาง
2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.80	1.352	ปานกลาง
3.การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.95	1.342	ปานกลาง
4.การมีส่วนร่วมในการประเมิน	3.51	1.426	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.74	0.161	ปานกลาง

การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆนั้น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.74 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .149 เมื่อพิจารณาในประเด็นต่างๆ สามารถอธิบายได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมในด้านประโยชน์ของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.95 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.80 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.69 และการมีส่วนร่วมในการประเมินมีค่าเฉลี่ย มีค่าเฉลี่ย 3.51 (ตารางที่ 8)

- **ทัศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการท่องเที่ยว**

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการท่องเที่ยว

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.เจ้าหน้าที่ของรัฐการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน	3.99	1.139	ปานกลาง
2.รัฐมีการถามความคิดเห็นของชุมชน	3.90	1.272	ปานกลาง
3.รัฐมีการประเมินผลร่วมกับชุมชน	3.63	1.404	ปานกลาง
4.เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน	3.97	1.227	ปานกลาง
5.ความต้องการให้ภาครัฐให้ความรู้ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มเติม	4.63	.978	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.02	.329	ปานกลาง

ทัศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.02 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .329 เมื่อพิจารณาในประเด็นต่างๆ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.99 และเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.97 อีกทั้งก่อนการจัดกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ภาครัฐมีการถามความคิดเห็นของชุมชนแค่ในระดับปานกลาง โดยความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย 3.90 และหลังการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นลงแล้วภาครัฐมีการประเมินผลร่วมกับชุมชนแค่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.63

ประชาชนในท้องถิ่นจึงมีความต้องการเป็นอย่างมากที่จะให้ภาครัฐ ให้ความรู้ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มเติมแก่คนในชุมชน โดยความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย 4.63 (ตารางที่ 9)

สรุปประเด็นปัญหาที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยว

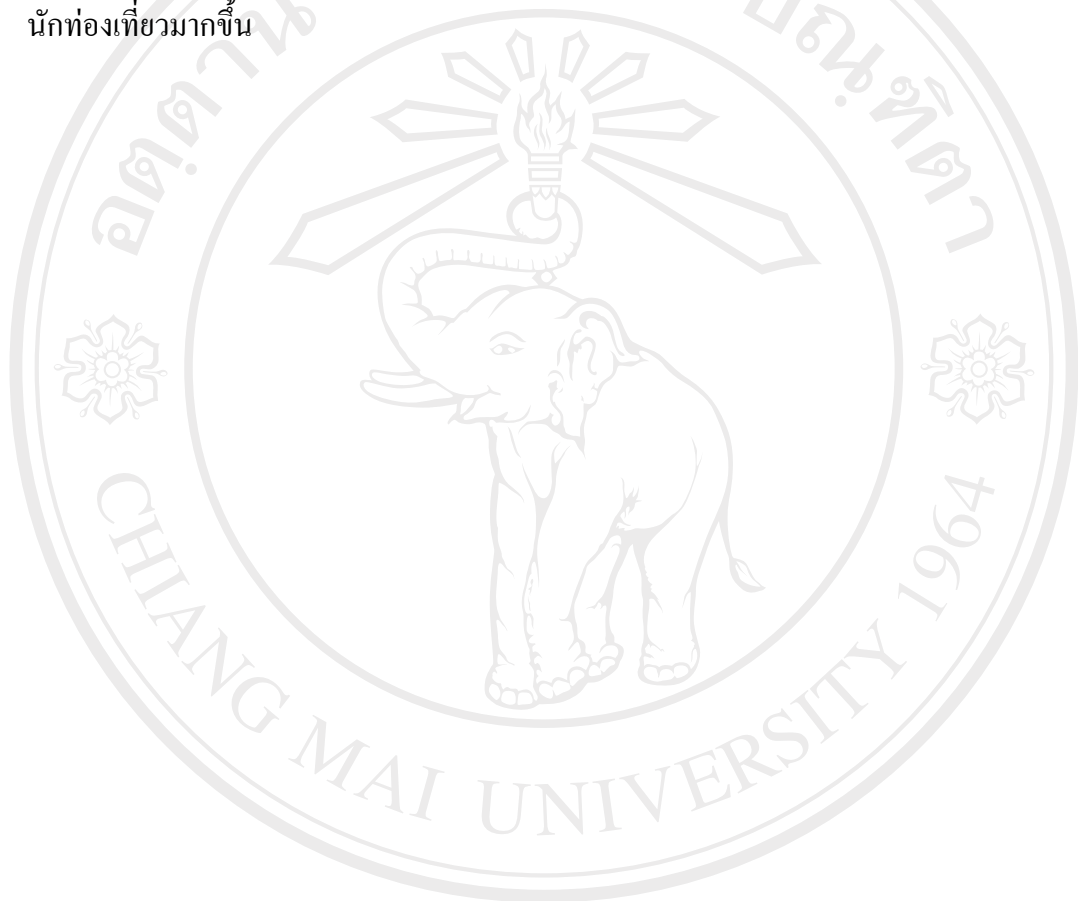
- ข้อเสนอด้านปัญหาที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวแยกตามประเด็นปัญหาได้ดังนี้
- ปัญหาการจราจรติดขัดขาดการจัดการและการวางแผนในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก
 - ปัญหารักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
 - ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - การแสดงพฤติกรรมและการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
 - นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งทำให้งานเทศกาลดั้งเดิมผิดเพี้ยน
 - ปัญหาความสกปรก ปัญหาการกำจัดขยะ
 - การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความไม่แน่นอน

สรุปข้อเสนอแนะเพื่อการร่วมจัดการและพัฒนากการท่องเที่ยวใน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวและพัฒนากการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ แยกตามประเด็นได้ดังนี้

- ควรณรงค์ให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ควรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวที่สร้างชื่อเสียงที่ยั่งยืนให้กับเชียงใหม่
- ควรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- จัดทิวทัศน์ในตัวเมืองให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ร่มรื่น และลดจำนวนขยะให้น้อยลง
- เปิดโอกาสและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดูแลด้านวัฒนธรรมควรดูแลนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ให้แสดงกิริยาที่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย หรือควรมีการณรงค์ให้มากขึ้น
- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้มากขึ้น
- ภาครัฐ เอกชน และคนในพื้นที่ควรร่วมมือกันพัฒนาเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน

- กำหนดข้อควรปฏิบัติให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพิ่มขึ้น เช่น เรื่องการแต่งกายให้เรียบร้อยและเหมาะสมกับสถานที่ เช่น วัด
- รักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของประเพณีเชียงใหม่แบบดั้งเดิม
- ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- ให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคอยดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพิ่มขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

4.5.3 ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ตั้งข้อสมมติฐานของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ไว้ 7 ประเด็นด้วยกันดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 กลุ่มอายุต่างๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 กลุ่มอายุต่างๆ มีทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 ระดับการศึกษาต่างๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 ระดับการศึกษาต่างๆ มีทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษา กับประเด็นความคิดเห็นต่างๆต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในรูปของตารางแจกแจงความถี่แบบ 2 ทาง (Crosstabs) หากประเด็นใดมีความแตกต่างตามที่ตั้งสมมติฐานไว้

สมมติฐานข้อที่ 1 กลุ่มอายุต่างๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นต่อความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว **ไม่แตกต่างกัน**

H_1 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นต่อความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว **แตกต่างกัน**

ตารางที่ 10 ความแตกต่างความคิดเห็นที่มีต่อความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของ
ทรัพยากรท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ

ประเด็น	แหล่งความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจาก อดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม	ระหว่างกลุ่ม	.943	7	.432	.943	.473
	ภายในกลุ่ม	133.278	291	.458		
	รวม	136.301	298			
2.การอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้	ระหว่างกลุ่ม	2.884	7	.412	.987	.441
	ภายในกลุ่ม	120.631	289	.417		
	รวม	123.515	296			
3.การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบ ดั้งเดิมไว้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	1.133	7	.162	.281	.961
	ภายในกลุ่ม	165.253	287	.576		
	รวม	166.386	294			
4.วัฒนธรรม งานประเพณี งานเทศกาล เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2.589	7	.370	.629	.732
	ภายในกลุ่ม	170.565	290	.588		
	รวม	173.154	297			
5.แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานเป็น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดิน ทางเข้ามาในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	2.927	7	.418	.697	.675
	ภายในกลุ่ม	173.962	290	.600		
	รวม	176.889	297			
6.ควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณี ให้ทันสมัยมากขึ้น	ระหว่างกลุ่ม	31.371	7	4.482	2.505	.016
	ภายในกลุ่ม	520.616	291	1.789		
	รวม	551.987	298			
7.การให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและ การเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมใน งานเทศกาลประเพณีของท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	13.950	7	1.993	2.466	.018
	ภายในกลุ่ม	235.127	291	.808		
	รวม	249.077	298			
8.ชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาของ นักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือ ร่วมงานประเพณี	ระหว่างกลุ่ม	70.934	7	10.133	4.610	.000
	ภายในกลุ่ม	637.442	290	2.198		
	รวม	708.376	297			

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ ดังแสดงค่าสถิติในตารางที่ 10 สามารถสรุปได้ว่า พบว่ามีอยู่ 3 ประเด็นที่กลุ่มอายุต่างก็มีความคิดเห็นต่างกัน ในประเด็นเหล่านี้คือ 6, 7 และ 8 โดยมีค่านัยสำคัญ 0.016, 0.018 และ 0.000 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณี เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีค่านัยสำคัญ 0.016 โดยกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 20-45 ปีเห็นว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณีให้ทันสมัยในระดับปานกลาง ต่างกับกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 46-60 ปีที่เห็นว่าควรอนุรักษ์ให้เป็นแบบเดิมมากที่สุด สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าย่อมต้องการให้มีการอนุรักษ์โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น และเทศกาลประเพณี ให้เป็นแบบดั้งเดิมมากที่สุด และเห็นว่า ควรให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีของท้องถิ่น เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีค่านัยสำคัญ 0.018 โดยกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 20-45 ปีเห็นว่าควรมีการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก แต่กลุ่มประชาชนที่มีช่วงอายุ 46-60 ปี เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่มีอายุมากแล้วย่อมมีการเปิดรับและยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรมน้อยกว่าคนรุ่นใหม่ และอาจมีความเข้าใจว่าการเปิดโอกาสให้คนต่างวัฒนธรรมเข้าร่วมในงานประเพณีต่างๆ จะทำให้พิธีกรรมอันเก่าแก่ผิดเพี้ยนไป

ในปัจจุบันประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นว่า ชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณี เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีค่านัยสำคัญ 0.000 โดยกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 20-45 ปีเห็นว่าชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาในระดับปานกลาง กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปี เห็นว่า อยู่ในระดับน้อย และกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 56-60 ปี เห็นว่า อยู่ในระดับน้อยมาก สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าย่อมเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคสมัยต่างๆ ที่เข้ามาเยือนในชุมชน ซึ่งในยุคปัจจุบันนั้นย่อมมีนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรม ต่างวัยเดินทางเข้ามาในชุมชนมากขึ้น จึงเห็นว่าชุมชนควรมีการ กำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณีให้มากกว่าเดิม

สำหรับประเด็นอื่นที่เหลือประกอบด้วยประเด็นที่ 1-5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.0

สมมติฐานข้อที่ 2 กลุ่มอายุต่างๆ มีทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน

H_1 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.ความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	7.257	7	1.037	1.450	.185
	ภายในกลุ่ม	207.306	290	.715		
	รวม	214.564	297			
2.ความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น เช่น งานเทศกาลต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	3.968	7	.567	.805	.584
	ภายในกลุ่ม	204.304	290	.704		
	รวม	208.272	297			
3.ชุมชนได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	23.191	7	3.313	2.697	.010
	ภายในกลุ่ม	355.051	289	1.229		
	รวม	378.242	296			
4.ชุมชนได้รับผลกระทบจากการลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	23.515	7	3.359	2.599	.013
	ภายในกลุ่ม	374.834	290	1.293		
	รวม	398.349	297			

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ ดังแสดงค่าสถิติในตารางที่ 11 สามารถสรุปได้ว่ามีอยู่ 2 ประเด็นที่กลุ่มอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน ในประเด็นที่ 3 และ 4 โดยมีค่านัยสำคัญ 0.010 และ 0.013 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีค่านัยสำคัญ 0.010 และประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากการหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากในชุมชน มีค่านัยสำคัญ 0.013 โดยทั้งสองประเด็นพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-25 ปี เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากการหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆอยู่ในระดับมาก กลุ่มอายุ 26-55 ปี เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลางและกลุ่มอายุ 56-60 ปี เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบน้อย แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่มีความคิดในการรักษาทรัพยากรและสามารถคำนวณค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทั้งในทางตรงและทางอ้อมได้กว่ากลุ่มผู้สูงอายุ

สำหรับประเด็นอื่นที่เหลือประกอบด้วยประเด็นที่ 1 และ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน

H_1 กลุ่มอายุต่างๆ มีความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.เจ้าหน้าที่ของรัฐวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	38.378	7	5.483	4.585	.000
	ภายในกลุ่ม	345.608	289	1.196		
	รวม	383.987	296			
2.รัฐมีการถามความคิดเห็นของชุมชนก่อนจัดกิจกรรมต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	33.833	7	4.833	3.138	.003
	ภายในกลุ่ม	445.136	289	1.540		
	รวม	478.970	296			
3.ความต้องการให้ภาครัฐให้ความรู้ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มเติม	ระหว่างกลุ่ม	4.834	7	.691	.717	.658
	ภายในกลุ่ม	278.425	289	.963		
	รวม	283.259	296			
4.เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	12.070	7	1.724	1.150	.332
	ภายในกลุ่ม	431.714	288	1.499		
	รวม	443.784	295			
5.รัฐมีการประเมินผลร่วมกับชุมชนหลังจัดกิจกรรมต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	37.341	7	5.334	2.824	.007
	ภายในกลุ่ม	544.034	288	1.889		
	รวม	581.375	295			

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการ
ท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ ดังแสดงค่าสถิติในตารางที่ 12 สามารถสรุปได้ว่า พบว่ามีอยู่ 3
ประเด็นที่กลุ่มอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน ในประเด็นเหล่านี้คือ 1, 2 และ 5 โดยมีค่านัยสำคัญ
0.000, 0.003 และ 0.007 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนในการจัด
กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ
มีค่านัยสำคัญ 0.000 อีกทั้งเห็นว่ารัฐมีการถามความคิดเห็นของชุมชน เปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีค่านัยสำคัญ 0.003 และเห็นว่ารัฐมีการประเมินผล
ร่วมกับชุมชน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ มีค่านัยสำคัญ
0.007

โดยทั้งสามประเด็นพบว่ากลุ่มประชาชนที่มีอายุ 46-60 ปี เห็นว่าตนมีส่วนร่วมใน
ประเด็นดังกล่าวอย่างน้อยถึงน้อยมาก สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดการการ
ท่องเที่ยวน้อย สำหรับประเด็นอื่นที่เหลือประกอบด้วยประเด็นที่ 3 และ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี
อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.0

สมมติฐานข้อที่ 4 ระดับการศึกษาต่างๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบท
ของทรัพยากรท่องเที่ยว แตกต่างกัน

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 ระดับการศึกษาต่างๆ มีความคิดเห็นต่อความเข้าใจเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว **ไม่แตกต่างกัน**

H_1 ระดับการศึกษาต่างๆ มีความคิดเห็นต่อความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม
ท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว **แตกต่างกัน**

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	ระหว่างกลุ่ม	2.640	4	.660	1.447	.219
	ภายในกลุ่ม	133.632	293	.456		
	รวม	136.272	297			
2.การอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้	ระหว่างกลุ่ม	.613	4	.153	.363	.835
	ภายในกลุ่ม	122.816	291	.422		
	รวม	123.429	295			
3.การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	1.627	4	.407	.714	.583
	ภายในกลุ่ม	164.716	289	.570		
	รวม	166.344	293			
4.วัฒนธรรม งานประเพณี งานเทศกาล และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.146	4	.286	.490	.743
	ภายในกลุ่ม	170.733	292	.585		
	รวม	171.879	296			
5.แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	.695	4	.174	.288	.886
	ภายในกลุ่ม	176.181	292	.603		
	รวม	176.875	296			
6.ควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณี ให้ทันสมัยมากขึ้น	ระหว่างกลุ่ม	21.696	4	5.424	2.997	.019
	ภายในกลุ่ม	530.291	293	1.810		
	รวม	551.987	297			
7.การให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีของท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	13.685	4	3.421	4.286	.002
	ภายในกลุ่ม	233.872	293	.798		
	รวม	247.557	297			
8.ชุมชนควรมีการกำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณี	ระหว่างกลุ่ม	10.223	4	2.556	1.070	.371
	ภายในกลุ่ม	697.292	292	2.388		
	รวม	707.515	296			

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา ดังแสดงค่าสถิติในตารางที่ 13 สามารถสรุปได้ว่า มีอยู่ 2 ประเด็นที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน ในประเด็นที่ 6 และ 7 โดยมีค่านัยสำคัญ 0.019 และ 0.002 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นเห็นว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณี เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างระดับการศึกษา มีค่านัยสำคัญ 0.019 โดยกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา เห็นว่าควรมีการปรับปรุงในระดับน้อย และกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป เห็นว่าควรมีการปรับปรุงในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีการศึกษาขั้นสูงกว่าระดับประถมศึกษานั้น เห็นว่าการปรับปรุงสิ่งต่างๆยังคงมีความจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

ในปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นเห็นว่า ชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณี เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างระดับการศึกษา มีค่านัยสำคัญ 0.002 โดยกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา เห็นว่าชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับน้อย และกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไปเห็นว่า อยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีการศึกษาขั้นสูงกว่าระดับประถมศึกษานั้น เห็นว่าชุมชนได้มีการกำหนดกฎ กติกาแล้วในระดับหนึ่งแต่เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป การเข้ามาของนักท่องเที่ยวจากต่างวัฒนธรรม ต่างภาษา ทำให้โดยภาพรวมแล้วมองว่า คนในท้องถิ่นนั้นขาดการกำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชน

สำหรับประเด็นอื่นที่เหลือประกอบด้วยประเด็นที่ 1- 5 และ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 5 ระดับการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

สมมติฐานทางสถิติ

H_0 ระดับการศึกษาต่างๆ มีความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน

H_1 ระดับการศึกษาต่างๆ มีความคิดเห็นที่มีต่อทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา

ประเด็น	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1.ความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	15.884	4	3.971	5.872	.000
	ภายในกลุ่ม	197.450	292	.676		
	รวม	213.333	296			
2.ความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น เช่น งานเทศกาลต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	7.660	4	1.915	2.807	.026
	ภายในกลุ่ม	199.235	292	.682		
	รวม	206.896	296			
3.ชุมชนได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	18.024	4	4.506	3.641	.007
	ภายในกลุ่ม	360.138	291	1.238		
	รวม	378.162	295			
4.ชุมชนได้รับผลกระทบจากการหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากในชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	11.625	4	2.906	2.195	.070
	ภายในกลุ่ม	386.624	292	1.324		
	รวม	398.249	296			

การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชากรกลุ่มตัวอย่างต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา ดังแสดงค่าสถิติในตารางที่ 14 สามารถสรุปได้ว่า มีอยู่ 3 ประเด็นที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน ในประเด็นที่ 1, 2 และ 3 โดยมีค่านัยสำคัญ 0.000, 0.026 และ 0.007 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างระดับการศึกษา มีค่านัยสำคัญ 0.000 และยังมีความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น เช่น งานเทศกาลต่างๆ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างระดับการศึกษา มีค่านัยสำคัญ 0.026 โดยทั้งสองประเด็นพบว่า โดยกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาถึงระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนและมีความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง และกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ถึงระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป มีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนและมีความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่าประชาชนที่มีการศึกษาสูง ย่อมเห็นความสำคัญของการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยว ว่าเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น

ในด้านผลกระทบที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างในท้องถิ่นได้รับจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น ระหว่างระดับการศึกษา มีค่านัยสำคัญ 0.007 โดยกลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาถึงระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวส. เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ในระดับปานกลาง แต่กลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป เห็นว่าอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง ย่อมสามารถคำนวณค่าความเสียหายจากการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางตรงและทางอ้อม ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

สำหรับประเด็นที่คือ ประเด็นที่ 4 พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95.0

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1 เพื่อสำรวจสภาพการณ์ สถานการณ์ และปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2 เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษาสภาพการณ์ สถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ประการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่สามารถสรุปได้ดังนี้

1 พิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยเอกชนหรือเกิดจากเจ้าของผู้สะสมโบราณวัตถุจัดแสดงเอง ซึ่งมีงบประมาณในการบริหารและจัดการให้ได้มาตรฐานตามหลักการจัดพิพิธภัณฑ์น้อย เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากรัฐ ขาดการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว อีกทั้งยังพบว่าชุมชนต่างๆที่มีพิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ขาดความเข้าใจว่า พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้นอกห้องเรียนแก่บุตรหลานตน และพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2 โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และซากฝังเมืองในอดีต

โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และซากฝังเมืองเก่าแก่ ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเชียงใหม่มีวัด และโบราณสถานที่เก่าแก่และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก ชุมชนที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ในชุมชนของตนต่างตระหนักดีว่าโบราณสถานเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ การรुक้าโบราณสถานเหล่านี้โดยความรู้ และการบูรณะโบราณสถานโดยผู้ที่ขาดองค์ความรู้และขาดรากฐานทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และปัญหาการแต่งกายและการประพฤติตัวไม่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยวที่เข้าชมโบราณสถานต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นศาสนสถาน ผู้ดูแลโบราณสถานเหล่านี้ยังขาดการกำหนดกฎเกณฑ์ให้แก่ผู้มาเยือน

3 ศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้าน

ศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้าน ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเชียงใหม่มีศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้านอันหลากหลายราคาไม่แพง และผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนเป็นสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาเฉพาะของท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก ชุมชนที่มีมีการผลิตศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้านเหล่านี้ต่างตระหนักดีว่าศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้านเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ การหาช่างฝีมือที่มีความละเอียดอ่อนเช่นในอดีตได้ยาก คนรุ่นหลังมีความต้องการที่จะสืบทอดศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้านในท้องถิ่นของตนน้อย

4 ประเพณี และเทศกาล

ประเพณี และเทศกาลต่างๆในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเพณี และเทศกาลต่างๆของจังหวัดเชียงใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก และผู้คนเจ้าของท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรีดี ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี และเทศกาลเป็นประจำทุกปี และต่างตระหนักดีว่าประเพณี และเทศกาลของท้องถิ่นเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ การหลงใหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนที่มีการจัดงาน ได้แก่ปัญหาขยะ ปัญหาการจราจร ปัญหามัจฉาชีพ

5 คนตรี และ มหรสพ

คนตรี และ มหรสพพื้นบ้านในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ถูกใช้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ แม้ว่า คนตรี และ มหรสพพื้นบ้านของเชียงใหม่จะมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และมีเครื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นของตนเองมาช้านาน ประชาชนในท้องถิ่นไม่ทราบว่าคนตรีจะเป็นปัจจัยที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนของตน และยังคงมีแนวคิดว่าการที่ลูกหลานเรียนดนตรีพื้นบ้านเป็นความลำสมัย และไม่สามารถสร้างรายได้ที่แน่นอน ปัญหาของคนตรี และ มหรสพพื้นบ้านคือการขาดบุคลากรหรือนักดนตรีที่มีคุณภาพและนักดนตรีในยุคปัจจุบันมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นน้อย การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบดนตรีท้องถิ่น

6 ภาษาและวรรณกรรม

ภาษาพื้นบ้านของจังหวัดเชียงใหม่ แม้ไม่ถูกใช้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยตรง แต่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากภาษาท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ แสดงถึงวัฒนธรรม ความอ่อนโยน และเอื้ออารีของคนในท้องถิ่น และพบว่าประชาชนในท้องถิ่นยังคงมีความตระหนักในการอนุรักษ์และใช้ภาษาท้องถิ่นกันอย่างกว้างขวาง ปัญหาที่พบคือนโยบายการศึกษาที่มาจากส่วนกลางและนโยบายการศึกษาที่มีความเป็นสากลมากขึ้น ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่มีโอกาสที่จะใช้ภาษาท้องถิ่นน้อยแต่พบว่ายังสามารถฟังและสื่อสารได้เป็นอย่างดี

วรรณกรรมท้องถิ่นถูกละเลย ไม่ได้นำมาถ่ายทอดแก่คนในท้องถิ่น และไม่ถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก วรรณกรรมเหล่านี้ขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการนำมาดัดแปลงผ่านการ สื่อ และการถ่ายทอดในรูปแบบใหม่เพื่อให้เข้าถึงผู้ชมได้ง่ายขึ้น

7 ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

ประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของจังหวัดเชียงใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเข้าถึงสะดวก และผู้คนเจ้าของท้องถิ่นมีธรรมาศรัยไม่ตรีดี เปิดไม่ปิดกั้นที่จะให้ผู้คนต่างวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณีประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเข้าร่วม

ประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือปัญหาการแต่งกายและการประพฤติตัวไม่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาต่างๆ ซึ่งผู้มาเยือนเหล่านี้มาจากหลากหลายและมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ของผู้ที่จะเข้าร่วม

8 ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของจังหวัดเชียงใหม่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นต่างจากท้องถิ่นอื่น มีความงดงามอ่อนช้อย และพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความภาคภูมิใจที่เป็นเจ้าของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และต่างตระหนักดีว่าศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของท้องถิ่นเหล่านี้เป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของตน และยังทำให้เกิดการจ้างงานการกระจายรายได้ ปัญหาที่พบในปัจจุบันคือ การขาดบุคลากรหรือนักแสดงที่มีคุณภาพและแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในยุคปัจจุบันมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นน้อย เจ้าของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของการแสดงเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรักษาและพัฒนาารูปแบบการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

5.1.2 คุณสมบัติส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นตามสถิติทางด้านประชากรศาสตร์ที่อธิบายว่าประชากรเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ดังนั้นการสุ่มแจกแบบสอบถามจึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงมากกว่าชาย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอยู่ระหว่างอายุ 26-45 ปี เป็นผู้ที่มิวุฒิภาวะในการตอบคำถามได้เป็นอย่างดีและเป็นวัยทำงานและวัยกลางคน ซึ่งจะเป็นกลุ่มอายุที่ได้สัมผัสถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน และส่วนที่เหลือคือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-25 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุน้อยที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ระหว่าง 46-60 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุมากที่สุด ค่าความคิดเห็นในบางเรื่อง เช่น ความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนจึงตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก จะมีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาน้อย เพราะกลุ่มคนเหล่านี้ย่อมเห็นว่าการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส.และมีระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกข้อความตอบในแบบสอบถามได้เป็นอย่างดี ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามดังกล่าว เป็นข้อมูลจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสามารถที่จะนำมาประมวลผลได้ทั้งหมดเป็นอย่างดี

5.1.3 ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทราบดีว่า รายได้หลักของจังหวัดเชียงใหม่มาจากการท่องเที่ยวและการบริการ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ โดยประชาชนมีความคิดเห็นเป็นไปในทางเดียวกันทั้งชายและหญิง ทุกช่วงอายุ และทุกระดับการศึกษา

ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จึงควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้ เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรม งานประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน โดยประชาชนมีความคิดเห็นเป็นไปในทางเดียวกันทั้งชายและหญิง ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา แต่กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 20-45 ปี เห็นว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาล ประเพณีให้ทันสมัยในระดับปานกลาง เพราะการปรับปรุงสิ่งต่างๆยังคงมีความจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ต่างกับกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 46-60 ปี ที่เห็นว่าควรอนุรักษ์ให้เป็นแบบเดิมมากที่สุด

ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าควรมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีต่างๆของท้องถิ่น มีเพียงกลุ่มประชาชนที่มีช่วงอายุ 46-60 ปี ที่เห็นว่าการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาลประเพณีต่างๆของท้องถิ่นในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มคนที่มีอายุมากแล้วย่อมมีการเปิดรับและยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรมน้อยกว่าคนรุ่นใหม่ และอาจมีความเข้าใจว่าการเปิดโอกาสให้คนต่างวัฒนธรรมเข้าร่วมในงานประเพณีบางอย่างเช่น งานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา จะทำให้พิธีกรรมอันเก่าแก่ผิดเพี้ยนไป เพราะเชื่อว่าชุมชนยังมีการกำหนดกฎ กติกาให้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนน้อย สอดคล้องกับผลที่ว่ากลุ่มอายุดังกล่าวมีความเห็นว่ามี การกำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณีน้อยถึงน้อยมาก

เนื่องจากกลุ่มคนที่มีอายุมากกว่าย่อมเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคสมัยต่างๆที่เข้ามาเยือนในชุมชน ซึ่งในยุคปัจจุบันนั้นย่อมมีนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรม ต่างวัยเดินทางเข้ามาในชุมชนมากขึ้น จึงเห็นว่าชุมชนควรมีการ กำหนดกฎ กติกาของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงานประเพณีให้มากกว่าเดิม

5.1.4 ทักษะและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยเป็นอย่างมากให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวและงานเทศกาลต่างๆขึ้น และมีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมาก แต่กลุ่มคนที่มีอายุ 51-60 ปี ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวและงานเทศกาลต่างๆขึ้น แค่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนที่สูงอายุแล้วย่อมเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันว่า การจัดงานเทศกาลและประเพณีต่างๆ หากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาจะทำขาดอัตลักษณ์ดั้งเดิม

ข้อค้นพบจากการศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-25 ปี เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆอยู่ในระดับมาก กลุ่มอายุ 26-55 ปี เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลางและกลุ่มอายุ 56-60 ปี เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบน้อย เกิดจากการที่คนรุ่นใหม่มีความคิดในการรักษาทรัพยากร และสามารถคำนวณค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทั้งในทางตรงและทางอ้อมได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ว่า กลุ่มประชาชนที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไปมีความคิดเห็นที่ เห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นปัญหาที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยว ดังนี้ ปัญหาการจราจรติดขัด ความสกปรก ปัญหาการกำจัดขยะเยอะ ปัญหาเรื่องการจัดการในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่นเรื่องความปลอดภัย และสถานที่จัดงาน ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาพฤติกรรมและการแต่งกายของนักท่องเที่ยว

5.1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างแท้จริงในระดับปานกลาง เนื่องจากผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่แท้จริงนั้นต้องหมายรวมถึงการเป็นเจ้าของทุน การดำเนินงานต่างๆ แต่ธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่แท้จริงมีใช้คนในชุมชนหรือคนท้องถิ่นที่แท้จริง โดยคนใน

ท้องถิ่นนั้นมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ผ่านการว่าจ้างเป็นส่วนใหญ่ แต่ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าชุมชนได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการท่องเที่ยว เช่น การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของที่ระลึกมาก และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีแค่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถม และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 46-60 ปี เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้อย

5.1.6 ทศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นว่าก่อนการจัดกิจกรรมใดๆเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนและมีการถามความคิดเห็นของชุมชนในระดับปานกลาง อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาใดๆขึ้นจากการจัดงาน เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาการจราจร และปัญหาการไม่เคารพต่อสถานที่ของนักท่องเที่ยวนั้น เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาคู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากรัฐมีการประเมินผลร่วมกับชุมชนแค่ในระดับปานกลางไม่เพียงพอต่อการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือผู้ที่มีการศึกษาน้อยและกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 46-60 ปี เห็นว่าตนมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวน้อยถึงน้อยมาก และประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าภาครัฐควรให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ประชาชนในชุมชนในเรื่องการจัดการท่องเที่ยว

5.1.7 ข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลจากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนเอง โดยผู้เก็บข้อมูลได้ทำร่วมกับการสัมภาษณ์และบันทึกเทป เนื่องจากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามบางท่านมีหลายประเด็น สามารถสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และรวบรวมเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

- ควรณรงค์ให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ควรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

- จัดทิวทัศน์ในตัวเมืองให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ร่มรื่น และลดจำนวนขยะให้น้อยลง
- เปิดโอกาสและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวให้มากกว่านี้ จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดูแลด้านวัฒนธรรมควรดูแลนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ให้แสดงกิริยาที่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย หรือควรมีการรณรงค์ให้มากขึ้น
- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้มากขึ้น
- ภาครัฐ เอกชน และคนในพื้นที่ควรร่วมมือกันพัฒนาเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน
- กำหนดข้อควรปฏิบัติให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้นเช่น เรื่องการแต่งกายให้เรียบร้อยและเหมาะสมกับสถานที่ เช่น วัด
- รักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของประเพณีเชียงใหม่แบบดั้งเดิม
- ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- ให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคอยดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.2.1 สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการให้ความรู้ และความภาคภูมิใจ ตามความหมายของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) โดยเมืองที่จะมีความสามารถในการเป็นเมืองทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้นั้น The European Center for Traditional and Religious Culture หรือว่า ECTARC (อ้างใน Richards, 1995) เห็นว่าควรมีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ

2. โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และซากฝังเมืองในอดีต
3. ศิลปะ หัตถกรรม พื้นบ้าน
4. ประเพณี และเทศกาล
5. ดนตรี และ มหรสพ
6. ภาษาและวรรณกรรม
7. ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ตามองค์ประกอบดังกล่าวจึงพบว่า อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีศักยภาพและองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างครบถ้วน และสิ่งจูงใจสำคัญคือ การที่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจะได้รับความลึกซึ้งในความแตกต่างของวิถีชีวิต และการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันละกัน ตามแนวคิดของ World Tourism Organization เนื่องจาก จังหวัดเชียงใหม่เป็นท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและยังคงรักษาสืบเสาะเหล่านี้มาได้จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งเจ้าของชุมชนยังมีอัธยาศัยไมตรีและพร้อมที่จะต้อนรับผู้มาเยือนจากต่างถิ่นเสมอ

นอกเหนือจากนั้นยังมีปัจจัยเสริมคือ การเข้าถึง กล่าวคืออำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของการเดินทางในภูมิภาค คือนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาได้โดย รถส่วนตัว รถประจำทาง รถไฟ และท่าอากาศยานนานาชาติ ภายในตัวเมืองยังมีการให้บริการ รถแท็กซี่ รถสองแถว รถประจำทาง รถตุ๊กตุ๊กและรถสามล้อ ถนนและทางเดินเท้ามีความสะดวกเป็นอย่างมาก

แต่ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คือการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อพัฒนาและดูแลสิ่งเหล่านี้จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทั้งด้านงบประมาณและการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ กล่าวคือ พิพิธภัณฑ์ วรรณกรรมดนตรีและมหรสพ ยังคงได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์น้อย เพื่อให้เป็นปัจจัยที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสร้างความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพอย่างยั่งยืนยังมีอยู่น้อย

5.2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ Coltman (1989) การจะพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ต้องส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

อย่างยั่งยืน เพื่อที่จะสามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นไว้ ซึ่งการศึกษาพบว่าประชาชนใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม ทราบและตระหนักดีว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้จังหวัดเชียงใหม่ และยังเห็นว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก คนในชุมชนควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้ เพราะการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และคนในท้องถิ่นเองก็จะได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศและจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจมีพื้นฐานให้มั่นคงยิ่งขึ้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จึงเปรียบเสมือนการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิดการขยายตัวของสาขาการผลิตต่างๆ ที่ผลิตจากวัสดุชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นตนเองซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวด้วย

การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่าจะต้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากน้อยเพียงใด หรือต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนมากน้อยเพียงใด ตามแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การศึกษาพบว่าประชาชนใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมากและมีความเห็นด้วยเป็นอย่างมากให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวและงานเทศกาลต่างๆขึ้น เนื่องจากว่าประชาชนเห็นว่าเป็นการสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่น แต่จากการศึกษายังพบว่า การกำหนดกิจกรรมและนโยบายการท่องเที่ยวต่างๆ ขาดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการวางแผนการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมหรืองานประเพณีในชุมชน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการหลังไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจึงมีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อันได้แก่ปัญหา การจราจรติดขัด ความสกปรก ปัญหาการกำจัดขยะเยอะ ปัญหาเรื่องการจัดการในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น เรื่องความปลอดภัย และสถานที่จัดงาน ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาพฤติกรรมและการแต่งกายของนักท่องเที่ยว

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนควรเพิ่มความระมัดระวัง และสร้างข้อกำหนดในการเข้าชมสถานที่สำคัญทางศาสนา ศาสนสถาน หรืองานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาให้มากขึ้น เนื่องจากการศึกษาพบว่าชุมชนต่างๆมีการกำหนดกฎกติกาแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนแค่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เอาไว้ด้วยเพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างงดงาม เจ้าหน้าที่

ของรัฐจำเป็นต้องให้ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวแก่ประชาชนมากขึ้น เพราะชุมชนมีความต้องการเป็นอย่างมากให้ภาครัฐให้ความรู้ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มเติมแก่ประชาชนในชุมชน และยังพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนแค่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนจะมีผลทั้งทางบวกและลบ คือถ้าบวกจะมีผลทางเศรษฐกิจ สังคม ส่วนทางลบ คือ ความทรุดโทรมของสังคมที่เนื่องจากการจัดการไม่ดี โครงสร้างการบริหารชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไปเพราะสาเหตุมาจากการจัดการชุมชนไม่ดีเช่นกัน

ตามแนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประธาน สุวรรณมงคล (2528) เห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อนักท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญมากในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆเพิ่มมากขึ้นและมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อย่างแท้จริง มีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

จากแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวก็คือ คนในชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ควรมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดถึงระดับความต้องการในการรองรับนักท่องเที่ยว และการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากคนในท้องถิ่นและเอกชน ในฐานะที่เป็นผู้ชำนาญการ เพื่อการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง แบ่งเป็นด้านต่างๆได้ ดังนี้

5.3.1 การกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐ

การที่จะพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะทำ ให้ปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 8 ประการ ดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่นในด้านต่างๆ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ อนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ จากปัญหาในปัจจุบันที่พบว่านโยบายการศึกษาถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง และเป็นสากล นิยมมากขึ้น โดยนโยบายดังกล่าว มิได้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น รูปแบบการศึกษาดังกล่าวทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรุ่นหลังได้ซึมซับและ ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของท้องถิ่นของตนเอง

การจัดรูปแบบการศึกษาในแง่ของศิลปะวัฒนธรรมแขนงต่างๆ การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาและวิจัย นั้นล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญ การเปิดการเรียนการสอนในวิชา เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านต่างๆของหลายสถาบันในพื้นที่ภาคเหนือ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง ความรู้ของประชาชนในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรได้รับการสนับสนุน ด้านงบประมาณจากภาครัฐมากขึ้น รัฐและส่วนราชการท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับรากเหง้าของ ตนให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนเงินทุน การวิจัยต่างๆ เพื่อให้วัฒนธรรมดั้งเดิมพัฒนา ตนเองเพื่อดำรงให้อยู่ได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ เพราะปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐน้อย มากและในอนาคตหากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการเรียนสูงขึ้น การศึกษา จะกลายเป็นการค้ามากขึ้น กล่าวคือ เยาวชนรุ่นใหม่จะเลือกเรียนในสิ่งที่คิดว่าสามารถสร้างงาน และสร้างรายได้แก่ตนมากที่สุด การศึกษาในด้านวัฒนธรรมก็จะกลายเป็นสิ่งที่เยาวชนเห็นว่าจบ มาแล้วมีค่าตอบแทนที่ไม่ชัดเจน และเมื่อมีคนเข้าศึกษาน้อยงบประมาณที่ถูกจัดสรรจากส่วนกลางก็ จะตกมาสู่ภาควิชาเล็กๆ อย่าง ภาควิชาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมน้อย นโยบายการศึกษาจึงเป็น เรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่รัฐควรให้ความสนใจในรายละเอียดของความแตกต่างทางสังคม

5.3.2 การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐ

ภาครัฐควรมีการช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างภาพลักษณ์ ในการเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนให้เกิดความรู้สึก รักและหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวของท้องถิ่น และเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ของตนได้เองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่หากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐชุมชนจะสามารถ ดูแลรักษาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยในระยะเริ่มแรกควรจัดโครงการให้ ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่คนในชุมชนและผู้นำชุมชน ภายใต้การควบคุมดูแลให้ความช่วยเหลือ

ในด้านวิชาการ เงินทุน และบุคลากรที่มีความชำนาญพิเศษ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

รัฐควรมีการจัดการและปรับปรุงฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวทุกๆปี ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมใดบ้างที่ถูกกล่และ และขาดการประชาสัมพันธ์ เพราะหากรัฐขาดงบประมาณในการสนับสนุนได้ทั้งหมดทุกแห่ง แต่การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบและสื่อโฆษณาเพื่อการท่องเที่ยวต่างๆ เป็นสิ่งที่รัฐต้องทำอยู่เป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว เช่นเว็บไซต์ นิตยสารการท่องเที่ยว การออกโรดโชว์ท่องเที่ยว เป็นต้น การประชาสัมพันธ์เหล่านี้ก็จะช่วยให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเพื่อการเข้าถึงได้ และเมื่อเกิดรายได้จากนักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆก็จะสามารถนำรายได้ดังกล่าวมาบริหารจัดการปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวในชุมชนของตนได้

นอกเหนือจากนั้นรัฐควรกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งการจัดการฐานข้อมูล การโฆษณา และการจัดสรรงบประมาณในการดูแลรักษาปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้สิทธิและอำนาจแก่องค์กรชาวบ้านมากขึ้น ในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการศึกษาของชุมชน การจัดเก็บภาษีท้องถิ่น การจัดตั้งงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่น เพราะในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่มี 16 ตำบล และมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 11 แห่ง ชุมชนส่วนใหญ่จึงมีการจัดเก็บรายได้ของตนอยู่แล้ว หากพบว่ามีปัจจัยทางการท่องเที่ยวใดที่ขาดการดูแลจากภาครัฐชุมชนก็สามารถนำงบประมาณของท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือได้ เนื่องจากชุมชนต่างๆย่อมรู้ดีว่าชุมชนของตนมีปัญหาอย่างไร มีสิ่งทรัพยากรอะไร และมีความต้องการอย่างไร ทั้งนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้คนชุมชนเห็นคุณค่าของปัจจัยดึงดูดทางวัฒนธรรมเหล่านี้ด้วย

5.3.3 การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ควรให้การสนับสนุนกลุ่มหรือองค์กรของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อที่กลุ่มเหล่านี้จะสามารถนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่มาช่วยเหลือรัฐในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พร้อมทั้งควรเพิ่มการสนับสนุนกลุ่มหรือองค์กรที่ชาวบ้าน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปหัตถกรรม งานประเพณี โบราณสถานต่างๆและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นให้มากขึ้น รวมถึงควรส่งเสริมให้ความรู้เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวแก่คนในชุมชนทุกเพศทุกวัย และสนับสนุนการดำเนินงานหรือกิจกรรมของกลุ่มองค์กรต่างๆที่จะสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการที่ดี อาจมีการศึกษาดูงานแก่ผู้นำชุมชนด้านการจัดการการท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมของหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการใช้วัฒนธรรมเป็นจุดขายและการอนุรักษ์ควบคู่กันไป เพื่อให้ชุมชนได้รับความรู้และเกิดแนวคิดในการจัดการนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้ การพัฒนาผู้นำชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จ คือ มีการผู้นำที่ดี มีความรู้กล้าตัดสินใจ เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านนำไปสู่การร่วมกลุ่ม พร้อมกับการมีเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สร้างการจัดการภายในองค์กรที่ดี เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ เพื่อให้เสมือนว่าคนในชุมชนทุกคนทั้งคนรุ่นใหม่และคนสูงอายุมิมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบายต่างๆด้วย สิ่งที่สำคัญ คือ การสนับสนุนแนวคิดในการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน

ควรให้คนในชุมชนหรือตัวแทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนจะมีการจัดกิจกรรมใดๆหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆที่จะเกิดขึ้นในชุมชน และเจ้าของชุมชนควรเป็นผู้ที่สามารถกำหนดและตัดสินใจการรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวได้ เพราะเจ้าของชุมชนจะทราบถึงจุดด้อยของชุมชน หรือปัญหาที่มักเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เคยมีในชุมชนได้ดี

ต่อมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต่างๆเพื่อให้กิจกรรมต่างๆดำเนินไปได้ อย่างราบรื่นและใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเนื่องจากใช้คนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินงาน ทั้งนี้คนในชุมชนย่อมมีความชำนาญในท้องถิ่นและสามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้เป็นอย่างดี พร้อมกับการมีให้ชุมชนเข้าส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงปัญหาร่วมกันและหาแนวทางแก้ไขได้ในอนาคต เมื่อมีการประเมินแล้วชุมชนอาจมีการกำหนดกฎกติกาเพื่อให้สังคมในชุมชนเป็นไปอย่างเรียบร้อย

สิ่งที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เพราะธรรมชาติของมนุษย์ต้องการผลประโยชน์ จึงควรสร้างความตระหนักให้แก่ชุมชนว่า การรวมตัวกันจะได้รับผลประโยชน์อะไร ดังนั้นการสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริงทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อเกิดรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนร่วมกัน ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับทางเศรษฐกิจ คือ เกิดการสร้างงาน การพัฒนาอาชีพการท่องเที่ยว เกิดระบบตลาด ระบบผลิตภัณฑ์ เป็นแหล่งรายได้ และครอบครัวชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมและผลประโยชน์ทางสังคม คือ การพัฒนาทางสร้างสรรค์ในสังคม การติดต่อที่มีรูปแบบมากขึ้น มีการสร้างสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบแก่สังคม เช่น ความปลอดภัย และการมีระเบียบ อิศระของสังคมจะได้รับการเอาใจใส่มากขึ้น

5.3.4 การอนุรักษ์และพัฒนาปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การบูรณะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบ ของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ควรมีการปรึกษาผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะในท้องถิ่น และผู้ที่มีองค์ความรู้ในการจัดการ เรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ เพราะการดำเนินการโดยขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นจะ เป็นการทำลายปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมโดยไม่ได้ตั้งใจ วิธีการปฏิบัติควรมีการ ปรึกษาหารือกับหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรดึงพลังภูมิปัญญาของพุทธศาสนิกชนให้เข้า มามีส่วนร่วมออกความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง อาจเชิญชนสละเมืองหรือผู้สนใจทั่วไป ให้ ร่วมกันออกแบบ ประกวดรูปแบบการก่อสร้างบูรณะ โบราณใหม่ ตลอดจนการก่อสร้างศาสนสถาน หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณ ฯลฯ แล้วจึงเอาผลงานเด่นๆ ที่กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคัดเลือกแล้ว พร้อมกับเชิญเจ้าของผลงานมาอธิบายถึงสาเหตุแรงจูงใจ และ ความหมายของการออกแบบ เพื่อนำเสนอและหาประชาคมความเห็นชอบของคนในชุมชนและผู้ที่มี ความชำนาญ ด้วยการทำประชาพิจารณ์ ในที่หลายๆ แห่งยังพบว่ามีการทำลายรูปแบบ โบราณสถาน สิ่งก่อสร้างดั้งเดิมในเขตวัดร้าง ในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มวัดร้างที่อยู่ทั้งในเขตกำแพง/คูเมือง ลี้เหลื่อมในเขตกำแพงดิน และกลุ่มวัดนอกเมืองประจำทิศ ดังนั้นจึงควรระดมพลังชาวพุทธคนเมือง เชียงใหม่ให้เข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาวัดร้างที่มีอยู่มากมายในเขตเมืองกว่า 120 วัด ให้กลับมามี สภาพดีอย่างที่ควรจะเป็น ไม่ใช่กลายเป็นเพียงเขตพื้นที่ให้เช่าอยู่อาศัยทำประโยชน์ขององค์กร ต่างๆ ทั้งรัฐและเอกชนเช่นที่เป็นอยู่

ควรเปิดโอกาสให้คนเยาวชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว มากขึ้นเพื่อให้เยาวชนได้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเห็นความสำคัญของการ ท่องเที่ยว อาจทำได้โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนในชุมชนให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่นการจัดให้มี มัคคุเทศน์น้อยจากนักเรียนในโรงเรียนของท้องถิ่น โดยสามารถบอกเล่าถึงความสำคัญ ความ เป็นมาของวัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนได้ หรือจัดอาสาสมัครนักเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือและ ดูแลนักท่องเที่ยวในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ทั้งนี้เพื่อสร้างความตระหนักให้ เยาวชนในท้องถิ่นได้เห็นถึงคุณค่าและวัฒนธรรมของท้องถิ่นของตน

เนื่องจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก่อให้เกิดปัญหาด้านการจราจร และปัญหาที่ผู้มาเยือนไม่ได้รับรู้ข้อมูล ที่มาและความสำคัญของโบราณสถาน หรือประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น ดังนั้นควรเพิ่มกิจกรรมด้านอื่นๆ ที่ทำให้ผู้มาเยือน ได้เห็นคุณค่าของเมืองแห่ง วัฒนธรรมโดยการสร้างความหลากหลายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่น การทำแผนที่และ กำหนดเส้นทางเพื่อการเดินชมเมืองเก่า การปั่นจักรยานรอบเมือง การนำเอาสามล้อปั่นมาใช้เป็น พาหนะเพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากภายในกำแพงเมืองเชียงใหม่มีขนาดไม่ใหญ่โตมากนัก แต่

ประกอบด้วยวัดมากมาย การทำแผนที่เพื่อการเดินชมเมือง หรือปั่นจักรยาน พร้อมกับคูแผนที่ที่มีข้อมูลโบราณสถานต่างๆมาประกอบ จะเป็นการสร้างกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมกับเมืองเก่าและวิถีความเป็นอยู่ของผู้คนได้เป็นอย่างดี ทั้งยังลดมลภาวะ ลดปัญหาการจราจร ได้อีกด้วย การนำสามล้อปั่นมาบริการแก่นักท่องเที่ยวก็ทำให้เกิดการจ้างงานแก่คนในท้องถิ่น อาจมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาคมคนปั่นสามล้อถีบ เพื่อการจัดการที่ดีและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง ควรมีการกำหนดเส้นทางการเดิน และการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ที่มีรูปแบบเดียวกันและไม่ขัดกับสภาพแวดล้อมที่เป็นเมืองเก่า

แม้วันนี้เชียงใหม่ยังเป็นเมืองน่าอยู่แต่หากรัฐบาลมองเพียงตัวเลขและเม็ดเงินจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจนลืมนองปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายเมืองที่กำลังแออัดมากขึ้น ปัญหาพื้นฐานด้านสวัสดิการของชาวเชียงใหม่เอง เน้นการทุ่มเทงบประมาณสร้างสถานบันเทิง แหล่งท่องเที่ยวทำลายรากฐานวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้จะเกิดประโยชน์ต่อชาวเชียงใหม่ในด้านการจ้างงานเพิ่มขึ้น แต่หากวันหนึ่งปราศจากนักท่องเที่ยวแล้ว ชาวเชียงใหม่จะอยู่โดยพึ่งตนเองได้อย่างไร หากเมืองเชียงใหม่กลายเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยขยะมลพิษ และปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเสื่อมสลายทางวัฒนธรรม และนำไปสู่ความสูญเสียคุณภาพชีวิตที่ดีของพลเมืองในที่สุด ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์และความต้องการของเจ้าของชุมชนและประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุกๆด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสุก่ร่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541. บทความพิเศษ “ECOTOURISM: ปรัชญา องค์ประกอบ และแนวคิด” จดหมายข่าว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, 20(3): 8-10.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540. สรุปสภาวะการณ์ท่องเที่ยวประเทศไทย. กองสถิติและวิจัยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2545. กองสถิติและวิจัยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- โครงการวิทยุทรรศน์. 2540. วิทยุไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- จิรปรีชา ทองแดง. 2550. สัมภาษณ์.
- จิราวรรณ กาวิละ. 2544. “ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2528. “การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท”. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทัศน์. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 16 (9): 18-16.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. 2542. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. ภาควิชาศิลปอาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. 2537. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงใหม่. (อัคราณา). สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2540. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2538. “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำวาว”. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ชุด โครงการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเชียงใหม่: โครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.
- เดชา ไต้สูงเนิน. 2548. “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดุษฎี ชุมสาย และ ญิบพัน พรหมโยธี. 2527. ปฐมบทแห่งการท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รติพล กันตวิวงศ์. 2550. สัมภาษณ์.

นคร ลำเกาฬพิชัย, “พัฒนาการกิจการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ : กระบวนทรรศน์ใหม่,” ใน รวมบทความทางวิชาการ 72 พรรษา ท่านอาจารย์ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศดิสกุล, (กรุงเทพฯ: พิมพ์พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์, 2538), น. 41.

นิคม จารุมณี. 2536. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2535

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2537. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

บัณฑิต เมลจิตร์. 2540. “การรับรู้และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานสาธารณสุขมูลฐานอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร” การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543. การส่งเสริมการท่องเที่ยว. ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญณนิกา โสตา. 2544. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอิสระชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุบผา คุ่มมานนท์. 2527. ผลงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: ลานนา, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา.

ประธาน สุวรรณมงคล. 2535. การบริหารองค์การและการพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปรีชา แดงโรจน์. 2544. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ไฟว์ แอนด์ ไฟว์พรินต์ติ้ง.

พจนา สวนศรี. 2543. “การจัดการการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมของประชาชน”. เอกสารประกอบการสัมมนางานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยปี 2543. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- พจนารถ กริ่งไกร. 2545. “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพฑูรย์ พงสะบุตร. 2536 คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์ กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2525 การพัฒนาชนบทไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดีเอ็นเอเอส
- ภิญโญ แสงแก้ว. 2545. “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับประเทศไทย”. จุลสารการท่องเที่ยว. 21. 1 (มกราคม-มีนาคม 2545).
- มณี พยอมยงค์. 2537. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- มนัส สุวรรณ. 2541. แนวทางการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. โครงการการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- มนัส สุวรรณ และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2544. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. รายงานขั้นสุดท้าย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- มานพ มานะแซม. 2550. สัมภาษณ์.
- ยุวดี นิรันดร์ตระกูล. 2544. “การท่องเที่ยวเชิงชุมชน”. จุลสารการท่องเที่ยว. 20. 1 (มกราคม-มีนาคม 2544).
- รัชนิกร เศรษฐโช. 2532. โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา.
- ராஃபுரணு கவுசுரியசு. 2544. “จัดการ การท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของชุมชน”, อนุสรณ์ อ.ส.ท.43.5 (ธันวาคม 2544) : 113
- ராஃபுரணு கவுசுரியசு. 2544. “ร่วมคิด ร่วมช่วยดูแล จัดการท่องเที่ยวได้อย่างไร”. อนุสรณ์ อ.ส.ท. 43.4 (พฤศจิกายน 2544: 118-119)
- ராஃபுரணு கவுசுரியசு. 2544. “บทบาทและพันธกิจของชุมชน (ประชาคม) ต่องานพัฒนาการท่องเที่ยว”. อนุสรณ์ อ.ส.ท.43.4 (มีนาคม 2545: 118)
- วาลิกา แสนคำ. 2545. “การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. 2550. สัมภาษณ์.

- วิวัฒน์ชัย บุญภักดิ์. 2537. วัฒนธรรมพื้นบ้าน: ทรัพยากรท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วีระพล วงษ์ประเสริฐ. 2536. “การวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว”, วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิเทพ อินทปัญญาและจำลอง อติกุล. 2538. โครงการวิจัยผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในประเทศไทย, ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สการินทร์ โพธิ์วาสวาริน. 2536. “ผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่กับระดับประเทศ”. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2540. การวิเคราะห์การเลือกสถานที่ท่องเที่ยว. เอกสาร ประกอบโครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ, กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย: 49-91.
- สมชาย สนั่นเมือง. 2541. “ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” จุลสารการท่องเที่ยว. 17. 2(เมษายน-มิถุนายน 2541).
- สมบัติ แซ่เฮ. 2537. “การศึกษาอุปสงค์ต่อการเที่ยวธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2542. สังคมและวัฒนธรรมไทย: ลักษณะ การเปลี่ยนแปลง และวิทยาการวิจัย กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมพันธ์ เตชะอธิก. 2542. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพัตรา สุภาพ, 2528. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธิพันธ์ เหรา. 2550. สัมภาษณ์.
- สุรพล คำรืห์กุล. 2542. ถิ่นนา สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม, กรุงเทพฯ: รุ่งอรุณพลับลิขซึ่ง.
- อรพันธ์ ฉัตรตระกูลชัย. 2550. สัมภาษณ์.
- อัครเดช นาคบัลลังก์. 2550. สัมภาษณ์.
- อุไรวรรณ จิโนรส. 2550. สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามเรื่อง
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง

คำชี้แจง

เอกสารชุดนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัยระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

จึงขอความร่วมมือจากท่านให้ข้อมูลและความเห็นตามแบบสอบถามนี้โดย ไม่ต้องระบุชื่อและที่อยู่ของท่าน ผู้วิจัยขอยืนยันว่าการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะถูกนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงวิชาการเท่านั้น ดังนั้นเพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัยจึงขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงและตามความรู้สึคนึกคิดของตัวเอง ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ได้ให้ข้อมูลมา ณ ที่นี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) เพศ ชาย หญิง
- 2) อายุ
☐ 20-25 ปี	☐ 26-30 ปี	☐ 31-35 ปี
☐ 36-40 ปี	☐ 41-45 ปี	☐ 46-50 ปี
☐ 51-55 ปี	☐ 56-60 ปี	
- 3) ระดับการศึกษา
☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา	☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	☐ อนุปริญญา/ ปวส.	☐ ปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป
- 4) ท่านคิดว่าจังหวัดเชียงใหม่มีรายได้หลักมาจากอะไร
☐ เกษตรกรรม	☐ การท่องเที่ยวและการบริการ
☐ ภาคอุตสาหกรรม	☐ การค้าขาย ค้าส่งและค้าปลีก

ตอนที่ 2 ท่านมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน อ.เมือง จังหวัดเชียงใหม่
ในประเด็นดังต่อไปนี้ได้อย่างไร กรุณาทำเครื่องหมายลงในช่องว่างที่ตรงกับความเห็นของท่าน

2.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของทรัพยากรท่องเที่ยว

ประเด็น	ระดับความเห็น					
	ไม่มีเลย	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ท่านคิดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม						
ท่านคิดว่าควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้						
ท่านคิดว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือไม่						
ท่านคิดว่าวัฒนธรรม งานประเพณี งานเทศกาล และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของท่าน						
ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนของท่าน						
ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุง โบราณสถาน วัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลประเพณี ให้ทันสมัยมากขึ้น						
ท่านต้องการให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม และการเปิดโอกาสให้คนต่างถิ่นเข้าร่วมในงานเทศกาล ประเพณีของท้องถิ่นของท่าน						
ชุมชนของท่านมีการกำหนดกฎ กติกา ของ นักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนหรือร่วมงาน ประเพณีหรือไม่						

2.2 ทักษะและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็น	ระดับความเห็น					
	ไม่มีเลย	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ท่านมีความต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนมากหรือน้อยอย่างไร						
ชุมชนของท่านมีความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้น เช่น งานเทศกาลต่างๆ						
ชุมชนของท่านได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ						
ท่านคิดว่าชุมชนของท่านได้รับผลกระทบจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านปัญหาที่ท่านได้รับจากการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเด็น	ระดับความเห็น					
	ไม่มีเลย	น้อย มาก	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ชุมชนของท่านได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างแท้จริง						
การอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน						

ชุมชนของท่านได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการท่องเที่ยว เช่น การขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของที่ระลึก						
---	--	--	--	--	--	--

2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆ

ประเด็น	ระดับความเห็น					
	ไม่มีเลย	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
สมาชิกในชุมชนท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวต่างๆ ในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร						
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน						
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์						
การมีส่วนร่วมในการประเมิน						

2.5 ทศนคติของชุมชนที่มีต่อภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็น	ระดับความเห็น					
	ไม่มีเลย	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
เจ้าหน้าที่ของรัฐมีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนของท่าน						
รัฐมีการถามความคิดเห็นของชุมชนก่อนการจัดกิจกรรมใดๆหรือไม่						
ท่านมีความต้องการให้ภาครัฐ ให้ความรู้ในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มเติม						
เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนของท่าน						
รัฐมีการประเมินผลร่วมกับชุมชนหรือไม่						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ท่านต้องการเสนอเพื่อการร่วมจัดการและพัฒนา การท่องเที่ยวใน อ.เมือง จ.เชียงใหม่

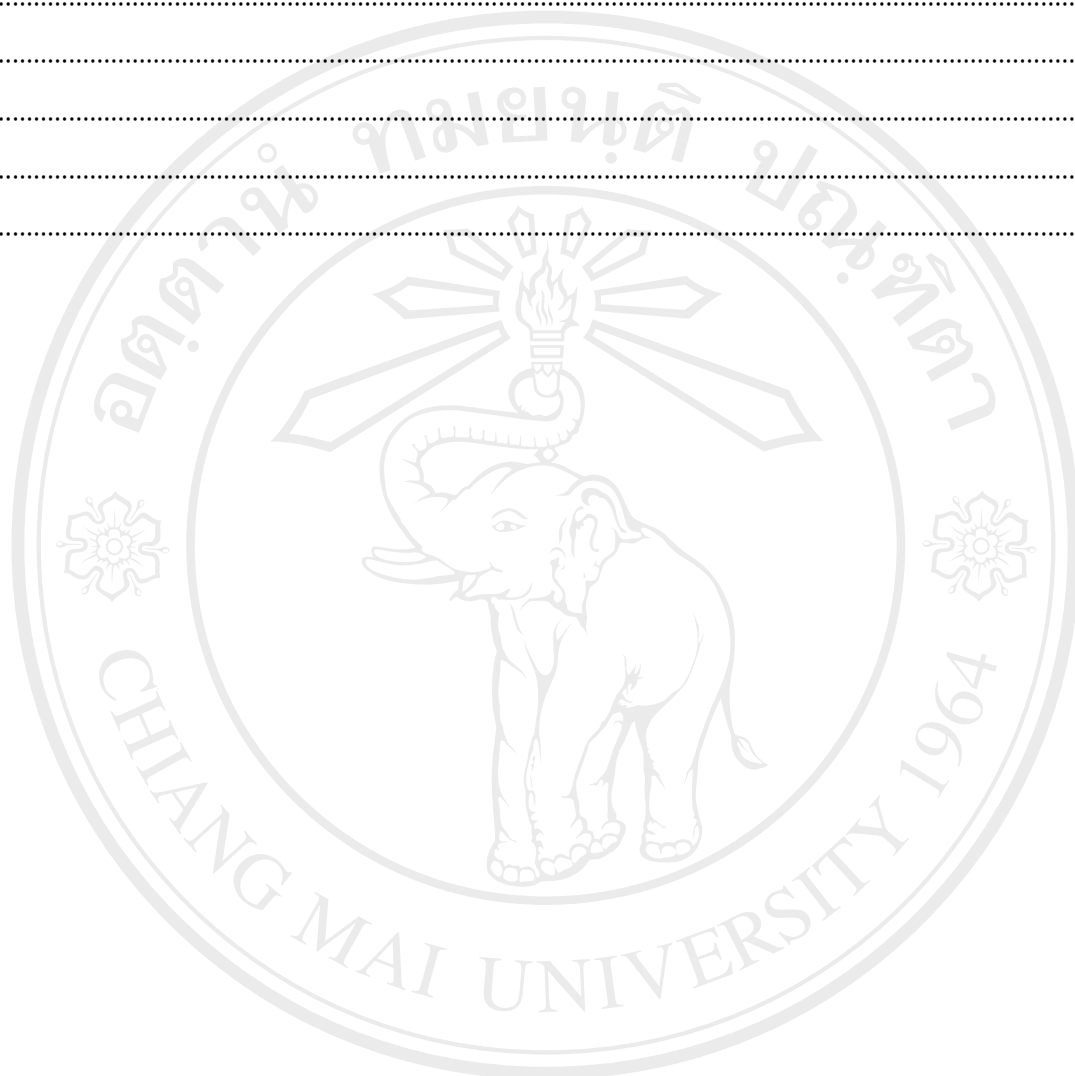
.....

.....

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวสุดชีวัน นันทวัน ณ อุรุทยา
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันที่ 8 ตุลาคม 2520
ประวัติการศึกษา	ปีพ.ศ. 2535 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษา โรงเรียนดาราวิทยาลัย ปีพ.ศ. 2539 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิจิตรศิลป์ สาขาศิลปะไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	ปีพ.ศ. 2540 นักออกแบบและช่างภาพอิสระ ปีพ.ศ. 2544 บริษัท เชียงใหม่เวบดีไซน์ ปีพ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัท ชุม เทคโนโลยี จำกัด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved